

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 29. OKTOBRA 1981

ŠTEVILKA: 42 • LETO: XXX

Náš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

NEMUDOMA PRIČETI S PREVERJANJEM SREDNJEROČNIH PLANSKIH DOKUMENTOV

V preteklem tednu je bil v dnevnem časopisu in v delegatskem poročevalcu SR Slovenije objavljen osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 v letu 1982. Kot ključna naloga pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije in pri nadaljnjem poglobljanju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov v letu 1982 je v osnutku resolucije poudarjeno izboljšanje plačilnobilančnega in deviznobilančnega položaja SR Slovenije.

To ključno nalogo bomo lahko dosegli predvsem s povečanjem izvoza blaga in storitev na konvertibilno področje, z bolj produktivnim delom in intenzivnejšim dohodkovnim, proizvodnim in tehnološkim povezovanjem na samoupravnih osnovah v vsej Jugoslaviji. Z vsem tem in večjim varčevanjem bomo najbolj učinkovito premagovali gospodarske težave in lahko dosegli boljše rezultate od načrtovanih. Pogoji za večji izvoz so seveda: »bolj umirjeno in skladnejše gibanje cen, selektivna oskrba proizvodnje glede na izvozno usmerjenost, izvozno usmerjena kreditno-monetarna in davčna politika; tej ključni nalogi pa bosta podrejeni politika naložb in delitve. Vse to pa

bo seveda vplivalo na obseg uvoza surovin in reprodukcijskega materiala za potrebe proizvodnje ter na

zmanjšanje v SR Sloveniji razpoložljivih sredstev za potrošnjo.

Osnutek resolucije navaja, da bo v letu 1982 potrebno povečati izvoz blaga na konvertibilno področje realno za najmanj 6% ob istovrstnem povečanju priliva deviz iz tega območja na osnovi izvoza storitev.

Za leto 1982 so v resoluciji predlagani naslednji razvojni okvirji:

(Nadaljevanje na 2. strani)

POSLOVNI REZULTATI V DEVETIH MESECIH

Celotni prihodek, dosežen v devetih mesecih letošnjega leta, je znašal 11.238,9 milijonov dinarjev, kar je 8,6% manj, kot smo za to obdobje načrtovali in 48,3% več kot lani v tem času. Družbeni načrt prodaje smo izpolnili s 94%, od načrtovanih 322.895 ton smo prodali 303.675 ton proizvodov, torej 19.220 ton manj. S tem smo dosegli 8.301 milijon dinarjev eksterne realizacije, kar je v primerjavi z načrtovano 579,8 milijonov dinarjev ali 6,5% manj. Lani smo v enakem obdobju prodali 303.697 ton, kar je skoraj enako letošnji količini.

Vsi materialni stroški skupaj z amortizacijo in drugimi poslovnimi stroški so znašali 9.917 milijonov

dinarjev, kar je 11% pod načrtovanimi in 52,3% več kot v letu 1980. Ob primerjavi letošnjih stroškov z lanskimi moramo upoštevati, da letos pokrivamo kot strošek tudi 40 milijonov dinarjev prispevka za elektrogospodarstvo, kar smo lani združevali iz lastnih sredstev, to je iz poslovnega sklada. Letos je namreč ta del sredstev za razvoj elektrogospodarstva SRS vključen v ceno energije in tako avtomatično stopa v materialne stroške. Sprememba je tudi pri pokrivanju stroškov toplote obroka, ki smo jih nekaj let nazaj krili s sredstvi sklada skupne porabe. Z novim zakonom, ki ureja področje razporejanja celotnega prihodka, pa smo morali stroške toplote obroka razmejiti na izdatke za prehrano delavcev v materialni proizvodnji in izdatke za prehrano zaposlenih v delovnih skupnostih. Stroški prehrane delavcev v temeljnih organizacijah

(Nadaljevanje na 7. strani)

PROIZVODNI STROŠKI V DEVETIH MESECIH POD NAČRTOVANIMI

Dejansko nastali stroški so bili v devetih mesecih letošnjega leta nižji od načrtovanih za 810 milijonov dinarjev. Pri tem so vse temeljne organizacije, razen Jeklarne, to obdobje zaključile z znižanjem. To je vsekakor pozitiven rezultat, vendar pa moramo upoštevati, da so bile v nekaterih primerih pri planiranju potroškov vkalkulirane velike rezerve. Vsekakor pa smo v tem času dosegli pomembne uspehe pri uresničevanju stabilizacijskega programa. V marsikateri temeljni organizaciji so z dobrim delom povečali proizvodnjo, zmanjšali porabo energije, materiala in storitev, izboljšali izplene, kar vse je vplivalo na nižje stroške.

Kot smo že omenili, je temeljna organizacija Jeklarne proizvodne stroške prekoračila in to za 22 milijone.

(Nadaljevanje na 3. strani)

V DEVETIH MESECIH V POPREČJU 148 DELAVCEV MANJ KOT V ENAKEM ČASU LANI

Devetmesečno poročilo našega kadrovskega sektorja o kadrovski problematiki nam pokaže, da so v devetih mesecih letos imeli v Železarni poprečno 148 delavcev manj v delovnem razmerju kot v enakem obdobju lani in kar 183 manj, kot smo planirali. Delovno razmerje je v tem času sklenilo 674 delavcev ali 40 več, kot v obravnavanem obdobju lani, prekinilo pa 631 ali 13 manj, kot v istem obdobju 1980.

Od januarja do vključno septembra je bilo starostno in invalidsko upokojenih 97 delavcev, 19 jih je umrlo, 193 je prekinilo delovno razmerje po lastni odpovedi, 205 delavcem je prenehalo delovno razmerje

disciplinsko, 117 delavcev pa je odšlo v JLA.

V obravnavanem obdobju se je v primerjavi z devetimi meseci lani skupna odsotnost povečala za 0,04%

(Nadaljevanje na 9. strani)

OB RAZPISU REFERENDUMA ZA SPREJEM SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O DELITVI OD

Razprava o predlogu samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarna Jesenice prehaja v zaključno fazo. Odbor za uresničevanje zakona o združenem delu ugotavlja, da so bile obravnavane in usklajene vse pripombe na osnutek tega sporazuma, zato predlaga delavskemu svetu Železarne, da to ugotovitev vzame na znanje in predlaga delavskim svetom TOZD in delovnih skupnosti datum za razpis referenduma.

Akcija za spremembo sedaj veljavnega sporazuma se je pričela že isto leto, ko je bil sporazum sprejet. Od takrat je bilo pripravljenih in obravnavanih že nekaj osnutkov. Lani v začetku leta je bil v razpravi predlog. Sprejem tega predloga smo odložili z namenom, da ga dopolnimo na osnovi družbenega dogovo-

ra o skupnih osnovah oblikovanja in delitve sredstev osebnega dohodka in skupne porabe. Žal se je razprava o tem dogovoru močno zavlekla, tako da je bil sprejet šele ob koncu leta, zato smo z dopolnjevanjem našega sporazuma lahko začeli šele letos na začetku leta.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Politični sistem samoupravne demokracije zagotavlja, da se izrazi množstvo različnih potreb in interesov — človeka kot posameznika, njegove ožje skupnosti, družbe v celoti — ki so posledica družbene delitve dela, različnih pogojev gospodarjenja in drugih objektivnih okoliščin. Obenem ta sistem zagotavlja, da se ti samoupravni interesi demokratično usklajujejo na splošni socialistični podlagi in da so na najboljši način vgrajeni v sprejete sklepe. S tem se prek delegatskega sistema samoupravno in demokratično uresničuje nujna integracija družbe.

Tovariš Tito na XI kongresu ZKJ

»Republiška konferenca poudarja odgovornost vsake družbenopolitične organizacije v SZDL, da krepi skupni frontni pristop in s tem njeno frontno, mobilizacijsko in družbeno kontrolno vlogo, ki jo ima v sistemu socialističnega samoupravljanja. Socialistična zveza mora za sprejemanje odločitev ter nalog izpostaviti odgovorne institucije socialističnega samoupravnega delegatskega sistema. Krepi in razvijati je treba vse mehanizme delovanja delegatskega sistema in z njegovo avtoriteto ustvarjati stabilne pogoje gospodarjenja.« Te misli so poudarjene v usmeritvah in stališčih, ki jih je sprejela republiška konferenca SZDL Slovenije na seji 17. julija letos, ko je razpravljala o uresničevanju družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985, o ukrepih in aktivnostih v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja ter o nadaljnjih nalogah in aktivnostih socialistične zveze pri tem. Tako odgovornost je poudarjena v sklepih 15. seje centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije o idejno-političnih vprašanih družbeno-ekonomskega razvoja v letih 1981—1985 decembra lanskega leta, v sklepih predsedstva SFRJ o neposrednih nalogah pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije in v dokumentih tretjega kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. To so, poleg drugih nalog, idejna izhodišča za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije.

Te naloge torej obvezujejo, da krepimo delovanje delegatskega sistema in delegatskih razmerij v praksi, da bi čimbolj učinkovito delovali pri uresničevanju ciljev in nalog družbenogospodarskega razvoja in politike gospodarske stabilizacije ter tekočih gospodarskih in družbenih problemov. Žal moramo ob vsem tem ugotoviti, da smo v naši občini, pa tudi v naši delovni organizaciji, bore malo naredili na tem področju, razen da ugotavljamo vse pogostnejšo nesklepnost in neaktivnost delegacij in posameznih delegatov. Niti najmanj pa ne poskušamo s poglobljenimi političnimi analizami in ocenami poiskati vzrokov za upadanje delegatske aktivnosti, oziroma nedelovanje delegatskega sistema in delegatskih razmerij, kar bi nam moralo biti najmočnejše orodje v teh težkih gospodarskih razmerah za premoščanje vzrokov, ki so nas privedli v ta položaj.

KREPITI IN RAZVIJATI VSE MEHANIZME DELOVANJA DELEGATSKEGA SISTEMA

Kaj pa se dejansko dogaja v naši jeseniški praksi? Zaradi nerazumevanja delegatskega sistema, ki »ne temelji na pluralizmu nekakšnih splošnih političnih interesov, ampak na pluralizmu konkretnih družbenih interesov delovnih ljudi in občanov, kakor se kažejo na različnih področjih družbenega življenja« (Edvard Kardelj) in položaja in vloge socialističnega subjektivnega faktorja v delegatskem sistemu, delegatski sistem in delegatska razmerja bolj zaviramo, kot pospešujemo. Kako bi sicer lahko mnenja in stališča precejšnjega števila delavcev, pa tudi posameznikov, o določenih vprašanih ali problemih apriori proglasili za nesprejemljiva, celo kot opozicijo, nekateri menijo celo kot politično opozicijo, deformacije in podobno, ob tem, da se v nekaterih okolišjih zveza komunistov še vedno hoče uveljavljati z zdavnaj preživlimi oblikami delovanja, kot »poveljujoča sila zunaj delegatskega sistema« ali kot »nekakšen dirigent, ki samo ukazuje, ne prevzema pa odgovornosti«. Še več, nekateri posamezniki, ob tihem odobravanju najbolj odgovornih organov zveze komunistov, celo menijo, naj se delavci ne vtikajo v njihove zadeve, kakor se tudi oni ne v delavske.

Ti primeri, in še veliko bi jih lahko navedli, nedvomno potrjujejo, da s takim načinom dejansko zaviramo delovanje delegatskega sistema, ki, kakor smo že poudarili, sloni na pluralizmu konkretnih družbenih interesov, ne na nekakšnih splošnih političnih interesih. Razen tega vsi, ki na takšen način zavračajo različna mnenja in stališča, med njimi ne manjka oportunistov in sektašev, pozabljajo na ustavno pravico javnega izražanja, oziroma na pravico občanov, da v sredstvih javnega obveščanja izražajo in objavljajo svoja mnenja. K vsem tem zaviralnim elementom se velikokrat pridružuje še nekulturno zavračanje različnih mnenj ali »avtoritativno« zavračanje kakršnekoli drugačne rešitve, kot je bila ponudena od državnih organov, služb ali družbenopolitičnih organizacij.

Vse to iz naše občinske prakse dokazuje, da nismo še dojeli delegatskega sistema in položaja in vloge socialističnih subjektivnih sil v njem, kar je nedvomno opredeljeno v resolucijah XI. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in idejnopolitično ter znanstveno razčlenjeno v študiji Edvarda Kardelja: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Kako naj ob tem, kar se nam dogaja v občini, ko drugačna mnenja od »uradnih« proglasimo za dezinformacije, opozicijo in podobno, ob dosti arogantnih in nekulturnih reakcijah, pričakujemo sproščeno izražanje mnenj, stališč ali interesov delegatov ali drugih subjektov? Ali ni v tem tudi pomemben vzrok za pasivizacijo delegatskega sistema in molk delegatov in drugih subjektov.

Mnogo tega se je in se še dogaja v jeseniški občini, ko nekatere stvari družbenopolitične organizacije poskušajo uveljavljati izven delegatskega sistema pod krinko nekakšnih splošnih političnih interesov. Ob takih, nemalokrat jalovih in celo škodljivih dialogih, ob botrovanju oportunizma in sektaštva pozabljamo na delovanje delegatskega sistema in delegatskih razmerij, na delovanje družbenih svetov, ki v občini še kar životarijo in ki pomenijo pomembno obliko za demokratično, znanstveno in strokovno pripravo družbenih odločitev in ne nazadnje na vlogo znanosti in strokovnih služb.

Tako delovanje prav gotovo ne prispeva h krepitvi politične in akcijske enotnosti v občini, nasprotno, le-to močno rahlija, razen tega pa med delci ustvarja odkrito nezadovoljstvo, ki ga večkrat izražajo z besedami: »Kaj bi sodeloval in govoril, ko pa se moja beseda nikjer ne sliši, če pa se, se ne upošteva.« Namesto da tehtamo in presojava posamezne besede in mnenja, ki so jih izrekli posamezni občani, subjekti našega samoupravljanja, bi se morali zavedati, da nam je danes še kako potrebna ustvarjalna akcija vseh delovnih ljudi in občanov, kajti le tako bomo uspevali pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije. Za uresničevanje vsega tega, kakor je dejal tovariš Tito, pa je delegatski sistem pot in sredstvo. Vzoredno s tem pa bomo morali mnogo bolj razvijati strpnost, kulturo samoupravljanja, tovariške odnose, spoštovanje in ne nazadnje kritiko in samokritiko.

NEMUDOMA PRIČETI S PREVERJANJEM SREDNJEROČNIH PLANSKIH DOKUMENTOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

— ob potrebi po izboljšanju produktivnosti uvoza z izvozom bo uvoz surovin in reprodukcijskega materiala odvisen od izvoznih rezultatov, kar bo zahtevalo nadaljnjo selekcijo pri oskrbi proizvodnje z uvoženimi surovinami in reprodukcijskim materialom v prid preusmeritve v izvoz;

— celotna industrijska proizvodnja bo ohranila raven 1981. leta, hitrejša pa bo rast proizvodnje izven industrije (razen v gradbeništvu in trgovini), tako da bo celotni družbeni proizvod porasel realno za 0,2 %;

— tudi v letu 1982 se bo nadaljevala politika produktivnega zaposlovanja in tako naj bi se število zaposlenih delavcev povečalo za 0,3 %, poleg zaposlovanja na izpraznjena dela in naloge in vključevanju pripravnikov v delo. »Rast dohodka, zaposlovanja, produktivnosti in osebnih dohodkov v posameznih dejavnostih in organizacijah združene države bo odvisna od uspešnosti in učinkovitosti pri gospodarjenju, zlasti od uvoza na konvertno območje in prizadevanj za povečevanje proizvodnje na osnovi domačih surovin in reprodukcijskega materiala;

— sredstva za investicije v osnovna sredstva se bodo realno znižala za 5 %, za gospodarske investicije realno za 2,5 %, za stanovanjsko izgradnjo realno za 5 %, za druge negospodarske investicije realno za 25 %;

— rast sredstev za osebne dohodke bo zaostajala v globalu za rastjo dohodka za 10 %; ob tem bodo realni osebni dohodki v globalu za okoli 2 % pod ravni leta 1981. S povečanjem produktivnosti in boljšim gospodarjenjem kakor tudi porastom proizvodnje pa bi ustvarili možnosti za nižji padec oziroma ohranitev ravni realnih osebnih dohodkov, pri čemer bo gibanje realnih osebnih dohodkov različno v dejavnostih in organizacijah združene države, odvisno od uveljavljanja kvalitativnih dejavnosti razvoja in ravni proizvodnje;

— sredstva za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb bodo v globalu rasla za 10 % počasneje od rasti dohodka. V tem okviru ne bo moč začeti nobene investicije; investicijska sredstva se bodo namenjala za dokončanje prioritarnih objektov (celodnevna osnovna šola, usmerjeno izobraževanje ter raziskovalne dejavnosti na področju naravoslovno matematičnih, tehničnih, tehnoloških in kmetijskih ved) in za zagotavljanje amortizacij. Ob skrajno racionalnem zaposlovanju v družbenih dejavnostih in drugih negospodarskih dejavnostih bo rast sredstev za osebne dohodke delavcev v teh dejavnostih usklajena z rastjo sredstev za osebne dohodke delavcev v gospodarstvu.

Taka generalna orientacija, ki jo opredeljuje osnutek republiške resolucije in ki je v osnutku tudi podrobno obrazložena, bo seveda zahtevala maksimalno aktiviranje vseh materialnih in ustvarjalnih zmogljivosti družbe in odločnejše spremembe v našem obnašanju, zlasti glede povečanja varčevanja in racionalnosti v gospodarjenju v celotni družbeni reprodukciji.

Omenili smo že, da osnutek republiške resolucije predlaga, da v SR Sloveniji v prihodnjem letu sredstva za osebne dohodke naraščajo za 10 % počasneje od rasti dohodka. Seveda bo ta rast v posameznih organizacijah združene države zelo različna glede na doseženo rast dohodka in glede na izvoz. To z drugimi besedami pomeni, čim bolj ekonomično, racionalno in produktivno bomo delali in optimalno izvrševali svoje plane in izvozne obveznosti.

ZAHVALA TOZD JEKLARNE

Vodstvo, samoupravni organi in družbenopolitične organizacije TOZD Jeklarna se zahvaljujejo delavcem skupnih služb in dijakom — študentom za pomoč pri delu v najbolj kritičnih poletnih mesecih, ker so s tem prispevali svoj delež k dvigu proizvodnih rezultatov.

Ker še vedno primanjkuje delavcev, še naprej apeliramo in vabimo tudi ostale delavce, da pridejo delat v TOZD Jeklarna.

TOZD Jeklarna

večja bo možna rast sredstev za osebne dohodke.

Ob tem še posebej osnutek poudarja, da bo potrebno odpraviti tiste razlike pri nagrajevanju enakega oziroma podobnega dela med dejavnostmi združene države, ki ne izvirajo iz razlik v produktivnosti živga in minulega dela ter učinkovitosti gospodarjenja. Vsporedno s tem pa resolucija naroča organizacijam združene države, da uveljavljajo stimulatívnejšo delitev osebnih dohodkov na osnovi delitve po delu, pri čemer je potrebno dati še posebni poudarek nagrajevanju dela v najtežjih razmerah in visoko ustvarjalnemu delu.

V osnutku resolucije je tudi rečeno, da bodo sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb, skupaj s sredstvi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v globalu rasla za 5 odstotkov počasneje od rasti dohodka. Zaradi pričakovanega hitrejšega povečevanja števila upokojencev ter usklajevanja rasti pokojnin in invalidnin z rastjo osebnih dohodkov bodo sredstva za druge družbene dejavnosti v globalu rasla za 25 % počasneje od rasti dohodka, pri čemer je osnova za 1981. leto dogovorjena poraba. V tem okviru bo seveda rast sredstev različna za posamezne dejavnosti in odvisnosti od prednostnih planskih usmeritev. Prav tako bodo tudi sredstva za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb rasla za 25 % počasneje od rasti dohodka, pri čemer je prav tako izhodišče v letu 1981 dogovorjen obseg splošne porabe, brez intervencij v proizvodnji in porabi hrane v republiki in občinah.

Torej gre za zelo omejene materialne možnosti samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti, zaradi česar bodo morale za 1982. leto ponovno proučiti obseg pravic in normative dejavnosti ter se dogovoriti o njihovem ožjenju. Zato osnutek resolucije v sklepu uvodnega dela poudarja:

OB RAZPISU REFERENDUMA ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pot do predlaganega sporazuma je bila torej zelo dolga, razprave široke in večkratne tudi v tistih delih, ki niso doživeli nobene vsebinske spremembe. Precej časa je že minilo, odkar je bil objavljen predlog, o katerem bomo glasovali, zato bi radi v kratkih obrisih osvežili najpomembnejše novitete, določila, ki predstavljajo razvoj sistema nagrajevanja. Ob tem želimo poudariti, da ne obstaja in ni mogoče imeti sistema delitve osebnega dohodka, v katerem bi lahko bili upoštevani interesi vsakega posameznika.

Pri oblikovanju sporazuma smo zasledovali cilj delitve po delu in rezultatih dela, skladno z družbenimi usmeritvami. Čeprav so upoštevane temeljne opredelitve zakona o združenem delu in družbenega dogovora o oblikovanju in delitvi sredstev osebnega dohodka in skupne porabe, se zavedamo, da delitve po delu s tem ne urejamo dokončno, ampak zaključujemo le eno fazo neprekinjenega razvijanja sistema nagrajevanja. Aktivnost se bo najprej nadaljevala pri oblikovanju pravilnikov v TOZD in delovnih skupnostih. Predlog sporazuma v okviru enotnih osnov in meril dopušča širše možnosti uveljavljanja lastnih kriterijev, kot je bilo to mogoče po sedaj veljavnem sporazumu.

Iskanje stimulatívni oblik se bo nadaljevalo tudi po sprejetju pravilnikov, saj se razvoj družbenoekonomskih odnosov in spremembe v pogojih gospodarjenja nujno odražajo tudi v osebnem dohodku. S sistemom nagrajevanja in spremembami sporazuma bomo temu razvoju morali v bodoče hitreje slediti, hitreje pa se bo novim razmeram

»Vse samoupravne organizacije in skupnosti ter družbenopolitične skupnosti morajo nemudoma pričeti s preverjanjem svojih srednjeročnih planskih dokumentov zaradi zaostrenih družbenoekonomskih razmer. V zoženih materialnih okvirih morajo v prvem trimesečju opredeliti zamike v dinamiki uresničevanja nalog oziroma skriti prednostne naloge za celotno srednjeročno obdobje. V tem primeru morajo v smislu kontinuiranega planiranja v prvem polletju izpeljati postopke spreminjanja svojih srednjeročnih planskih dokumentov.»

Osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981–1985 v 1982. letu tako zelo restriktivno nadaljuje s politiko, ki se je že dokaj izrazito začela uveljavljati v letošnjem letu in ki v bistvu pomeni konkretizacijo vsega tistega, kar smo se doslej le dogovarjali in bolj ali manj uspešno uresničevali v praksi, čeprav je bila taka politična orientacija že pred leti v ospredju, še posebno pa po XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije. Pri tem gre res, kakor poudarja osnutek resolucije, za odločno spremembo v obnašanju nas vseh, za mnogo bolj varčevalno in stabilizacijsko obnašanje na vseh področjih družbenega življenja in dela, vključno v pogledu osebne porabe. Pri tem pa gre tudi za skrčenje vseh vrst porabe, ali kakor smo v našem glasilu že večkrat poudarjali, tu in tam bo potrebno narediti korak nazaj, da bomo čez dve ali tri leta, ponovno lahko naredili tri ali več korakov naprej, kajti nivo razvoja, oziroma porabe, kakršno smo dosegli na nekaterih področjih, ni moč pokrivati s sedanjo stopnjo produktivnosti, oziroma ustvarjenega dohodka.

Razvojna politika, opredeljena v osnutku resolucije za prihodnje leto, bo od vseh nas, še posebno pa od delegatskega sistema zahtevala visoko zavest in zrelost in dobro poznavanje naše stabilizacijske politike za naslednje obdobje.

moral prilagoditi celotni splet dohodkovnih odnosov v delovni organizaciji. Ko bo izpolnjen ta pogoj, bo v naslednji fazi spreminjanja sporazuma o delitvi OD mogoče uveljaviti marsikatero pripombo, ki jo pri trenutnih dohodkovnih razmerjih ni bilo moč upoštevati.

Uvedba analitične metode vrednotenja na osnovi razvida del je ena najpomembnejših novosti, ki jih prinaša predlog sporazuma. Ne glede na družbene usmeritve (ki zahtevajo analitični pristop k vrednotenju slehernega dela) ugotavljamo, da je globalna metoda ocenjevanje vrednosti dela doživela že preveč deformacij in je zato njena ukinitelj nujna. Z ukinitvijo te metode in uveljavitvijo analitične ocene del želimo doseči predvsem naslednje cilje:

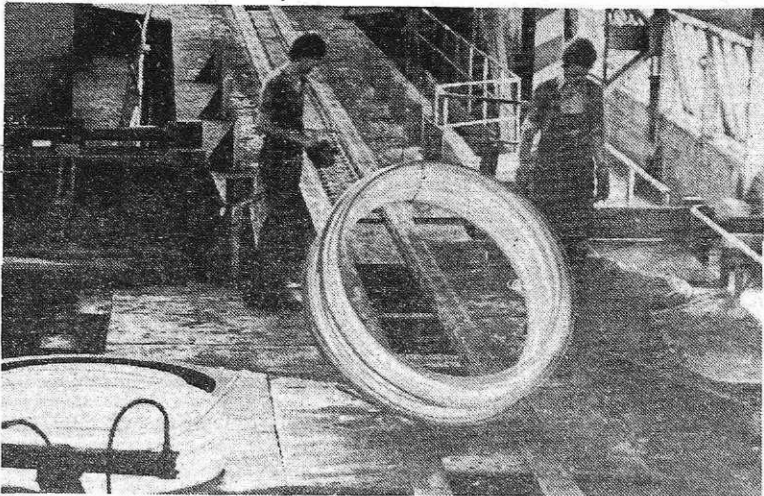
— ustreznejše vrednotenje težkega fizičnega dela, pogojev dela ter ustvarjalnega dela. Elementi zahtevnosti nam to omogočajo. S tem bomo uresničili družbene usmeritve in aktivno vplivali na povečevanje interesa za opravljanje deficitarnih del in za izobraževanje ter usposabljanje za ta dela;

— stimulatívnejše vrednotenje: vrednotena ne bodo delovna mesta ampak delovne naloge. Zahtevnejše delovne naloge bodo ob enaki učinkovitosti prinašale več OD;

— pravičnejše vrednotenje: večje število elementov vrednotenja omogoča večjo natančnost in pravilnost skupne vrednosti dela ali naloge;

— pravičnejše razmerje med vrednotenjem posameznih del in nalog, ki so se v obdobju veljave globalne metode močno spremenila zaradi različne intenzivnosti prekatégorizacij.

(se nadaljuje)

V valjarni žice na Beli (Foto I. Kučina)

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Predsednik delavskega sveta v TOZD Družbena prehrana je FRANCI PIRC. V Železarni je pričel delati že leta 1947, takoj po vrnitvi iz JLA. Sodeloval je tudi v NOB od leta 1944 in bil borec Prešernove brigade.

Do leta 1964 je delal v mehanični delavnici kot strugar. Nato je na kadrovskem sektorju opravljal dela referenta za družinska in samska stanovanja. Pri tem zahtevnem in nevhvaležnem delu je vztrajal dvanaest let, dokler ni zbolel. Sedaj je referent za samske domove v TOZD Družbena prehrana. »Pri svojem delu prihajam v stik z ljudmi, to pa je najtežje. Tu si lahko pridobiš veliko prijateljev, pa tudi sovražnikov, čeprav za to sam nisem nič kriv,« je povedal. »Delo sem skušal vedno opravljati pošteno, vestno in po svojih najboljših močeh.« Veliko je deloval v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah. Bil je aktiven v sindikalni organizaciji in vrsto let je bil sekretar osnovne organizacije zveze komunistov.

Delavski svet v TOZD Družbena prehrana je v tej mandatni dobi imel do sedaj štiri seje. Obravnavali so vsa tekoča vprašanja, o katerih mora odločati delavski svet. Delegati si, kot pravijo, prizadevajo, da bi svoje obveznosti čim bolj izpol-

nili ter aktivno sodelujejo pri vseh razpravah in odločitvah. Zelo dobro je delavski svet povezan tudi z vodstvom temeljne organizacije. Mnogokrat se posvetujejo o problemih, še preden jih obravnavajo na delavskem svetu. »Lahko rečem,« je nadaljeval Franci, »da se vsi problemi začnejo obravnavati že v bazi, torej na sestankih SDS, preden se pojavijo na dnevnem redu seje delavskega sveta. Ob takih priložnostih se sestane vseh pet SDS, kolikor jih je v temeljni organizaciji.«

»Ne bi mogel reči, da SDS delajo res idealno, vendar si prizadevamo, da bi tam prišlo čimvečkrat do konkretnih predlogov za reševanje vseh problemov, saj bi se na podlagi njihovih predlogov tudi znatno lažje odločali. Zavedati se moramo, da je eden od pogojev, da bo naše samoupravljanje uspešno, da se vsi problemi obravnavajo in rešujejo v sami bazi. Izkušnje nam to potrjujejo. Danes ne bi bili v težavah, v kakršnih smo, ko bi se glas delavcev bolj slisal na vseh ravneh.«

Mislím, da je naš delavski svet preko delegatov krepko povezan s samoupravnimi delovnimi skupinami in ko bi delegati res odigrali tisto vlogo, kot bi jo morali, bi lahko resno sodelovali pri reševanju vseh problemov. Na žalost pa nekateri mislijo, da morajo vse odločitve priti od nekod z vrha. Taka miselnost je ostanek preteklosti, ko smo samo dvigovali roke in glasovali za tisto, kar nam je bilo posredovano.«

Za nekatere delegacije za SIS pravi, da dobro delajo, za druge pa, da so povsem neaktivne. Problem je v tem, da v temeljni organizaciji delajo skoraj same ženske, ki imajo doma mnogo več dela in obveznosti kot moški in se zato težko vključujejo v delo samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Tudi dvo in triizmensko delo prispeva svoje. Ne more pa to, po njegovih besedah, biti opravičilo za neaktivnost. »Naši delavci bi morali bolj sodelovati pri oblikovanju našega življenja,« je povedal. »Potem bi bilo tudi manj napak, manj slabih odločitev in bolje bi se delalo z družbenimi sredstvi. Vsa teža dela v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah v naši temeljni organizaciji sloni na enih in istih ljudeh, le menjujejo se pri posameznih zadolžitvah. To mi ni všeč. Mislim, da bi se v delo samouprav-

nih organov moralo vključiti več ljudi. Ljudje bi se morali pri opravljanju raznih funkcij bolj menjavati. Tu ne mislim samo na našo temeljno organizacijo, ampak tudi širše. Mnogi, ki odidejo iz proizvodnje kot funkcionarji, se nikoli več ne vrnejo v svojo staro delovno sredino. Razni funkcionarji, ko jim poteče mandat, ostanejo kar na občini, v republiki oziroma federaciji, namesto da bi se vrnili in svoje izkušnje prenašali na sodelavce. Kar pogledamo, koliko jih je v teh letih odšlo iz Železarn in se niso več vrnili!«

Tudi temeljna organizacija Družbena prehrana se kakor mnoge srečuje z vrsto težav. Pesti jih predvsem velika bolezenska odsotnost. Franci dvomi, da je ta vedno upravičena. Zdravniki bi morali bolj odgovorno odločati in ne odobriti bolniške tistemu, ki ni bolan. »Za radi tako velike odsotnosti so prizadevni delavci kar dvakrat prizadeti,« je rekel. »Več sredstev moramo odvajati iz osebnega dohodka za socialno varstvo, tisti pa, ki ostanejo na delu, morajo delati še za druge, saj mora delo potekati nemoteno. Zaradi tega je delo v kantinah težko. Tako mora v kantini v martinari in mehanični delavnici delati ponoči samo ena delavka kljub velikemu prometu.«

Težave imajo tudi z dostavo hrane v kantino na Beli. Dovož do kuhinje je zelo strm in zelo težaven, tako da vsak dan pričakujejo nesrečo. Tudi dostavna vozila so že stara in izkoriščena do skrajnosti, tako da bodo morali razmišljati o novih. Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu temeljne organizacije je predlagal, da bi skupaj s temeljnimi organizacijami na Beli financirali namestitve tovornega dvigala v kantino, vendar na to niso pristale. »Rad bi predlagal tem temeljnim organizacijam, da prisluhnejo našim zahtevam. V zimskem času, ki je pred vrati, bo zaradi snega in ledu dostava hrane še težja, prihajalo bo do zamud pri delitvi toplega obroka, s tem pa do negodovanja, saj se bo rušil ustaljeni red.«

Na vnaprej pripravljene pakirane obroke smo se v Železarni že navadili. Tak način delitve hrane je veliko boljši od starega. Obrok je svež in higieničen, o kakšni slabi kakovosti pa sploh ne more biti govora. Skrajša se tudi čas delitve malice. Žal se na vsako novost v Železarni, kljub temu, da je dobra, le težko navadimo. Kantine ne morejo biti trgovine in prodajati toliko različnih vrst hrane. Mislim, da je povsem dovolj, če imamo dva topla obroka in enega hladnega in osvežilno pijačo. Delavke v kantinah so tudi temu komaj kos.«

V petih samskih domovih, kolikor jih ima v oskrbi temeljna organizacija, je 630 ležišč. Vse so uspeli obnoviti in posodobiti, le dom na Cesti bratov Rupar je izjema. V tako slabem stanju je, da ga še komaj lahko uporabljajo. Tudi stanovanjci se odselijo iz njega, brž ko je to mogoče. Večina stanovanjcev se drži norm, ki morajo vladati v takih domovih, so pa tudi primeri skrajno slabega odnosa do sosedov in v družbeno imovine.

Upravljaajo tudi s počitniškimi domovoma v Crikvenici in Biogradu na moru, ki sta vsako leto odprta od začetka julija do konca septembra. V vsaki sezoni se zvrsti v teh domovih okoli tri tisoč delavcev in njihovih svojcev na zasluženem odidhu. V obnovi domov so lani in letos vložili precej sredstev. Z obnovo bodo nadaljevali tudi v prihodnje, da bi zadostili vedno večjim potrebam, sicer pa je vse odvisno od sredstev, ki jih bo temu namenil celotni kolektiv.

»Nikoli nisimo trdili, da je pri nas vse v redu in da nimamo težav,« je še povedal »toda spoprijemamo se z njimi in jih po najboljših močeh rešujemo. Kljub vsemu pa z osebnim dohodkom capljamo prav na repu Železarn. Tako je septembrski poprečni dohodek pri nas kar za 2.800 din nižji kot je poprečje Železarn.«

Franci je doma z Bleda, od leta 1963, ko je dobil stanovanje od Železarn, pa živi na Jesenicah. Rad smuča, nabira gobe, obožuje gozdove in najbolj srecen je, kakor pravi, kadar je v naravi. Pravi, da je ta do človeka najbolj poštena.

Povedal je tudi, da je bil leta 1964 kot predstavnik Železarn v slovenski delegaciji, ki je predsedniku Titu voščila ob rojstnem dnevu. »Od blizu sem spoznal tovariša Tita in uspelo mi je z njim spregovoriti nekaj besed. To je eden najlepših dogodkov v mojem življenju, ki ga ne bom nikoli pozabil.«

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

PROIZVODNI STROŠKI V DEVETIH MESECIH POD NAČRTOVANIMI

(Nadaljevanje s 1. strani)
Jonov dinarjev. Do precejšnjega povečanja stroškov je prišlo v tretjem četrtletju, pretežno del v avgustu (za 61,7 milijonov dinarjev), ko so v elektrojeklarni prekinili obratovanje ASE in elektropeči, kar je povzročilo precejšen porast stroškov tega obrata. Elektrojeklarna je namreč v vseh mesecih poslovala z dosti nižjimi stroški, kot je bilo načrtovano, kar je vplivalo, da temeljna organizacija kot celota ni preseгла načrtovane višine stroškov vse do julija. To znižanje, ki je v devetih mesecih v elektrojeklarni znašalo 101 milijon dinarjev, je bilo rezultat spremenjenega programa proizvodnje (izdelanih je bilo za 6.700 ton manj nerjavnih jekel) in s tem večje porabe legiranih odpadkov namesto dragih legur. Tako je bilo pri vložku za 324 milijonov dinarjev manj stroškov, po drugi strani pa je bila vrednost proizvodnje nižja za 228 milijonov dinarjev. Predelavni stroški so bili nižji za 5 milijonov dinarjev.

Nižje od predvidenih so imeli stroške tudi v PTO oddelku (za 48 milijonov dinarjev), kjer so izkopali 11.844 ton starega železa. Porasla je tudi prodaja žlindre, kar je izboljšalo rezultat za 3,7 milijonov dinarjev. SM jeklarna je vseskozi delala z visokimi stroški — načrtovane so prekorajšili za 117,9 milijonov dinarjev. Pri vložku so bili višji za 69,1 milijonov dinarjev in to predvsem zaradi obremenitev s strani valjarn za drugokvalitetno proizvodnjo (za 43,5 mio dinarjev), zaradi večje porabe domačega surovega železa namesto nabavljenega (za 21,8 mio din) in zaradi slabšega izplesa (za 3,8 mio din).

Višji od planiranih so bili tudi stroški kontinuita in to za 11 milijonov dinarjev. Zaradi oddaje jekla v valjarne po povprečni ceni SM in elektro jekla so v TOZD Jeklarna imeli še za 43,9 milijonov dinarjev zvišanja.

Temeljna organizacija Plavž je imela za 25,9 milijona dinarjev nižje stroške. Na aglomeraciji so dosegli 47,4 milijona dinarjev znižanja. Poraba rud je bila za 66 kg na tono manjša od predvidene, nižja je bila tudi poraba koksa, zmanjšali pa so tudi stroške predelave. Proizvodnjo so presegli za 21.290 ton. Na plavžu so predvidene stroške presegli za 20,6 milijonov dinarjev, od tega pri vložku za 7,4 milijona dinarjev (porabili so več predelane rude), višja je bila poraba koksa (za 14 kg na tono), kar je stroške zvišalo za 16,3 milijonov dinarjev. Z večjo proizvodnjo mrzlega surovega železa pa so stroške znižali za 4 milijone dinarjev.

Stroški v temeljni organizaciji Livarna so bili nižji za 9,6 milijonov dinarjev. Dosegli so boljši izplen in kvalitetnejšo proizvodnjo.

V temeljni organizaciji Valjarna bluming-štekla so bili stroški nižji za 168,3 milijonov dinarjev. Od tega je 64 milijonov dinarjev znižanja rezultat nižje cene nabavljenega vložka. Za precejšen del stroškov so se razbremenili na račun TOZD Jeklarna, tako da so bili stroški vložka kljub slabšemu izplenu na blumingu (za 1,4 %) in na šteklu (za 0,3 %) nižji od načrtovanih. Znatno nižji, kot so bili načrtovani, so bili predelavni stroški in to pri materialu, orodju, popravilih in vzdrževanju ter energiji. Stroške so znižali tudi s prodajo pločevine III. a kvalitete.

Temeljna organizacija Valjarna žice in profilov je imela stroške nižje za 69,6 milijonov dinarjev. Zaradi nižje cene gredic so bili stroški manjši za 37,1 milijonov dinarjev, za 12,6 milijonov dinarjev pa je stroške vložka znižal boljši izplen (za 0,8 %). Pri predelavi so imeli za 25,8 milijonov dinarjev manj stroškov in to zaradi manjše porabe, delno pa zaradi dobrega asortimenta proizvodnje.

V temeljni organizaciji Valjarna debele pločevine so bili stroški 76,8 milijonov dinarjev pod načrtovanimi. Zaradi nižje cene nabavljenih slabov je bilo 62,9 milijonov dinarjev znižanja. Nekoliko nižji so bili stroški vložka na račun izplesa. Pri predelavi so bili stroški za 12,8 milijonov nižji od predvidenih. Načrtovano proizvodnjo so presegli za 730 ton, manj stroškov je bilo pri pomožnem materialu, specifičnem orodju, drobnem inventarju in materialu na delovni nalog.

Nastali stroški v temeljni organizaciji Hladna valjarna Bela so bili nižji od planiranih za 227,5 milijonov dinarjev. Precej nižji so bili stroški vložka in to za 68,9 milijonov dinarjev na račun boljšega izplesa, za 42,7 milijonov dinarjev pa zaradi spremenjene strukture vložka. 125,6 milijonov dinarjev znižanja je rezultat nižje cene nabavljenega vložka. Za del stroškov (za 39,7 milijonov dinarjev), ki so jih imeli z II. a kvaliteto, so se razbremenili na račun TOZD Valjarna bluming-štekla in TOZD Jeklarna.

Znatno višji od načrtovanih so bili predelavni stroški (za 51 milijonov dinarjev). Temu je vzrok dosti nižja proizvodnja, kot je bila načrtovana in precejšen porast fiksnih stroškov zaradi tečajnih razlik in višjih obrestih tujih kreditov.

Za 101,4 milijona dinarjev nižje stroške so v temeljni organizaciji Hladna valjarna Jesenice dosegli z boljšim izplenom, nižji so bili vsi predelavni stroški, pretežno del znižanja (81 milijonov dinarjev) pa je bil rezultat nižje cene nabavljenih TVT.

Boljši izplen, dosežena načrtovana proizvodnja in manjša poraba pri predelavi — vse to in pa nižje cene nabavljene žice so razlog za 23,3 milijonov dinarjev znižanja stroškov v temeljni organizaciji Žičarna.

V temeljni organizaciji Profilarna so bili stroški za skoraj 9 milijonov dinarjev pod načrtovanimi. Pri vložku so zaradi slabšega izplesa presegli načrtovane stroške, nižji pa so bili predelavni stroški. Pretežni del znižanja je doprinesla nižja cena nabavljenega vložka (za 9,8 milijonov dinarjev).

V temeljni organizaciji Vratni podboji so z boljšim izplenom in zmanjšanjem stroškov pri predelavi dosegli 10 milijonov dinarjev znižanja. Dobri proizvodni rezultati, to je boljši izplen (za 1,5 %), večja proizvodnja in manjša poraba so razlog za 13,7 milijonov dinarjev nižje stroške, kot so bili načrtovani.

V temeljni organizaciji Elektrode so imeli za 41,7 milijonov dinarjev nižje stroške od planiranih. Za 19 milijonov dinarjev je bila nižja cena

Emone in za 23 milijonov dinarjev manjši stroški predelave. Izplen je bil slabši od predvidenega, kar je rezultat znižanja poslabšalo za 1 milijon dinarjev.

V temeljni organizaciji Žebljarna so stroške znižali za 0,9 milijona dinarjev, manjši od predvidenih so bili predvsem predelavni stroški. Pri vložku so bili zaradi večje porabe domače žice stroški višji.

Nižji od načrtovanih so tudi stroški v temeljnih organizacijah, ki opravljajo storitve. V TOZD Strojne delavnice so bili stroški nižji za 10,3 milijonov dinarjev in to pri energiji, pomožnem materialu, storitvah, rednem vzdrževanju, gorivih in materialu na delovni nalog. TOZD Remontne delavnice so imele za 3,8 milijonov dinarjev manjše stroške predvsem zaradi skoraj 14.000 manj ur. Vzrok so bili skrajšani roki za popravila in remonte.

TOZD Energetika je imela proizvodne stroške tega obdobja nižje za 31,6 milijonov dinarjev, od tega je bilo zaradi manjše proizvodnje lastnih elektrarn in manjše dobave električne energije 6,6 milijonov dinarjev znižanja, zaradi manjše porabe mazuta 18,7 milijona dinarjev, nižji pa so bili tudi stroški v obratu za proizvodnjo plinske in vodne energije (manjše nabave).

V temeljni organizaciji Transport so bili stroški za 4,8 milijona dinarjev pod načrtovanimi.

Stroški v delovnih skupnostih so se gibali v okviru načrtovanih, porasli so le v DSSS Komerciala in finance zaradi povečanja cen nabavljenega materiala.

ZVIŠANJE — ZNIŽANJE STROŠKOV V SEPTEMBRU

TOZD	september	jan. — septem.	poprečno
Plavž	9.575.033	— 25.900.023	— 2.877.780
Jeklarna	1.545.441	— 21.909.000	— 2.434.333
Razlika v ceni kval.	4.825.548	43.893.704	4.877.078
Jeklarna — skupaj	6.370.989	21.984.704	2.442.745
Livarna	— 823.388	— 9.570.482	— 1.063.387
Valj. bl. štekla	— 21.674.114	— 168.269.658	— 18.696.629
Valj. žice in prof.	— 5.711.730	— 69.630.230	— 7.736.692
Valj. deb. ploč.	— 15.072.872	— 76.750.070	— 8.527.726
Hlad. valj. Bela	7.361.316	— 227.457.629	— 25.273.070
Hlad. valj. Jesenice	— 18.807.654	— 101.423.613	— 11.269.290
Žičarna	— 3.858.378	— 23.268.792	— 2.525.421
Profilarna	— 2.322.838	— 8.965.487	— 996.165
Vratni podboji	— 1.354.694	— 10.049.334	— 1.116.593
Jeklovlek	— 1.978.919	— 13.686.945	— 1.520.772
Elektrode	— 4.084.686	— 41.749.060	— 4.632.784
Žebljarna	— 327.887	— 943.942	— 104.882
Stroj. delavnice	— 764.574	— 10.314.449	— 1.146.049
Remont. delavnice	— 348.662	— 3.775.867	— 419.542
Vzdrževanje	— 38.530	— 3.819.346	— 424.372
Energetika	— 4.075.058	— 31.646.240	— 3.516.249
Transport	— 35.708	— 4.815.487	— 535.054
Skupaj:	— 52.522.428	— 810.051.950	— 90.005.772

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu novembru bodo praznovali petdeset let življenja naslednji sodelavci: TOMAŽ KAVČIČ, valjarna bluming-štekla — 2. novembra; STANISLAV VIDOVIČ, transport — 8. novembra; FRANC JELENC, SEO — 9. novembra; STANKO KOKALJ, energetika — 12. novembra; LJUDMILA KOVAČEVIČ, žičarna — 14. novembra; STANKO REVEN, valjarna bluming-štekla — 14. novembra; MARIJA BABIČ, energetika — 20. novembra; FRANC DOBRAVC, jeklovlek — 22. novembra; JANEZ RAJGELJ OTK, — 22. novembra; FRANC LEBAN, HV Bela — 25. novembra; ANTONIJA ŠUBIC, energetika — 28. novembra in ZDRAV-KO FLANDER, jeklarna — 30. novembra.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

V SEPTEMBRU SMO POMEMBNO ZMANJŠALI STOJNINE

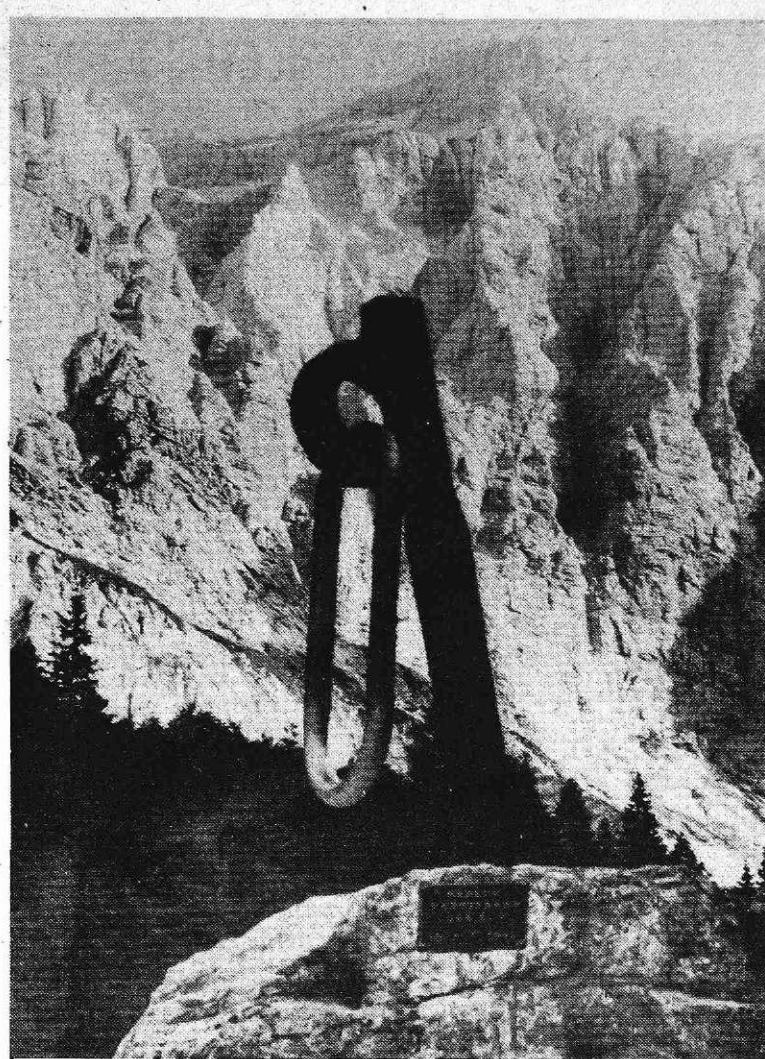
Iz statističnih podatkov, ki jih pripravlja TOZD Transport in špedicija je razvidno, da smo v septembru plačali le 41.250 din stojnine, ki je nastala pri razkladanju slabov in nakladanju vagonov za izvoz na Javorniku in 5.151 din za en nerazložen vagon na postaji Vintgar, ki je prispel v soboto in čakal na razkladanje do ponedeljka. Tudi ta bi bil lahko razložen že v soboto, če bi čuvaj njegov prihod prijavil dežurnemu Železarne, ki bi poskrbel za razložitev.

Ob pregledu dovoza števila vagonov in ton blaga, ki ga prikazuje statistika, se nehotе vprašamo, kako je mogoče, da je bilo pri skoraj istem dovozu v avgustu več kot milijon din stojnine več, čeprav je bilo od tega 542.266 din plačano še za julij za prekomerno zadrževanje vagonov na postajnem prostoru železnice. Vsekakor se je zaradi večje angažiranosti pri zmanjševanju stojnin stanje zelo izboljšalo.

To kaže, da lahko, če stečejo vsi mehanizmi, kot je treba, resnično zmanjšamo stojnine, na minimum.

PREGLED DOVOZA ŠTEVILA VAGONOV IN TON BLAGA TER PLAČANE STOJNINE V LETU 1981

Mesec	število vagonov	ton blaga	plačana stojnina (din)
I.	1.592	49.063	295.817,00
II.	1.519	43.054	40.297,00
III.	2.341	76.681	133.893,00
IV.	1.831	54.140	163.701,00
V.	2.177	76.130	175.753,00
VI.	2.090	60.522	197.391,00
VII.	3.373	114.365	309.235,00
VIII.	2.333	75.035	1.068.919,00
IX.	2.305	77.353	46.401,00

V nedeljo, 1. novembra, se bomo na vseh pokopališčih in ob številnih pomnikih spomnili vseh mrtvih svojcev, prijateljev in znancev. Še predvsem pa vseh, ki so žrtvovali svoja življenja za našo svobodo in neodvisnost ter naš demokratični razvoj v miru in sožitju (na sliki pomnik padlim partizanom gornikom pod mogočno severno steno Triglava v Vratih)

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 2. DO 8. NOVEMBRA

2. novembra, JANEZ BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarca 9, štev. tel. 83-193;
3. novembra, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče 21 (pri Butinar), štev. tel. 88-771;
4. novembra, VLADIMIR OBLAK, vodja TOZD Strojne delavnice, Jesenice, Titova 1a, štev. tel. 81-727;
5. novembra, JOŽE KOŠIR, vodja TOZD Transport, Mojstrana, Triglavca 17, štev. tel. 89-022;
6. novembra, JOŽE MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-štekla, Jesenice, Tomšičeva 88, štev. tel. 82-054;
7. novembra, AVGUST KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svetinova 10, štev. tel. 83-248;
8. novembra, STANKO ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90 a, štev. tel. 89-438.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. 19, štev. tel. 24-35.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 17. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in 19. do 7. ure zjutraj v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 2. 11.	FLORIJAN MLAKAR	JOŽE PEZDIRNIK
TOREK — 3. 11.	BOŽIDAR ČERNE	FRANCI NOVAK
SREDA — 4. 11.	FRANC BERNIK	ALOJZ SLIVNIK
ČETRTEK — 5. 11.	MITJA BENEDIČIČ	MIRKO ZUPAN
PETEK — 6. 11.	FRANC ARNEŽ	IVAN SLAMNIK
SOBOTA — 7. 11.	ALOJZ VARL	DUŠAN SMID
NEDELJA — 8. 11.	MARTIN BRUMAT	JOŽE RAVNIK

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni: od 14.00 do 18.00
nočni pa: od 18.00 do 6.00

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni: od 6.00 do 18.00
nočni pa: od 18.00 do 6.00

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 2. do 7. novembra bodo delale naslednje obratne ambulante:

Dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Kovačič Može.

Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta — dr. Marija Kovačič Može.

Popoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

V soboto, 7. novembra, samo dopoldne II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE

Dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Šmolej

Za borce v četrtek, 5. novembra, popoldne II. zobna ambulanta.

Dopoldne: III. zobna ambulanta — v. dent. Marjan Hočvar v ponedeljek, 2. novembra, torek, 3. novembra in petek, 6. novembra.

Popoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.

Za Železarno v torek, 3. novembra in četrtek, 5. novembra.

V soboto, 7. novembra, samo dopoldne I. zobna ambulanta v. dent. Viktor Stražisar

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

6. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNE

V ponedeljek, 19. oktobra, je predsednik odbora za splošne zadeve sklical šesto redno sejo in predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, odobritev službenih potovanj v tujino, poročila in ocene o opravljenih službenih potovanjih v tujino, tehnološko varnostna navodila za delo s plinskimi jeklenkami in plini ter tekoče zadeve.

Odbor za splošne zadeve je obravnaval poročila o pregledu sklepov prejšnje seje in ugotovil, da so izvršeni. Poročila o stroških prenočišč v Sovjetski zvezi je treba skupaj s podatki o številu službenih potovanj opravljenih v zvezi s prodajo in nabavo in ostalih posredovati do prihodnje seje odbora.

Pod drugo točko so člani odbora potrdili službena potovanja v tujino za naslednje sodelavce:

— Franca SELJAKA in Joža ARHA v Zahodno Nemčijo, kamor sta potovala zaradi naprave za vakuumiranje jekla v Jeklarni 1.

— Ramiza ALAGIČA, Antona VLAČARJA in Branka SAVANOVIČA v Avstrijo k firmi Voest Alpine, ker so odšli na specializacijo v zvezi z zagonom kontiliva.

— Janka KELBLA, Joža VILMANA in Joža ZIDARJA v Zahodno Nemčijo, kamor so potovali v zvezi z realizacijo »posebnega programa«.

V nadaljevanju so člani odbora obravnavali poročila in ocene o

opravljenih službenih potovanjih v tujino:

— Valentina ERJAVŠKA s potovanja v Bolgarijo, kamor je potoval zaradi izvoza v Bolgarijo v letošnjem letu ter programa za naslednje leto.

— Predsednika poslovnega odbora in Janeza BIDOVCA v CSSR.

TOZD Strojne delavnice

6. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V petek, 16. oktobra, je predsednik odbora za delovna razmerja pri delavskem svetu TOZD Strojne delavnice Slavko Polanc sklical šesto redno sejo, na kateri so obravnavali pregled sklepov prejšnje seje, vloge za novosprejemte delavce, premostitve in prošnje.

Pri pregledu sklepov prejšnje seje je odbor ugotovil, da so vsi sklepi v glavnem izvršeni, le dva sta v izvajanju in bosta realizirana do konca leta. Zaradi potreb po razrezu materiala v materialni službi je odbor omogočil sodelavcu prestop iz strgarne v materialno službo za čas njegovega izobraževanja ob delu.

kamor sta potovala zaradi dolgoročnih dogovorov o medsebojnih dobavah.

— Jožeta PEZDIRNIKA s potovanja na Madžarsko, kjer se je udeležil kolokvija o razvoju in stanju hidravličnih in pnevmatskih naprav.

— Borisa PESJAKA, Andreja CETINSKEGA in Borisa BREGANTA s potovanja v Zahodno Nemčijo, kamor so potovali zaradi oblikovanja končnega predloga kreditiranja inozemskih dobav za projekt Jeklarna 2.

Vsa opravljena službena potovanja so bila ocenjena kot uspešna in koristna.

Tehnološko varnostna navodila za delo s plinskimi jeklenkami in plini je podal vodja splošnega sek-

TOZD Elektrode

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 23. oktobra četrto redno sejo, ki jo je vodil predsednik Slavko Mavsar. Pri pregledu izvrševanja sklepov zadnje seje so ugotovili, da so sklepi izvršeni, ali pa so namenjeni za daljše obdobje in da dodatno financiranje otroškega varstva v občini še ni ustrezno rešeno.

Potrdili so samoupravni sporazum o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevnih skupnostih in občini Jesenice v obdobju 1981–1985 ob dejstvu, da bodo k sporazumu delavci vsako leto sprejemali ustrezen aneks, ki bo določal višino združevanja sredstev za tekoče leto.

Sprejeli so predlog o združitvi izobraževalnih skupnosti za metalurgijo in kovinarstvo v enotno skupnost in skladno s tem sprejeli tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi in statutu te skupnosti.

Soglašali so s spremembo samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo Železarna Jesenice in spremembo statuta Železarne Jesenice v zvezi z reorganizacijo prodajno-nabavne službe Železarne.

Podrobno so bili seznanjeni o smereh in ciljih razvoja civilne zaštite v SR Sloveniji.

Potrdili so predlog dopolnilnega financiranja naložbe »adaptacija šamotarne« in »aglomerirani prašek« prva faza iz nerazporejenih sredstev amortizacije, namenjenih za združevanje TOZD Elektrode.

Soglašali so s predlogom programa naložb in zamenjav v letu 1982.

Največjo pozornost so posvetili zadnji točki dnevnega reda, v kateri je vodja TOZD Miha Stojan delavski svet seznanil z gospodarskimi težavami, izvoznimi obveznostmi in problematiko dela v TOZD Elektrode, kakor tudi v Železarni kot celoti. Delavski svet je sklenil, da se celotna problematika obravnava tudi na samoupravnih delovnih skupinah in da je potrebno od vseh zahtevati večjo odgovornost.

S. M.

TOZD Jeklovlek

5. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V TOZD Jeklovlek je bila 23. oktobra peta redna seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Janez Židan. Delavski svet je najprej pregledal sklepe zadnje redne seje in ugotovil, da so v glavnem realizirani, razen tistih, ki imajo dolgoročnejši značaj.

V nadaljevanju so delegati obravnavali poročila in sklepe pete seje odbora za delovna razmerja, ki jih je podal predsednik Anton Noč in jih potrdili.

Delavski svet je obravnaval samoupravni sporazum o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb KS v občini Jesenice v obdobju 1981–1985 in sprejel naslednji sklep:

DS ugotavlja, da so delavci v javni razpravi, ki je potekala v aprilu 1981, potrdili koriščenje sklada skupne porabe za leto 1981 in v okviru tega tudi združevanje po 400,00 dinarjev na zaposlenega delavca za potrebe krajevnih skupnosti. Na osnovi tega sprejema samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevnih skupnostih v občini Jesenice v obdobju 1981 do 1985 ob dejstvu, da bodo k samoupravnemu sporazumu delavci vsako leto sprejemali ustrezen aneks, ki bo opredeljeval višino združevanja sredstev za tekoče leto.

Delavski svet je obravnaval še samoupravni sporazum o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti za metalurško in kovinarsko usmeritev v SRS in statut te skupnosti in soglašal, da se doslej ločeni izobraževalni skupnosti za metalurgijo in kovinarstvo združita v enotno skupnost za metalurgijo in kovinarstvo in skladno s tem sprejel tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi in statutu izobraževalne skupnosti za metalurško in kovinarsko usmeritev v SR Sloveniji.

Obravnavali so tudi predlog reorganizacije prodajno-nabavne službe in soglašali s spremembo samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo Železarna Jesenice in spremembo statuta Železarne Jesenice v zvezi z reorganizacijo prodajno-nabavne službe Železarne.

Delegati so imeli pripombo in pomislek na predlog o vključitvi centralne priprave proizvodnje v sektor komercialne. Delavski svet meni, da je centralna priprava dela predvsem funkcija proizvodnje, ki bi morala biti organizirana v samostojen sektor z ustreznim vodstvom.

S. M.

torja. Člani odbora so ga sprejeli s pripombami, in sicer: v prehodnih in končnih določbah je potrebno napisati, da je navodilo sprejel odbor za splošne zadeve, datum veljavnosti tega navodila, posredovati ga je treba vsem tistim delavcem, ki s temi jeklenkami delajo.

Pod tekočimi zadevami je odbor obravnaval dve vlogi in jih ustrezno rešil.

Člani odbora so vzeli na znanje informacije s sej samoupravnih organov TOZD o odobritvi pomoči v obliki materiala posameznim društvom in organizacijam.

OT

NAGRADNI NATEČAJ ZA INOVACIJE

Po sklepu sveta zveze sindikatov Jugoslavije od 30. septembra 1980 odbor sveta ZSJ za inovacije razpisuje

NAGRADNI NATEČAJ ZA INOVACIJE S PODROČJA ZBOJŠANJA POGOJEV IN HUMANIZACIJE DELA

Nagrade bodo podeljene leta 1982 ob 1. maju – prazniku dela.

Po tem natečaju bodo podeljene:

— dve prvi nagradi po 30.000 dinarjev,

— dve drugi nagradi po 20.000 dinarjev,

— dve tretji nagradi po 10.000 dinarjev.

Pravico do sodelovanja na natečaju imajo vsi delavci, katerih inovacije izpolnjujejo naslednje kriterije:

— izboljšujejo delovne pogoje,

— zmanjšujejo težke posledice poškodb na delu,

— humanizirajo delo,

— zboljšujejo varnost delavcev pri delu,

— zmanjšujejo invalidnost delavcev,

— odpravljajo razne vzroke bolezni delavcev,

— odpravljajo ali znatno zmanjšujejo poklicna obolenja,

— odpravljajo vzroke, ki škodljivo vplivajo na delovne pogoje,

— zmanjšujejo ali odpravljajo možnost za poškodbe na delu,

— zmanjšujejo število beneficiranih delovnih mest,

— prispevajo k krepitevi delovne sposobnosti delavcev,

— povečujejo produktivnost in dohodek.

Prijavljene inovacije se morajo nanašati na zboljšanje pogojev in humanizacijo dela in morajo vsebovati:

— prijavo in opis inovacije z dokumentom o stopnji uporabnosti,

— dokaz oziroma utemeljitev učinkov inovacije po kriterijih natečaja, pri čemer ima prednost zdravje delavcev in zboljšanje delovnih pogojev,

— utemeljitev in dokaz o ekonomskih in drugih učinkih,

— sklep ustreznega organa o vrednosti inovacije oziroma rešitve,

— priporočilo osnovne organizacije zveze sindikatov,

— naslov avtorja.

Pri ocenjevanju imajo prednost inovacije, ki so v praksi že uveljavljene.

Prijave se pošiljajo od dneva objave natečaja do 1. marca 1982.

Prijave pošljite svetu Zveze sindikatov Jugoslavije, koordinacijskemu odboru za inovacije, 11000 Beograd, Trg Marksa in Engelsa 5.

Druge informacije o nagradnem natečaju lahko dobite po telefonu številka (011) 330-841, interna 313, ali (011) 334-496.

Koordinacijski odbor sveta ZSJ za inovacije

TOZD Remontne delavnice

2. SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

Drugo redno sejo odbora samoupravne delavske kontrole je predsednik odbora Franc Zupančič sklical 9. oktobra. Pri pregledu sklepov so ugotovili, da od prejšnje seje ni bil realiziran sklep, ki se nanaša na obravnavo nadurnega dela po delovnih skupinah. Iz tega je mogoče sklepati, da vodje SDS niso v zadostni meri seznanjeni z delom odbora samoupravne delavske kontrole.

Na osnovi pregleda nadur v letu 1981 je razvidno, da se število nadur po posameznih mesecih giblje v planiranih mejah. Izjema je april s 13.930 nadurami, kar bo verjetno vplivalo tudi na prekoračitve letnega plana nadur. Podatki kažejo, da število nadur v TOZD Remontne delavnice od leta 1977 postopoma upada. Vsekakor pa bi pri odobravanju in pisanju nadur morali uvesti več reda. To mora redno spremljati odbor za gospodarstvo, ki nadure tudi vnaprej odobrava. Odbor je menil, da ustanovitev posebne komisije, ki jo predlaga odbor samoupravne delavske kontrole Železarne, ni potrebna. Odgovorni za pisanje nadur so dolžni spoštovati nove določbe, ki bodo izdane s posebno okrožnico vodje TOZD.

V zvezi s problematiko prehrane je odbor soglašal z ugotovitvami

delavcev, da je prehrani v kantinah mogoče očitati vrsto pomanjkljivosti: neprimeren izbor, nehijska priprava in delitev, neprimeren razpored. Da se zadeve izredno počasi urejajo, je vzrok v neenotni akciji porabnikov, ki je omejena na posamezne delovne skupine. Vloga sindikata na tem področju je premalo avtoritativna. Odbor meni, da je potrebno z enotno in odločno akcijo sindikata urediti stanje na tem področju in da ustanavljanje sveta porabnikov družbene prehrane ni potrebno. Sindikat naj predvsem doseže, da bo tistim, ki se hranijo v kantinah, omogočeno koriščenje inšpekcijskih služb. V vsaki kantini mora biti izobešana telefonska številka sanitarnega in tržnega inšpektorja ter mesto, od koder je možno telefonirati.

ZK

6. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja pri delavskem svetu TOZD Remontne delavnice je imel 20. oktobra pod predsedstvom Bernarda Bratina 6. sejo v tej mandatni dobi. Najprej so ugotovili, da so sklepi prejšnje seje izvedeni. Na sklep o izboru delovodja montaže Javornik se je v pritožbenem roku pritožil en delavec. Pritožbo so obravnavali na seji delavskega sveta 28. oktobra.

V gradbeno remontne delavnice je bil na novo sprejet tesar, dva delavca iz RTA pa sta napredovala, in sicer v 1. ključavničarja tehničar in tehnik za procesne računalnike. En delavec bo z 20. novembrom prekinil delovno razmerje, pred tem pa mora poravnati vse obveznosti do Železarne oziroma TOZD.

Izredno plačana odsotnost je bila odobrena dvema delavcem, prvemu en dan zaradi gorske reševalne akcije, drugemu pa tri dni za udeležbo na tradicionalni slikarski koloniji v Podkorenu.

Odbor je obravnaval vlogo komiteja OK ZKS Jesenice za odobritev izredno plačane odsotnosti delavca iz žerjavnega oddelka, ki se bo v dneh od 28. oktobra do 4. novembra v popoldanskem času udeležil seminarja. Ker imenovani dela samo na popoldanski dnini je vloga neosnovana. Kljub temu odbor naroča vodstvu obrata SRD, da tega delavca v navedenih dneh ne razporeja na nadurno popoldansko delo.

Obravnavali so vlogo delavcev iz TOZD Strojne delavnice in TOZD Energetike za prestop v TOZD RD. Skladno z dogovorom med storitvenimi TOZD jim bo prestop dovoljen le po prejemu pisnega soglasja odbora za delovna razmerja in vodstva navedenih temeljnih organizacij.

Zaradi velikega pomanjkanja ključavničarjev so odobrili štipendijo za opravljanje tretjega letnika poklicne šole delavcu iz oddelka ključavničarjev.

Delavcu iz elektro remontnih delavnic odbor zaradi zadostnega števila kadra s srednjo tehnično šolo ni odobril plačila šolnine. Zaradi morebitnih interesov drugih temeljnih organizacij so vlogo posredovali kadrovskemu sektorju Železarne.

Obravnavali so pritožbo delavca na sedanjem razporeditvi na mesto pripravnika visoke šole II. stopnje. Ugotovili so, da ta delavec ni študiral ob delu in da ne more uveljaviti določila 5. člena pravilnika o urejanju pripravništva, po katerem bi bil oproščen pripravništva.

ZK

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

DELO OO ZSMS TRANSPORT V OBDOBJU JULIJ—AVGUST

Mladi delavci v TOZD Transport smo na svoji četrti seji 19. oktobra pregledali delo, ki smo ga opravili po izvolitvi novega predsedstva. Dejavnost v tem obdobju je bila pestra, pa tudi udeležba na akcijah je bila nekaj večja kot v prejšnjih letih. Naj naštejemo nekaj akcij, ki smo se jih udeležili, ali smo jih sami organizirali.

Udeležili smo se osrednje proslave ob dnevu vstaje v Ljubljani — hkrati pa smo organizirali tudi komemoracijo ob spominski plošči padlim borcem NOV železarjem — železničarjem, ki so delali na prometu. Pripravili smo krajši kulturni program, imeli smo priložnostni govor in položili venec.

Nekaj dni kasneje smo v dolini Zvaršnice organizirali piknik. Referent za športno dejavnost Miloš Kernc je pripravil program šaljivih športnih iger. Kljub temu, da je bilo število udeležencev manjše, kot smo pričakovali, je piknik uspel. V mesecu avgustu se je Ljubčo Angelov udeležil zvezne mladinske delovne akcije v Baru, šest mladincev pa pohoda Po poteh karavanskih granicarjev 1981.

V tem mesecu smo izvedli tudi reorganizacijo osnovne organizacije. Reorganizacija se nanaša predvsem na železniški oddelek, kjer dela skoraj polovica vseh mladih delavcev temeljne organizacije. Osnovni razlog za reorganizacijo so bile specifične delovne razmere na tem oddelku, hkrati pa tudi želja po večji aktivnosti mladih delavcev tega oddelka. Delo v tem oddelku poteka namreč v neprekinjenem delovnem režimu in bo zato organizacija štirih aktivov pripomogla k boljši povezanosti med mladimi na isti izmeni. Vsaka izmena ima sedaj svoj aktiv, predsednik aktivna in člani predsedstva aktivna pa so zadolženi za delo v aktivu in za povezavo z osnovno organizacijo.

Predsednik osnovne organizacije se je udeležil srečanja mladih železarjev jugoslovanskih železarn, ki je bilo v Kraljevu.

Udeležili smo se še nekaterih drugih manifestacij, kot, na primer: — srečanje borcev delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarnice na Mežakliji, — spominskega pohoda Janeza Jenka po Karavankah, — razstave o varnosti in samozastiti v Kranju.

Organizirali smo tudi lokalno delovno akcijo. V skladu z vodstvom temeljne organizacije smo čistili tiri na področju delavnic transporta. Akcija ni najbolje uspela. Delno zadane krivda nas mlade, delno pa je kriva tudi neusklajenost v delovanju družbenopolitičnih organizacij TOZD Transport, saj je istočasno potekal tudi sestanek osnovne organizacije zveze komunistov. Predsednik osnovne organizacije smo zadovoljili, da v prihodnje uskladi akcije mladine z akcijami ostalih družbenopolitičnih organizacij.

Takrat smo tudi že razmišljali o organizaciji naslednje delovne akcije. Nova akcija mora na osnovi dobljenih izkušenj uspeti bolje, kot je uspela minula. Čiščenje tirov bomo ponovno izvedli pomladi prihodnje leto — za zimsko obdobje pa smo sklenili, da v slučaju izrednih snežnih padavin predsedstvo osnovne organizacije v sodelovanju z obratovodji »mobilizira« mladince za čiščenje snega.

Mladinska organizacija je končno uspela dobiti tudi glasno desko. Na njej bomo urejali stenski časopis, v katerem lahko s svojimi idejami in prispevki sodeluje vsak član OO ZSMS. Predlogov zaenkrat še ni bilo, zato je referent za informiranje izdelal organizacijsko shemo delovanja OO ZSMS, in sicer povezavo

med aktivni s poimensko navedbo zadolžitve posameznih članov predsedstva.

V preteklem mesecu smo formirali tudi komisijo za izbor najboljšega mladega delavca — samoupravljalca v TOZD Transport. Člani komisije: Franc Kalan, Franc Lah, Ivan Justin, Rafael Travnik, Luka Borković in Franc Knafel so po enotnih merilih ocenili vse mlade delavce. Prvih deset po doseženih točkah smo objavili na oglasni deski.

Skratka — delo v preteklih mesecih je bilo pestro, žal pa to ne velja v isti meri tudi za udeležbo na akcijah in manifestacijah, kjer se običajno srečujemo le stari znanci.

Kot zanimivost navajamo tudi podatek o »učinkovitosti« sestankov. Na en sestanek smo izvedli poprečno 3,6 uspele akcije. In kako je s tem v ostalih osnovnih organizacijah?

Kritične pripombe pa še vedno veljajo udeležbi na sestankih — tako s strani mladincev, kot tudi s strani predstavnikov ostalih družbenopolitičnih organizacij. Predvsem to velja za zvezo komunistov, ker sekretarja še nismo uspeli dobiti na naše sestanke! Mladi delavci razumemo, da je obremenjen z delom — a vseeno tak odnos lahko označimo kot podcenjevanje mladinske organizacije.

V nadaljnjem poteku seje smo evidentirali tudi možne kandidate za organe v koordinacijskem svetu ZSMS Železarnice. Predlagali smo Ljubčo Angelova in Aleksandra Elersiča. Za občinsko konferenco ZSMS smo evidentirali Vejsila Horozovića.

Evidentirali smo tudi kandidate za skupščinske volitve v letu 1982. Ob tem se poraja naslednje vprašanje: delež mladih delavcev v temeljni organizaciji je 26,68 % kandidatov — mladincev je le 17,85 %, kar pa ni niti proporcionalni del.

In program za naslednje obdobje? Nadaljevali bomo z akcijo za izbor najboljšega mladega delavca — samoupravljalca. Komisija bo redno mesečno ocenjevala mlade delavce.

Izvedli bomo lokalno mladinsko delovno akcijo. V mesecu novembru bomo organizirali tekmovalno v majem nogometu med ekipami naše temeljne organizacije.

V okviru idejnopolitičnega delovanja bomo izvedli izobraževanje z naslednjimi temami:

- Temeljni teorije in prakse marksizma;
- Samoupravljanje;
- Temeljni družbenoekonomske ureditve SFRJ;
- Delegatski sistem;
- Vloga družbenopolitičnih organizacij v političnem sistemu;
- Pomen in vloga ZSMS;
- Položaj SFRJ v mednarodni skupnosti in sodobni mednarodni odnosi;
- Temeljni splošne ljudske obrambe in družbene samozastite.

Pri nadaljnjem delu bomo morali premagati tudi nekatere slabosti, ki se pojavljajo. Mladi delavci ugotavljamo, da je v osnovni organizaciji premalo povratnih informacij. Člani osnovne organizacije, ki se udeležijo raznih manifestacij in sestankov, ne prenesejo koristnih izkušenj in mnenj na druge člane osnovne organizacije.

Povezava s širšim sistemom (koordinacijski svet, občinska konferenca...) se odvija samo preko predsednika osnovne organizacije, kar pa povzroča neinformiranost o delu teh organov že med člani predsedstva, kaj šele pri ostalih članih osnovne organizacije. Predstavnik koordinacijskega sveta je bil dosedaj prisoten samo na volilni konferenci.

Eno od bistvenih vprašanj, ki pa verjetno ni problem samo naše osnovne organizacije, je prav gotovo, kako zainteresirati preostalo »molčečo večino« — oziroma, kako sploh dobiti informacijo o tem, »kje njih čevlji žuli?« Paleta akcij, ki so bile dosedaj organizirane, je dokaj široka in bi vsakdo lahko našel kaj zase.

Opazimo tudi, da na sestankih premalo razpravljamo o problematiki temeljne organizacije — še bolj pa je kritično to, da ne razpravljamo niti o vprašanjih, ki so specifična prav za mlade delavce.

Vsekakor bomo pri prihodnjem delu morali tudi temu posvetiti več pozornosti.

Davo

DELO KOMISIJE ZA MEDNARODNE ODNOS

Mednarodna dogajanja in dejavnost Jugoslavije na mednarodnem področju so zanimiva tudi za mlade, to pa je področje dela komisije za mednarodne odnose pri OK ZSMS Jesenice, ki se bo sestala jutri, 30. oktobra. Glavna naloga komisije je oblikovanje programa dela v prihodnje, ki bo slonelo na izobraževanju in spoznavanju mladih z dogajanjem v mednarodni politiki. Poleg programa dela bodo člani komisije obravnavali kadrovske dopolnitve komisije.

Komisija za mednarodne odnose in občinski center klubov OZN imata veliko skupnega v oblikah in metodah dela in zato izvajajo skupne akcije, da ne bi prišlo do nepotrebnega podvajanja.

IZOBRAŽEVANJE MLADIH V RAZREDNIH IN ŠOLSKIH SKUPNOSTIH

V prizadevanju za pridobitev čim širšega kroga aktivnih članov ZSMS že v vrstah osnovnošolcev in srednješolcev, pripravlja OK ZSMS Jesenice, skupaj s klubom samoupravljalcev in Delavsko univerzo Jesenice, izobraževanje za mlade, ki so vključeni v razredno in šolsko samoupravo. Teme bodo prilagojene nalogam, kakršne se postavljajo pred mlade v šolah. Izobraževanje bo potekalo v petih skupinah, ločeno za osnovne in srednje šole.

Teme za osnovnošolce bodo naslednje:

1. Naloge ZSMS pri razvijanju dijaške samouprave.
2. Samoupravljanje na šolah.
3. Oblike in metode dela samoupravnih organov na šolah.
4. Dejavnost v prostem času.

Za srednješolce zajema program drugo, tretjo in četrto temo iz programa za osnovnošolce, dodana pa je tema o usmerjenem izobraževanju.

Izobraževanje bo steklo po naslednjem programu, vendar bo potrebna še koordinacija med šolami in izvajalci oblike izobraževanja:

- 16. in 17. novembra v osnovni šoli Jeseniško-bohinjskega odreda v Kranjski gori za učence te šole in učence OS 16. december Mojstrana. Istega dne je predvideno to izobraževanje tudi v COŠ Tone Čufar na Jesenicah;
- 17. in 18. novembra za osnovni šoli Prežihov Voranc in Polde Str-

ga podvajanja.

Na seji bodo obravnavali tudi program seminarja, ki ga organizira RK ZSMS za člane komisij za mednarodne odnose. Seminarja, ki bo 6., 7. in 8. novembra, se bosta udeležili dve mladinki z Jesenic. V programu seminarja so teme: Vprašanje zamajskih Slovencev; Aktualna mednarodna situacija; Nova mednarodna informacijska ureditev; Tematika OZN in vprašanje delavcev na začasnem delu v tujini.

Pomemben za udeležence seminarja bo zlasti zaključek, ko bodo mladi spregovorili o izboljšanju dela oziroma o novih oblikah sodelovanja ZSMS na področju mednarodne dejavnosti.

Žižar — v osnovni šoli Prežihov Voranc. Istega dne bo še v Žirovnici za učence COŠ Gorenjskega odreda in učence osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB;

— 23. in 24. novembra za vse tri srednje šole jeseniške občine v centru srednjih šol.

Ta oblika izobraževanja je namenjena učencem, da se bolj poglobljeno in angažirano vključijo v samoupravljanje na šoli. OO ZSMS, mentorji in vodstva šol bodo morali posebno pozornost nameniti kadrovanju učencev v tovrstno obliko izobraževanja — tako v dobro razvoja samouprave na šoli, kot usposabljanja učencev za bodoče samoupravljalce v združenem delu in v družbenih dejavnostih.

Za OK ZSMS ta oblika izobraževanja pomeni tudi uresničevanje načel kadrovske politike in kontinuitete dela. S sistematičnim izobraževanjem mlade generacije želimo doseči tudi njeno večjo in boljše družbenopolitično angažiranost.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

PREDNOSTI MANJŠIH ZAKLONIŠČ SO OČITNE

- niso potrebni lastni električni viri
- ni potreben lasten vodni vir
- odvajanje izpušnih plinov odpade
- ciljna površina manjših zaklonišč (za 100–200 ljudi) je precej manjša kot pri zakloniščih — velikanih
- ne potrebujemo vzdrževalnih, visoko strokovnih ekip
- psihični pritiski skoraj odpadejo pri manjšem številu ljudi v manjših zakloniščih
- direktni zadetek manjšega zaklonišča je minimalen
- odstotek preživetve v manjših zakloniščih je višji
- manjša zaklonišča so grajena na periferiji (obrobju) naselij in jih je razmeroma lahko hitro zasesti

Zato so v mnogih deželah pričeli graditi manjša zaklonišča z zmogljivostjo do 200 ljudi. Zgoraj naštetih prednosti dovolj ilustrativno govorijo v prid gradnje manjših, vendar cenejših in relativno uspešnih zaklonišč.

Naša osnovna zaklonišča so dimenzionirana tako, da so odporna proti nadpritisaku do 3 kp/kv. cm. Takšna zaklonišča jamčijo zaščito pred eksplozijo letalske bombe, topovskega izstrelka v neposredni bližini zaklonišča. Obenem pa zaščitijo zaklonjene ljudi pred radiološkimi, kemičnimi in biološkimi učinki.

Vir: Pravilnik o tehničnih normativih za graditev zaklonišč (Uradni list SFRJ 11/76)

ZNANSTVENA REVOLUCIJA SE MORA OSVOBODITI JARMA SILE

Hitrost znanstvenega napredka danes raste v sorazmerju s kvadratom oziroma s kubom časa.

Politika sile izgublja svoja sredstva, ker sodobna vojna tehnika negira vojno. Ob tem imamo v mislih predvsem jedrsko orožje. Narava sodobnega orožja sama vse bolj negira vojno kot sredstvo politike. Jedrska tehnologija je povzročila revolucionarni skok v načinu vojskovanja. Iznajdba smodnika je povzročila »razpršeni vojni razpored«, uvedba motorja na bojišču je privedla do manevrske vojne, morebitna uporaba jedrskega orožja v vojni pa bi povzročila »totalno destruktivno vojno«.

Noben dogodek v zgodovini človeštva ni tako močno vplival na problem vojne kot prav iznajdba jedrskega orožja. Vojna je vselej ogrožala človeštvo, saj so v posameznih spopadih izginjali celi narodi, toda nikoli poprej ni vojna ogrožala organsko materijo samo.

Ce bi človeštvo uporabilo sodobno jedrsko-biološko-kemično orožje, bi bilo ogromno človeških žrtev — obenem pa bi degradirali biološko-organsko osnovo človeške vrste. Prav v tem je destruktivnost jedrskega orožja. Z izpopolnjevanjem orožja se izključuje vojna kot sredstvo za reševanje mednarodnih vprašanj.

Da bi znanstveno tehnični razvoj služil človeštvu in prid, je potreben trajen mir. Mir zagotavlja svetovno zgodovinske spremembe razmerij med dvema sistemoma v prid socializmu. V enakem sorazmerju, kot se krepijo sile miru in trajno delovanje na mednarodne odnose — negiramo vojno.

POLITIKA VOJNE NA GUMB

Propaganda zastraševanja z jedrskim orožjem je orodje politike s pozicij sile. Predvsem služi povečevanju lastne moči in zastraševanju nasprotnega bloka.

V preteklih 35 letih se je neprestano govorilo o tem, da nobena država, ki ne razpolaga z jedrskim orožjem, ne more ubraniti svoje svobode. Toda vietnamska vojna in vrsta drugih osvobodilnih vojn po drugi svetovni vojni krepko demantirajo gornje izjave zahodnjakov.

Opazno je, da se jedrska propaganda velesil že več kot tri desetletja trudi, da bi milijone tistih, ki se šele prebujajo, navdala s paničnim strahom pred jedrsko smrtjo. Milijoni, ki vstopajo v zgodovino in se bijejo za svojo svobodo, naj bi doumeli, da jih jedrske velesile lahko pahnejo v smrt in pogubo. »Jedrski filozofi« postavljajo celo takle imperativ:

»KDOR TRPI IN KDOR NI SVOBODEN, MORA TRPETI IN OSTATI ZATIRAN. V NASPROTNEM — V OSVOBODILNEM BOJU BO POKONČAN Z JEDRSKO SILO.« Torej naj zatirani narodi izbirajo med izkoriščanjem ali pa tvegajo jedrsko uničenje. Ker pa je jedrska smrt — tako pravijo ti »filozofi« — večje zlo, je bolje, da se majhni narodi podredijo velesilam.

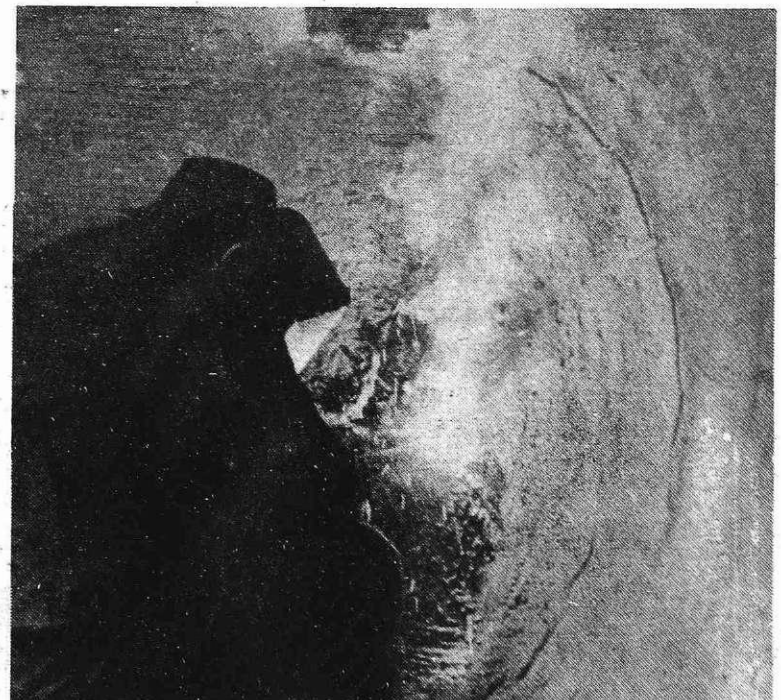
Nadaljevanje

JUTRI SESTANEK OO ZSMS PLAVŽ

Jutri, v petek, 30. oktobra, se bodo zbrali mladi iz OO ZSMS KS Plavž. Na sestanek so povabili poleg aktivnih mladincev še mlade člane zveze komunistov in vse mladince iz te KS, ki so letos sodelovali na mladinskih delovnih akcijah.

Obravnavli bodo dosedanje delo in oblikovali program dela za prihodnje mandatno obdobje in sprejeli sklepe za povečanje aktivnosti.

Najvažnejša naloga bo vsekakor pridobiti širši krog mladih za sodelovanje v OO ZSMS tako na političnem kot interesnih področjih, zlasti na slednjem pa bo potrebna povezava z družbenimi organizacijami in društvi.

Varilec (Foto I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz štirih temeljnih organizacij ter iz treh delovnih skupnosti prejeli zapisnike s sestankov 51 SDS. Osrednjo temo je tokrat predstavljala razprava o predlogu sprememb samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij v DO ŽJ ter statuta delovne organizacije, ki se nanašajo na reorganizacijo prodajne in nabavne službe. Sicer pa so posamezne skupine razpravljale tudi o predlogu samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe in še o nekaterih drugih sporazumih (o financiranju krajevnih skupnosti ipd.), ocenjevale delovno uspešnost ter evidentirale možne kandidate za volitve v prihodnjem letu. Posamezne so seveda opozorile tudi na določeno ožjo obratno problematiko, nekaj razprav pa se je nanašalo tudi na poslovanje v minulih devetih mesecih letošnjega leta.

Trenutek je torej primeren, da predvsem v zvezi s slednjim opozorimo na nekatera določila zakona o združenem delu glede periodičnih obračunov in zaključnega računa (predvsem na 150. in 151. člen ZZD):

• Delavci po izteku trimesečja z osebnim izjavljanjem odločijo o začasnem delitvi ustvarjenega dohodka, na koncu poslovnega leta pa o dokončni delitvi ustvarjenega dohodka.

• O začasnem in dokončni delitvi odločijo na osnovi informacije in poročila (150. člen) poslovnega organa (delavski svet lahko pripravi te informacije ali poročila poveri pooblaščenim specializiranim organizacijam).

• Za pravilnost podatkov ter za strokovne ocene, na katerih temeljijo predlogi, ki jih vsebuje informacija in poročilo kot tudi za njeno pravočasno predložitev, odgovarja poslovodni organ temeljne organizacije ali ustrezna služba oziroma pooblaščen specializirana organizacija, kateri je bila poverjena priprava.

• Delavski svet ugotavlja periodični obračun oziroma zaključni račun temeljne organizacije (151. člen ZZD).

• Omenimo naj še, da v »Komentarju zakona o zdru-

ženem delu« (Izdalo ČGP Delo - TOZD Gospodarski vestnik, Ljubljana 1978) piše, da »morata biti poročila in informacija o rezultatih dela in poslovanja temeljne organizacije sestavljena pisno in dostavljena vsakemu delavcu v temeljni organizaciji« (stran 494, I. del, I. knjiga) ter da je »vloga delavskega sveta pri ugotavljanju navedenih obračunov jasno določena«, oziroma da »delavski svet ne sprejema v zvezi s tem nobenih sklepov, temveč ugotavlja kot organ upravljanja, kaj so delavci odločili in kako so razporedili dohodek temeljne organizacije, ker delavci odločajo o razporejanju dohodka, in to je njihova neodtujljiva samoupravna pravica« (stran 496 in 497).

• V procesu samoupravne aktivnosti ob ugotavljanju periodičnih in zaključnega računa bi potemtakem morali upoštevati vsa tista pravila glede poprejšnje obravnave ter odločanja z osebnim izjavljanjem na zborih delavcev, na katera smo v okviru te rubrike nedavno že opozarjali.

Sicer pa nadaljujmo s pregledom prejetih zapisnikov.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, kamnolom Trebež, predelava talilniških odpadkov, ponvično gospodarstvo 1, SM peči 1 in 3, livna jama 1, 3 in 4, staro železo 1 in 2, elektropeči 1, 3 in 4 ter kontiliv 1 in 2. Razpravljale so o reorganizaciji prodajne in nabavne službe. SDS kamnolom Trebež se je seznanila tudi s predlogom za uvedbo premij na proizvodnjo dolomita v kamnolomu. SDS livna jama 4 se zanima, kdaj se bodo začela popravila garderob

in sanitarij. SDS elektropeči 1 omenja, da je treba stanje v obratu izboljšati, tako da bi peči lahko normalno obratovale. Posamezniki so predlagali, da je treba namestiti vrata v spodnjih prostorih garderobe na ESA peči, oziroma da je za to peč treba povečati ponvice, da jama ne bi bila kar naprej polna. SDS elektropeči 3 in 4 sta predlagali več ukrepov, ki naj bi prispevali k večjemu redu v livni jami. Tako bi morala po njenem mnenju vsaka izmena usposobiti svojo garnituro, tako da bi bila čista, livne plošče pa poravnane. Livni vodja bi si moral zapisovati številke voz; tako bi lahko kontroliral, če so vozovi očiščeni ali ne. Ker ima vsaka peč samo tri garniture, so predlagali, da naj izmena, ki nima garniture, čisti jama za kokile (vsake tri mesece naj bi se menjavali glede čiščenja livnih voz in kokilnih jam). Vsaka izmena bi morala počistiti tudi reno (če ni kontejnerja ali lore, bi jo morala spraviti na kup). Delavci tretje izmene so se na tem sestanku odločili tudi, da iz fonda za izlete prispevajo 4000 dinarjev za enega izmed sodelavcev. Delavci obeh SDS na kontilivu so se na sestanku vpraševali, kako naj bi dosegli, da bi kontiliv lahko obratoval »non-stop«. Pripombe so imeli predvsem na vzdrževanje. Vprašujejo se, ali so naši vzdrževalci zmogni zmanjšati pogoste okvare strojev? K reorganizaciji nabavne in prodajne službe SDS niso imele nikakršnih pripomb.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, adjustaža štel 1, 2 in 3, adjustaža štel Javornik, lužilnica adjustaže štel ter odprema. Vse (razen SDS vodstvo TOZD, ki je obravnavala tudi reorganizacijo nabavne in prodajne službe, ravnanje z odpadnim lesom ter red in disciplino) so imele na dnevnem redu le eno samo točko: ocenjevanje delovne uspešnosti. V okviru te točke sta SDS adjustaža štel Javornik ter lužilnica adjustaže štel omenjali tudi, da so osebni dohodki pre nizki, SDS odprema adjustaže štel pa je postavila vprašanje, kdaj se bo prešlo na nagrajevanje na osnovi kataloga nalog in del.

Iz TOZD ŽEBLJARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD ter žebljarna 2 in 3. Na sestanku SDS vodstvo TOZD je bilo v zvezi s poročilom o devetmesečni proizvodnji izrečeno obširno opozorilo glede zaostrenih pogojev gospodarjenja in izvoznih obveznosti Železarne, še posebej pa žebljarne. Naglašeno je bilo, da so vsi delavci dolžni izboljšati svoj odnos do gospodarjenja z materiali in storitvi vse za povečanje izvoza. Čeprav celotna TOZD dela dobro, je še vedno veliko manjših napak, ki jih je moč odpraviti z vestnejšim delom. Evidentirala je tudi možne kandidate za volitve v prihodnjem letu. Na sestanku SDS žebljarna 2 so delavci spregovorili o izvrševanju stabilizacijskega programa v septembru, o preveč napolnjenih silosih in zmanjševanju izmečka v čistilnici. V zvezi z izpolnjevanjem planskih obveznosti, posebno še do izvoza, so delavci izrazili pripravljenost delati po potrebi tudi na proste sobote. Tudi ta SDS, prav tako pa tudi SDS žebljarna 3, je evidentirala možne kandidate za volitve v prihodnjem letu.

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, parne naprave 1 in 2, delavnica toplotne energije, delavnica PIV energije ter PIV energija 1 in 4. Vse navedene SDS so razpravljale o reorganizaciji prodajne in nabavne službe. Posamezne so izražale tudi določene pomisleke (»ne sme se bistveno povečati normativ«; »po združitvi je potrebno vse delavce obvestiti o spremembah normativ in strukture kadra«; »Združitev bi morala biti izvedena že pred leti«; »tolmačenje tako pomembne zadeve je napisano v nam nerazumljivem jeziku«; »soglašamo pod pogojem, da ne bi odpirali novih delovnih mest«; »SDS nima pripomb, če se ne bo povečalo število zaposlenih in če bodo vidni rezultati reorganizacije«). SDS PIV energija 1 in 4 sta pod razno zastavili pravzaprav vprašanje, ki se nanaša na sporazum o delitvi osebnih dohodkov, ki ga bomo sprejemali na referendumu, čeprav tega posebej ne omenjata. Prva vprašuje, če se bodo dodatki za strokovnost tudi zmanjšali, ali pa samo dodatki za časovne pogoje, ki jih imajo samo tisti delavci, ki delajo v turnusu in na katerih sloni vsa proizvodnja. Tudi druga vprašuje, kako bo z vsemi ostali-

mi dodatki - »če se bodo časovni dodatki zmanjšali za iste odstotke, kakor se bo povečala osnova, da ostanejo isti«? SDS delavnica PIV energije pa opozarja tudi na več vprašanj v zvezi z ožjo obratno problematiko (izdelava delovnih miš, pomanjkanje tople vode v sanitarijah, nabava garderobnih omari, vprašanje parkiranja osebnih avtomobilov, popravilo kaloriferja, ki je bilo obljubljeno že ob tehničnem prevzemu delavnice, žerjav še ni dokončno elektrificiran). Razen tega pravi, da je nad vhodnimi vrati treba napraviti streho, ker zamaka, zanima pa jo tudi, zakaj, še vedno nista priključena stroja za rezanje cevi ter za vrezovanje navojev. Dve SDS sta razpravljali tudi o možnosti uvedbe premakljivega delovnega časa.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE smo prejeli zapisnike SDS nabava 1, 2 in 3, prodaja, računovodstvo osnovnih sredstev, finance ter računovodstvo osebnega dohodka. Reorganizacija prodajne in nabavne službe zadeva prav spremembe znotraj te delovne skupnosti, zato je razumljivo, da so posamezne SDS zavzele do te reorganizacije dokaj različna stališča. SDS nabava 1 v zapisniku naprimer navaja, da je spremembo v predloženem osnutku »načelno podprla«, ker bi »uspešna koordinacija nabave in prodaje v skupni komercialni funkciji morala dati pozitivne efekte«. Takoj zatem pa »meni, da predlagana usmeritev mikroorganizacije ne more biti sprejeta parcialno, ampak se mora reševati kompleksno, za kar so potrebne podrobnejše analize«. Zato predlagane usmeritve ne sprejema. SDS nabava 2 se s predlogom ne strinja, »ker ni dokončno obdelan sklep o združitvi« medtem ko SDS nabava 3 k predlogu, kot piše, »ni imela bistvenih pripomb«. Dosti konkretnjša stališča do tega predloga pa je zavzela SDS prodaja. Pravijo, da je gradivo prišlo prepozno. Vprašanje reorganizacije je bilo postavljeno na več sestankih in tedaj jim je bilo vedno odgovorjeno, da bodo pravočasno obveščeni. Premajhna obveščenost delavcev, ki so hoteli nekaj zvedeti tudi o mikroorganizaciji, je razpravo vodila v smer nezaupanja do tega predloga. Odklonilo stališče pa se je izoblikovalo iz posameznih diskusij tudi zato, ker delavci v reorganizaciji ne vidijo nobene garancije, da bi delo potekalo toliko bolje, kot to zagovarja sestavljalec predloga. Namigovanja na »slabo in celo nestrokovno delo sektorja prodaje«, se delavcem prodaje zde neupravičena, »predvsem pa niso podkrepljena s konkretnimi primeri«, meni SDS. Po njihovi oceni le z dobro povezanostjo vseh, ki sodelujejo pri gospodarjenju, lahko dosežemo boljše rezultate ter zato pogreša v predlogu čvrstejšo povezanost s finančnim sektorjem. Ker predlog temelji na obstoječem kadru, se tudi vprašujejo, kako bo možno povečati normativ v oddelku marketing, kajti »vsak ni usposobljen za to, pa tudi ne želi delati v tej službi«. Zmanjševanje kadra v operativni prodaji bi po njihovi oceni lahko škodovalo uspešnemu opravljanju nalog, zlasti ker predvidevajo, »da bo zaradi težke gospodarske situacije aktivnost na tržišču vedno bolj potrebna«. Prav tako pripominjajo, »da smo se s samoupravnim sporazumom, ki ga je potrdil centralni delavski svet, opredelili za marketing službo na nivoju SOZD SZ« in želijo vedeti, zakaj se ta sklep centralnega delavskega sveta ni realiziral. Ostale tri SDS (računovodstvo osnovnih sredstev, finance ter računovodstvo osebnih dohodkov) pa reorganizacijo podpirajo. SDS finance sicer z manjšo pripombo, »da manjka razlaga o vplivu poslovnih odločitev na delo odpreme v TOZD«. Pravi, da bo »komerciala lahko uspešna, če bo imela odločilen vpliv na odpremo naših izdelkov«. SDS računovodstvo osnovnih sredstev je razpravljala tudi o poslovnem poročilu za minuli devet mesece. Smatrajo, da je glede na poslovni rezultat in rast življenjskih stroškov smotno proučiti možnost povečanja osebnih dohodkov.

Zapisnike, ki smo jih prejeli iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE ter iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE pa bomo povzeli prihodnjič.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje - Božidar Lakota

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD Družbena prehrana

Pete seje izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Družbena prehrana, ki je bila v petek, 2. oktobra, se je udeležilo deset članov.

Po pregledu sklepov, ki so jih izvršili (organizirali so izlet na Mali Lošinj, ki se ga je udeležilo 32 zaposlenih, prejeli so sklepa disciplinske komisije za dve delavki, o katerih so podali mnenje, o prenehanju delovnega razmerja v temeljni organizaciji, za eno sodelavko pa sklepa še niso prejeli), so podali mnenje o sodelavki, ki je ponovno kršila delovno disciplino, čeprav ji je bil že izrečen ukrep pogojno prenehanje delovnega razmerja.

Potrdili so evidentirane kandidate za skupščinske volitve v prihodnjem letu, ki so jih predlagale samoupravne delovne skupine.

Potrdili so prijavlino za udeležbo na športnem tekmovanju gostinstvo-turističnega zbora Slovenije na Bledu v oktobru. Tekmovanja se bosta udeležili po dve ženski in moški ekipi v kegljanju in ena ženska in ena moška ekipa v streljanju. Če od sindikata Železarne ne bodo dobili dresov, bodo kupili adidas copate in majice za tekmovalce, hlače pa bodo ženske odstopile moški ekipi. Po končanem tekmovanju morajo vsi tekmovalci drese in copate vrniti športnemu referentu, drugače jim jih bodo zaračunali.

Obravnavali so tudi več prošenj za denarno pomoč in sprejeli ustrezne sklepe.

Potrdili so stroške v višini 885 din za ogled razstave Varnost in družbena samozastita, ki se je udeležilo 16 članov.

Kupili so knjigo Knjigovodstvo pri drugih uporabnikih družbenih sredstev, permanentne karte za hokej tekme (izvršni odbor je sklenil vsako karto sofinancirati z 200 din), šest abonmajske vstopnice za gledališče in zavrnili ponudbo Gornjesavskega kvinteta za igranje na običnem zboru, ker je predrag.

Ob zaključku seje je predsednica poročala še o sestanku o družbeni prehrani med delom, ki ga je organizirala skupščina občine Jesenice v okviru priprav na tretjo konferenco sindikatov.

TOZD Strojne delavnice

Na četrti tedni seji izvršnega odbora OOS TOZD Strojne delavnice, ki je bila v četrtek, 8. oktobra, so najprej pregledali izvrševanje sklepov. Sklepe so izvršili, razen referenta za šport, ki še ni oddal blagajniku spiska članov kolektiva, ki so nabavili hokejske karte za sezono 1981/82.

Pripravljajo se na občni zbor, ki bo v drugi polovici januarja in na kadrovske spremembe izvršnega odbora, ki bi jih radi opravili že v mesecu novembru na članskem sestanku. Predlog novih kandidatov bo pripravil koordinacijski odbor družbenopolitičnih organizacij. Za organizacijo občnega zbora so zadolžili Valentina Klinjarja.

Do novembra morajo referenti pripraviti poročila o delu svojih komisij, blagajnik pa plan finančnih sredstev.

Referenti so poročali o realizaciji programa posameznih komisij do te seje in predlagali, kaj bi se še dalo organizirati do konca leta in koliko sredstev je še neporabljenih:

- sredstva za kulturno dejavnost so skoraj izkoriščena, saj so kupili 223 vstopnic za koncert bratov Avsenik, obnovili osem abonmajev za gledališke predstave, predlagajo pa, da bi se priključili predstavam, ki jih organizira konferenca sindikata Železarne.

- tudi program oddihov je bil letos realiziran: za desetdnevno smučanje na Češkem, ki je zamenjava za naše morje, se je prijavilo 13 članov kolektiva.

- za šport so od planiranih 50.000 din porabili le štiri tisoč din. Komisija je predlagala, da takoj, ko zapade prvi sneg, organizirajo športno-rekreacijsko tekmovanje za pokal Brun-Langus in za organizacijo tekmovanja porabijo do 30.000 din.

- tudi program izletov je v celoti izveden. Ker je ostalo še 60.000 din od odpadnih kovin, predlagajo, da se organizira enodnevní izlet v Dolenjske Toplice - za izlet se lahko porabi 30.000 din, če bo dovolj prijav.

Eden izmed članov je predlagal, da bi se lahko obnašali bolj stabilizacijsko in ta sredstva namenili za prihodnje leto, vendar se s tem niso strinjali.

Pri Delavski enotnosti bodo naročili 23 rokovnikov za leto 1982, sodelavcu so za stroške zdravljenja dodelili 2.000 din, mladinski organizaciji pa na prošnjo za denarno pomoč za organizacijo piknika odgovorili, da je denar namenjen za drugo dejavnost mladine (za šport, kulturo), ne pa za piknike. Sklenili pa so, da bodo, če se bo srečanja na Poljanah udeležilo najmanj 30 mladincev, prispevali denar.

Na sedmi izredni seji izvršnega odbora OOS TOZD Strojne delavnice, ki je bila 19. oktobra, so se sestali zaradi organizacije enodnevnega izleta v Dolenjske Toplice.

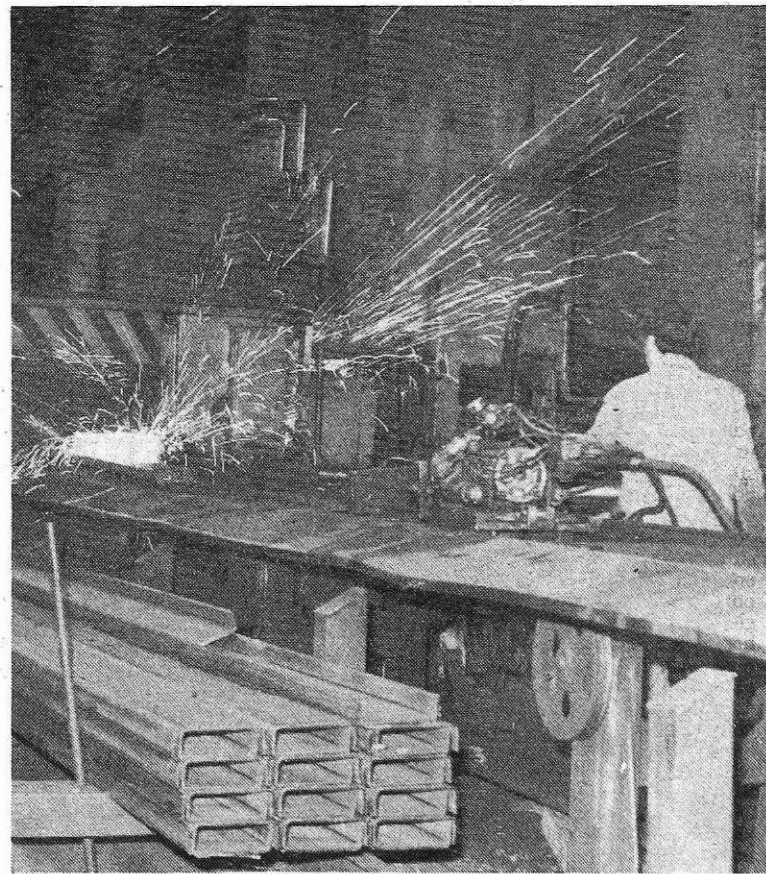
Sprejeli so sklep, da sindikat prispeva 500 din za vsakega člana kolektiva, ki ob prijavi vplača 150 din. Izleta se lahko udeležijo tudi svojci, če plačajo polno ceno.

TOZD Profilarna

Na 21. seji izvršnega odbora OOS TOZD Profilarna, ki je bila 16. oktobra, so obravnavali porabo denarja za izlet. Denar, ki je ostal, bodo vrnili v blagajno.

Ker se niso odločili za nabavo abonmajev za gledališke predstave, bodo raje kupili več vstopnic za tiste predstave, za katere je med delavci več zanimanja. Tako so kupili pet vstopnic za predstav Medved in Snubač.

Samoupravni sporazum o ustanovitvi izobraževalne skupnosti za metalurško in kovinsko usmeritev v SR Sloveniji je pojasnil vodja proizvodnje. Za opravljanje funkcij v organih izobraževalne skupnosti so predlagali: Joža Arha - za predsednika strokovnega sveta in Valentina Črva - za člana samoupravne delavske kontrole.

Del Rossi proge za hladno oblikovanje profilov (Fotol. Kučina)

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA

Pred kratkim je bila na obisku v Sovjetski zvezi gospodarska delegacija iz Zvezne republike Nemčije, ki se je pogovarjala o možnostih dobave velike naprave za utekočinjanje premoga. S to napravo bi predelovali premog iz velikih nahajališč Kansk in Arčinsk, ki ležita severovzhodno od sibirskega mesta Novosibirsk. Kajti samo tako predelan premog bi lahko z znanimi stroški prepeljali na področje evropskega dela Sovjetske zveze. Računajo, da

ROMUNIJA

Do leta 1985 predvidevajo v tej državi, da bodo povečali količino izdelanega surovega jekla s 13,5 milij. ton, doseženih v letu 1980, na 18,2 milij. ton. Pri tem bodo v precejšni meri povečali proizvodnjo legiranih in posebnih jekel, da bi s tem krili v čim večji meri potrebe domače strojne in elektro industrije. Zato računajo, da bo v obdobju let 1981-1985 rasla proizvodnja surovega jekla v povprečju 7,7% na leto.

K STABILIZACIJSKIM PRIZADEVANJEM V ZDRAVSTVU MORAJO PRISPEVATI IZVAJALCI IN UPORABNIKI

Zadnja seja zbora proizvajalcev skupščine občine Jesenice je zaključila razmeroma dolgo razpravo o manjku sredstev za zdravstveno varstvo v občini Jesenice s sklepom, da se sredstva, namenjena za zdravstveno varstvo v občini Jesenice, valorizirajo v višini osmih odstotkov. S tem ni bil pokrit celotni manjko občinske zdravstvene skupnosti, ker so bile zahteve skupnosti kar za 230.000.000 din višje, kot znaša valorizacija, vendar današnja situacija v gospodarstvu ne preneša povišane prispevne stopnje, s katero bi pokrili manjko.

Kljub trenutno najboljši rešitvi problemov v zdravstvenem varstvu ne moremo mimo dejstva, da smo tik pred sprejemanjem aneksov k samoupravnemu sporazumu za leto 1982, s katerim naj bi uskladili potrebe ali, bolj rečeno, želje v zdravstvenem varstvu z danimi možnostmi, katere nam daje jeseniško gospodarstvo in gospodarska situacija na sploh.

Gibanje prihodkov in odhodkov v srednjeročnem obdobju 1976-1980 v zdravstveni skupnosti občine nam pokaže, da smo v letu 1976 imeli skupnih prihodkov 102.359.583,00 din in ob koncu leta kar 5.135.704 din izgube, torej je bila poraba večja od skupnih prihodkov.

V letu 1977 smo dosegli skupni prihodek v višini 112.541.000,00 din in ob koncu leta izkazovali 932 tisoč din izgube. V teh dveh letih smo imeli skupno financiranje na območju regije, zato so bile tudi izgube pokrite iz skupnih sredstev. Skupni dohodki so bili za 19,7 %, izdatki pa 18,9 % višji od leta 1976.

V letu 1978 smo prešli na samostojne občinske finančne plane. V tem letu smo imeli skupno 161 milij. 553.000 dinarjev prihodkov in smo združili kar 13.136.000 dinarjev več, kot je bila dogovorjena vsota. To razliko smo vrnilo gospodarstvu s poračunom v obliki znižane prispevne stopnje v letu 1979. Porabili pa smo 147.168.000,00 din in na koncu leta izkazali 1.249.000 viška. V primerjavi z letom 1977 smo v letu 1978 imeli kar 27,0 % večjo porabo.

V letu 1979 je bilo 188.453.000 din skupnih prihodkov, ali kar 28 % več kot v letu 1978. Skupni izdatki so v tem letu znašali 182.358.000 din ali 22,8 % več kot v letu 1978.

V letu 1980 smo skupno dosegli že 226.614.000 dinarjev prihodka ali 20,24 % več kot v letu 1979, poraba je pa je bila v tem letu 223.566.000 din ali za 22,6 % višja kot leto poprej.

V srednjeročnem obdobju 1976 do 1980 so skupni prihodki narasli od 102.359.000 din v letu 1976 na 226.614.000 din v letu 1980 ali izraženo z indeksom 221,39. Skupni odhodki pa od 107.492.000 din v letu 1976 na 223.566.000 din v letu 1980 ali z indeksom 207,98 %. Kot že rečeno, smo v letih 1976 in 1977 imeli večje odhodke od prihodkov in je bila razlika pokrita z regijskimi sredstvi.

V sedanjem srednjeročnem obdobju 1981-85 pa, kakor kaže leto 1981, ne moremo računati s takim porastom prihodkov, čeprav moramo računati z visokim porastom odhodkov zaradi visokega porasta cen. Seveda, če pri tem računamo na enak obseg zdravstvenega varstva, kot smo ga imeli doslej.

Srednjeročno obdobje 1981 do 1985 pa tudi od vseh delovnih ljudi, predvsem v občini Jesenice, ki predvideva v tem obdobju zelo nizek odstotek rasti družbenega proizvoda in seveda s tem tudi zelo nizko stopnjo skupne porabe, kar nam potrjuje že gibanje teh sredstev v prvem polletju, zahteva stabilizacijsko obnašanje, kajti iz nastale situacije lahko zaključimo samo eno: da so sredstva zelo omejena, poraba na vseh ravneh pa raste, ne glede na finančne možnosti. Vse to bodo delavci, oziroma uporabniki morali upoštevati, ko se bomo v okviru omejene skupne prispevne stopnje za interesne skupnosti opredeljevali za naslednje leto. Preseči bomo morali miselnost, kadar se odločamo o sredstvih za posamezne SIS, da se ne moremo opredeljevati za najnižji odstotek, istočasno pa, ko koristimo usluge, zahtevamo največ, najbolj moderno in podobno.

V tem srednjeročnem obdobju bomo morali svoje zahteve prilagoditi dejanskim možnostim, torej višini finančnih sredstev, kolikor jih bomo lahko namenili za posamezne SIS. Seveda bo pri tem potrebno poseči v posamezne pravice in jih kljub temu, da nam jih zakon daje, tudi zmanjšati. Seveda bo to zmanjšanje odvisno od nas samih, od našega racionalnega koriščenja uslug. Če bomo usluge koristili res samo takrat, kadar je to potrebno, potem ne bo potrebno pravice krniti. Lahko pa trdimo, da danes koristimo, predvsem v zdravstvu, pravice, do katerih nismo upravičeni in tako povečujemo stroške ali s tem res bolnim ljudem kratimo temeljne pravice. Zato bomo morali v to vključiti tudi družbeno samozaščito in preprečevati izkoriščanje.

Leto 1982 nam glede na prenos nekaterih obveznosti iz leta 1981 ne

kaže prav nič ugodnih možnosti in se bomo morali posebno uporabniki zavedati, da celotnega krčenja ne bomo mogli prenesti samo na zdravstvene delovne organizacije, kot se to dogaja sedaj, ampak ga bomo morali nositi tudi sami: ali s krčenjem naših pravic, ali bolj racionalnim koriščenjem pravic, ki izhajajo iz zdravstvenega varstva. Nedvomno bomo morali povišati osebni prispevek pri koriščenju zdravstvenih uslug in pri tem obvezno preiti na sistem, da kdor več prejema, naj tudi več daje, pri čemer bo potrebno upoštevati dohodek na člana družine v skupnem dohodku. V delovnih

organizacijah, v katerih je bolezenska odsotnost nad povprečjem, pa uvesti dodatno prispevno stopnjo ali iz bruto osebnih dohodkov ali iz dohodkov OZD. Posebno bo potrebno premisliti o višini soudeležbe pri stroških bolnišničnega in zdraviliškega zdravljenja, kajti posebno zdraviliško zdravljenje je nekaterim le bolj turizem na račun zdravstvenega varstva, posebno za tiste, ki gredo po B program.

Seveda si bodo tudi zdravstvene delovne organizacije morale še naprej prizadevati zniževati stroške zdravstvenega varstva, to je z boljšo organizacijo dela, z zmanjševanjem nadurnega dela, z uvedbo medicinske nege na domu in podobno. Če bomo hoteli uvesti zdravniško nego na domu, bomo morali vključiti tudi druge dejavnike, kot so: sosedska pomoč, pomoč organizacije RK in podobno.

Navedel sem samo nekaj glavnih misli o problemih, s katerimi se bomo srečevali pri izdelavi aneksov za leto 1982, kajti ne samo zdravstveno varstvo, tudi ostale samoupravne interesne skupnosti se bodo morale spoprijeti z enakimi problemi.

Stane Torkar

FINANČNO RAČUNSKI SEKTOR V DEVETIH MESECIH

Po naših samoupravnih dokumentih morajo tudi delovne skupnosti oziroma službe naše železarne TOZD obveščati o svojem delu in problemih. Zato tokrat predstavljamo delo finančno računskega sektorja v devetih mesecih letos.

V finančno računovodskem sektorju so izvršili vsa redna dela v zvezi z zaključnim in periodičnim obračunom. Izdelali so vsa poslovna poročila za leto 1980. Redno mesečno izdelujejo poslovni uspeh delovne organizacije z vsemi analizami stroškov, pregledom dosežene realizacije, prejetih plačil in drugih finančnih podatkov, najpomembnejše kazalce (stroški, realizacija, poslovni uspeh idr.) pa tudi redno objavljajo v Železarnju.

V računovodstvu in financah so po posameznih področjih izvajali različna operativna dela, tako na področju investicijske dejavnosti, na področju obračuna osebnih dohodkov, obračuna prihodkov, zalog proizvodnje in dohodka ter vseh obveznosti, ki iz tega izhajajo ter vsa dela na področju kratkoročnih in dolgoročnih financ.

Vse več zakonskih omejitev na področju investicijske izgradnje se bistveno odražajo v delu oddelka računovodstva osnovnih sredstev. Večino aktivnosti so usmerjali v finančno zaključevanje investicij v teku, tako da je bilo do konca septembra v službi družbenega knjigovodstva prijavljenih le še osem investicij od 26 na začetku leta. Za še prijavljene investicije so

bile ugotovljene prekoračitve (odpravevalna naprava, parni kotel, naprava za vpihovanje CaSi) in v skladu z zakonskimi določili preskrbljeni finančni instrumenti.

Ob koncu tega obračunskega obdobja so pričeli tudi z deli v zvezi z realizacijo programov amortizacijskih zamenjav in investicijskega vzdrževanja, ki jih je pripravljala posebna komisija na nivoju delovne organizacije.

Precejšnje angažiranje je zahtevalo tudi delo s sredstvi sklada skupne porabe - stanovanjski del. Od skoraj 20 milijonov dinarjev je bilo 182 posojiljemalcem plačano 864 računov v skupnem znesku preko 15 mio dinarjev.

Na področju računovodstva osebnega dohodka so opravljali vsa operativna dela v zvezi z obračunom osebnih dohodkov, pogodbeno zaposlenih upokojencev ter ostalih pogodbenih del. Vzporedno s tem so obračunali tudi vse odbitke: kredite, samopriskupke, zavarovalnine ipd., izdelali so tudi vsa statistična poročila za različne informacije.

Oddelek računovodstva prihodkov in dohodka je bil poleg svojega rednega dela angažiran še pri ugotavljanju vzrokov izgube, pri sodelovanju v projektnih skupinah, dolo-

ženih s strani poslovnega odbora (za ugotavljanje pravičnosti kalkulacij, vključitvi storitvenih TOZD v skupni prihodek, pri dopolnjevanju samoupravnih aktov s področja pridobivanja prihodkov in delitve dohodka itd.). Računalniške sisteme so morali tudi v tem obdobju prilagajati novim organizacijskim in zakonskim predpisom (spremembe kontnega plana, nov sistem podpisovanja čekov, spremembe pri računalniškem sistemu vodenja zadolžitvev orodja, odprava napak). Poleg tega so v letošnjem letu izločili še vplive nabavljenega materiala in neplaniranega vstopa le tega v proizvodni proces, ker na te rezultate temeljna organizacija sama nima vpliva. S tem so še poglobili dohodkovne odnose med TOZD. Ta proces pa še vedno ni končan, saj zahteva veliko angažiranosti računovodstva, tehnologov, vodij proizvodnje in vodij TOZD.

Na področju vzdrževanja in uvažanja finančno-računovodskih sistemov so v juliju vpeljali nov organizacijski sistem materialnega poslovanja. Temelji na racionalnejši porabi materiala in zaostreni individualni odgovornosti glede porabe. Zaradi tega so bili narejeni vsi predpisi in posredovani vsem TOZD in delovnim skupnostim.

Glede na možnosti, ki jih daje nov računalnik, so na tem področju pripravili spremembo poslovanja z uslugami, ki jih opravljajo TOZD poslovnim partnerjem. Nov sistem bistveno ne odstopa od dosedanjega, izločil pa bo veliko ročnega dela.

Sistem poslovanja z orodjem, ki je bil vpeljan v sodelovanju s sektorjem za ekonomiko ob zaključku prvega tromesečja, je že sedaj pokazal lepe uspehe. Poslovanje poteka nemoteno ob natančni evidenci na računalniku, pred tem pa je bil že skoraj v razsulu.

Osnovna naloga oddelka kratkoročnih financ, to je likvidiranje in plačevanje računov dobaviteljev, izterjava plačil in obresti od kupcev, urejanje kreditnih in dohodkovnih razmerij znotraj delovne organizacije in z zunanjimi partnerji ter izvajanje plačilnega prometa, je bila v preteklem obdobju zadovoljivo izvršena. Delavci inšpekcije službe družbenega knjigovodstva so opravili pregled posameznih področij dela in nepravilnosti niso odkrili.

Zaradi neugodnih gibanj v celotnem gospodarstvu se je sorazmerno spremenil tudi obseg in zahtevnost dela v sektorju. Nekateri kupci, ki jih poleg likvidnostnih pestijo tudi težave s solventnostjo, uporabljajo vse mogoče načine zavlačevanja poravnave svojih obveznosti. Ugotavljajo, da jim pri tem pomagajo tudi stališča posameznih central službe družbenega knjigovodstva, ki različno sankcionirajo nespoštovanje zakonskih predpisov in dogovorov. Vse več delavci službe potrebujejo pomoč sodišča. V bodoče, poudarjajo, bodo kljub večjim stroškom morali

izterjavo na terenu okrepiti, kajti finančna disciplina izven področja Slovenije vztrajno pada.

Preskrba deviznih sredstev je pogojena z visokimi dinarskimi depoziti, kar veže občutna obratna sredstva. Dinamika odpreme naših izdelkov ter s tem fakturiranje je kljub vsem dogovorom in sklepom skoncentrirana na zadnje dneve meseca, kar povzroča zelo visoke salde neplačane realizacije in s tem izpad prihodka. Realna vrednost menic v portfelju, posebno v primerjavi z obsegom realizacije, že nekaj časa upada, kar je rezultat padanja sredstev akumulacije. Zaradi zaostranja investicijske gradnje zaenkrat problem obratnih sredstev še ni tako pereč, vendar se bo situacija z začetkom izgradnje jeklarne 2 bistveno poslabšala, posebno, ker poslovne banke krečijo obseg kreditov za obratna sredstva. Struktura plačil je daleč izpod dogovorjenega in pogodbeno določenega razmerja in je v bližnjem obdobju tudi ne bomo mogli bistveno izboljšati.

Razlog je v tem, da gospodarstvo preprosto ne razpolaga z zadostno količino denarja in se poslužuje v vedro večji meri vrednostnih papirjev. Banke zaradi omejenih likvidnostnih potencialov ne morejo vršiti odkupa menic v potrebni višini in tako je krog zaprt.

Sodelovanje z ostalimi oddelki znotraj Železarne, posebno z elektronsko računalniškim centrom, je uspešno, enako tudi z zunanjimi institucijami. Še vedno pa je prisotna kadrovska problematika. Zaradi odgovornosti ter zakonsko določenih vzrokov je delo naporno in manj privlačno glede na njegovo vrednotenje. Kljub precej spremenjeni starostni sestavi zaposlenih v zadnjem času je kvaliteta dela ostala na enakem nivoju.

Železarski globus

LR KITAJSKA

Japonski koncern Mitsubishi je kot prvo japonsko podjetje doseglo z odgovornimi predstavniki LR Kitajske sporazum o plačilu 40 milij. dolarjev odškodnine zaradi storitvenega naročila za gradnjo vroče valjarne v železarskem kombinatu Baoshan. Ta vsota predstavlja polovico prvotne japonske zahteve in približno 10 % vrednosti celotnega naročila. V teku so tudi pogajanja med zahodno nemškimi konzorcijem, ki ga vodi družba Schloemann-Siemag o gradnji hladne valjarne v isti železarni v kasnejšem terminu, ki jo tudi želi kitajska stran storirati. Vrednost te naložbe je predvidena v višini 590 milij. dolarjev, medtem ko v primeru storitvenega zahteva zahodnonemški konzorcij odškodnino 200 milij. dolarjev.

POSLOVNI REZULTATI V DEVETIH MESECIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

se tako pokrivajo iz celotnega prihodka kot materialni stroški, kar v devetih mesecih znaša okrog 40 milijonov dinarjev. Tako so, glede na vsebino zajetja, materialni stroški večji skupno za 80 milijonov dinarjev v primerjavi z letom poprej.

Dohodek, ki smo ga v devetih mesecih dosegli, je znašal 2.079,4 milijonov dinarjev, kar je 5,4 % več, kot smo načrtovali in 34,4 % več od doseženega v preteklem letu. Obveznosti, ki izhajajo iz dohodka, so znašale 904 milijona dinarjev, kar je 8 % več od predvidenih in 52,5 % več kot lansko leto. Pri tem so najbolj porasli prispevki in davki ter ostale obveznosti, sprejete s samoupravnimi sporazumi ali določene z zakoni. Z novim srednjeročnim obdobjem smo se soočili s precejšnjimi spremembami na področju financiranja splošne in skupne porabe. Največji porast je pri prispevkih za skupno potrošnjo v SIS družbenih dejavnosti (izobraževanje, raziskovanje), kjer se je spremenila osnova za izračun teh obveznosti, kar pomeni večji znesek za tovrstno potrošnjo. Večji je tudi prispevek zdravstveni skupnosti. Znatno večji kot lani je davek republik. Porasla je tudi obveznost za pokrivanje dela stroškov enostavne reprodukcije železniškega prometa. Tudi pri financiranju stanovanjske gradnje je nekaj novosti, del prispevkov za te namene se namreč pokriva kot obveznost iz dohodka, medtem, ko se je lani v celoti financirala iz čistega dohodka.

Visoko rast, tako glede na plan kot tudi na lansko leto, zasledimo pri obrestih od kreditov, kjer so tečajne razlike precejšnje, višja, kot smo računali, pa je tudi obrestna mera.

Načrtovani čisti dohodek smo dosegli, oziroma celo presegli za 3,3 %,

glede na devetmesečje 1980 pa je večji za 23,2 %. Struktura delitve čistega dohodka je zelo ugodna, saj smo na poslovni sklad, to je za lastno razširitev, namenili kar 214

milijonov dinarjev, kar je skoraj trikrat toliko, kot smo predvideli z družbenim načrtom. Razporejeni čisti dohodek za osebne dohodke je pod načrtovano višino, ravno tako

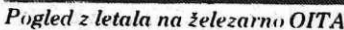
tudi sredstva, namenjena za sklad skupne porabe. Vse temeljne organizacije razen Jeklarne so ustvarile dovolj čistega dohodka za razporeditev na osebne dohodke, rezerve, poslovni sklad in sklad skupne porabe. Temeljna organizacija Jeklarna je to obdobje zaključila z 32,4 milijoni dinarjev izgube.

Nada Pesjak

CELOTNI PRIHODEK IN NJEGOVA RAZPOREDITEV ZA CAS OD 1. I. - 30. IX. 1981

v 000 din

Zap. št.	Opis	Plan I.-IX. 81	I.-IX. 80	I.-IX. 81	Indeksi 5:3	5:4
1	2	3	4	5	6	7
1.	CELOTNI PRIHODEK	12.302.691	7.580.155	11.238.986	91,4	148,3
1.0	Udelež. v skup. prihodku	8.658.526	5.423.246	8.016.908	92,6	147,8
1.1	Prihod. od prod. na trgu	179.185	109.028	132.764	74,1	121,8
1.2	Prihodki v okviru OZD	3.329.799	1.871.734	2.942.156	88,4	157,2
1.3	Prihodki od prod. mat. - 77	45.183	39.890	54.754	121,2	137,3
1.4	Drugi prihodki - 78	90.000	136.257	92.404	102,7	67,8
2.	SPREM. V ZAL-PROIZV. (±)	-	+ 2.968	+ 32.111	-	-
2.1	Začetno stanje	-	573.861	696.621	-	121,4
2.2	Konečno stanje	-	576.829	728.732	-	126,3
3.	OBSEG POSLOVANJA (1+2)	12.302.691	7.583.123	11.271.097	91,6	148,6
4.	PRENESENE VREDNOSTI	10.329.632	6.036.360	9.191.663	89,0	152,3
4.1	Vkalk. material. stroški	9.451.845	5.360.125	8.374.612	83,6	156,2
4.2	Amortizacija po min. stop.	758.458	559.229	744.358	98,1	133,1
4.3	Drugi poslovn. stroški - 72, 73	119.329	117.006	72.693	60,9	62,1
5.	DOHODEK (3-4)	1.973.059	1.546.763	2.079.434	105,4	134,4
6.	OBVEZNOSTI IZ DOHODKA	835.661	592.848	904.137	108,2	152,5
6.1	Prispevki	168.536	62.431	178.531	105,9	286,0
6.2	Davki	18.062	12.243	22.543	124,8	184,1
6.3	Za delovno skupnost	375.077	268.969	359.105	95,7	133,5
6.4	Amort. nad predp. stopnjo	-	-	-	-	-
6.5	Obresti in doh. za dr. OZD	163.531	139.704	220.491	134,8	157,8
6.6	Druge pogodb. obveznosti	66.854	79.132	68.995	130,1	109,9
6.7	Ostalo	43.601	30.369	36.472	83,7	120,1
7.	ČISTI DOHODEK (5-6)	1.137.398	953.915	1.175.297	103,3	123,2
7.1	Za osebne dohodke	905.647	696.672	884.049	97,6	126,9
7.2	Za poslovni sklad	75.773	161.937	214.325	282,9	132,9
7.3	Za sred. rezerv	43.475	32.912	36.096	83,0	109,7
7.4	Za skupno porabo - stanovanjski prispevek - drugi nameni SP	57.680	44.064	39.102	67,8	88,7
7.5	Za ostale namene	54.823	76.332	34.165	62,3	44,8
7.6	Izguba	-	-	-	-	-
7.7	Začas. nerazp. doh. (±)	-	-	-	-	-

(Nadaljevanje s 1. strani)

589 ZAITEVKOV ZA VODENJE POSTOPKA PROTI DELAECM

**V ŠOLSKEM LETU 1981/82
106 NOVIH ŠTIPENDISTOV**

PSIHOLOŠKO-SOCIOLOŠKA
DEJAVNOST

POŠKODBE PRI DELU V RAHLEM UPADANJU

**ZDRAVSTVENA IN SOCIALNA
DEJAVNOST**

**772 DELAVCEV,
KANDIDATOV ZA
STANOVANJA**

2006 DELAVCEV VOZAČEV Z AVTOBUSI

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

PROIZVODNJA PLEMENITEGA JEKLA

Nadaljevanje

ŽELEZAR

**ŠVEDSKA ŽELEZARSKA
INDUSTRIJA**

V preteklih letih se je švedska železarska industrija borila s precejšnjimi težavami in zaradi tega je dobila znatno dotacijo iz državne blagaine. Zato se v letu 1978 pričeli intenzivno raz-

KOKRŠKI ODRED

UNIČENJE 2. BATALJONA
KOKRŠKEGA ODREDA

(nadaljevanje)

Po poletnih nemških napadih je na sektorju Kokrškega odreda, na njegovem vzhodnem operativnem ozemlju, ostal celovit še 1. ali Kamniški bataljon, na sektorju Kranja, Storiča in Kravca pa le še skupina preostalega 2. bataljona.

V poletni ofenzivi so okupatorji uporabili tudi domače sodelavce, organizirane v nevarne »protibandee«. V tem so začeli delovati tudi prvi izdajalski organizatorji bele garde na Gorenjskem. Ti so tako na terenu kot v četi pod Kravcem že dosegli nekaj otipljivih razdiralnih uspehov. Vojaški porazi, ki jih je spremljalo okupatorjevo nasilje, so na preostalem moštvu pustili pečat utrujenosti. Silovita okupatorjeva ofenziva, sploh najmočnejša na ozemlju, ki so ga bili zasedli Nemci, je namreč razen Kamniškega bataljona prizadela tudi vse druge partizanske enote na Gorenjskem.

Izgube in težave med nemško ofenzivo so bile toliko večje, ker v kranjskem okrožju terenskih organizacij v 1942. letu skoraj ni bilo. Partizani so tedaj številčnejšo oporo imeli le v prebivalcih hribovskih vasi in zaselkih.

Kljub siloviti sovražnikovi premoči pa so borci in aktivisti Kokrškega odreda prav sredi te ofenzive začeli prenašati plamen upora tudi na Korško.

Prav tako so borci Kokrškega odreda sredi nemške ofenzive justicirali celo vrsto okupatorjevih ogleduhov, njihovih pomočnikov in prve organizatorje bratomorilske bele garde. S svojimi maloštevilnimi borci je Kokrški odred v dneh poletne ofenzive opravil tudi vrsto napak, ki so bile v zvezi z 2. grupo odredov, ofenziva pa je izvrševanje vseh teh nalog oteževala.

Kokrški odred, ki je bil ustanovljen šele z začetkom partizanske ofenzive, zaradi svoje mladosti maloštevilnosti in teže, ki jo je moral sprejeti nase, ni mogel storiti več, kot je storil. Pri tem je zgubil dobro polovico svojega moštva.

V obojestranski poletni ofenzivi, ki se je začela najprej s partizanske strani, so kmalu prevzele pobudo nemške enote, kajti na njihovi strani sta bili silovita premoč in tehnika. Tudi gorato ozemlje ni bilo v prid partizanom. To še zlasti velja za sektor Kokrškega odreda, kjer je imel okupator ugodno zaledje, ki se je širilo še v sosednjo Avstrijo. Prav v tej ofenzivi se je pokazalo, kako je okupator svoje enote lahko naglo prevažal po cestah in železnicah, medtem ko so enote Kokrškega odreda za pot prek kake doline ali reke potrebovale dolge ure, noči in dneve, kar je od partizanov terjalo nepopisne telesne napore in premagovanja.

Ob vsem tem tudi ni čudno, da je bila vsaka partizanska slabost ali napaka takoj kaznovana z izgubami.

Poleg elitnih policijskih enot, ki naj bi Gorenjsko »očistile« partizanov, je prišel na Gorenjsko tudi visok policijski viditelj iz Berlina, generalpolkovnik SS Kurt Daluge, šef redarstvene policije Hitlerjevega rajha.

Ofenzivni partizanski načrti, ki jih je izdelalo glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet, niso bili pripravljeni na osnovi stvarnega poznavanja razmer, niso upoštevali pomembnosti Gorenjske za nemškega okupatorja in so bili bolj plod dobrih želja po širjenju narodnoosvobodilnega boja na Gorenjskem in Štajerskem kot pa rezultat analiz in možnosti. Napotki za razvijanje partizanske ofenzive na Gorenjskem so bili preveč optimistični in nestvarni, kajti niso upoštevali majhnega števila tukajšnjih partizanov, okupatorjeve moči in drugih specifičnosti. Posebno pa niso in tudi niso mogli računati z dejstvom, da so nemški voditelji za načrte glavnega poveljstva slovenske partizanske vojske vedeli že 15. maja 1942 in da so

potem te podatke dopolnjevali s še neodkritimi vohuni in z izjavami nekaterih partizanskih dezertirjev, a tudi ujetnikov.

Partizanska ofenziva na Gorenjskem se je na poletje 1942 torej pričela v neustreznem, nepravem trenutku. Tudi močna 2. grupa odredov v takih razmerah tedaj ni mogla to odpraviti svojega poslanstva.

Zaradi slabih zvez z Gorenjsko tudi priprave na ofenzivo niso bile pravočasno in zadostno izvršene. Tako sta 1. in 2. grupa odredov v teh pripravah zastopali različne taktične poglede in prijeme, obe pa sta imeli veliko žrtev. To različnost nadražajo tudi poročila obeh grupnih poveljstev, dasiravno so ju sestavljali sposobni, hrabri in predani poveljniki. To je bil odraz v različnih krajih in okoliščinah nastajajočih grup. Če poročilo poveljstva 2. grupe odredov v septembru 1942 očitajoče govori o obnašanju enot Gorenjske ali 1. grupe odredov, pa poročila in ugotovitve istega poveljstva z dne 14. novembra 1942, torej že z določene časovne oddaljenosti in z novimi spoznanji, govore drugače. Med drugim pravi: »Zavlačevanje našega odhoda, predusled pa pohoda na Gorenjsko se je pokazalo kot velika zmota...« (Poročilo štaba 2. grupe odredov o pohodu na Štajersko čez Gorenjsko v septembru 1942. (Zbornik NOV VI/4, dok. št. 26, ter poročilo politkomisarija istega štaba centralnemu komiteju KPS 14. novembra 1942, isti zbornik, dok. št. 86, str. 255, ki govori o zavlačevanju odhoda.)

OCENA POLETJA 1942

Poročila štaba 1. grupe odredov so o tem, kako je grupa pripravljena sodelovati z 2. grupo odredov, govorila spet drugače. (Poročilo 1. grupe odredov z dne 26. avgusta 1942 glavnemu poveljstvu o nemški ofenzivi na Blegoš in Jelovico. (Zbornik NOV VI/3, dok. št. 128.))

A dolga leta so veljale dosti drugačne ocene. Šele Miha Marinko v knjigi Moji spomini, ki je izšla leta 1971, dokončno potrjuje domneve, da je bil načrt o osvoboditvi precejšnjega dela Gorenjske tedaj »čista iluzija«. Na tedanje osrednje slovensko vodstvo je pač deloval vtiš širokega razmaha splošne vstaje v zahodnem delu Srbije še v poletnih dneh 1941. Toda razmere v Sloveniji so bile povsem drugačne, na kar je bilo nujno treba računati.

Pa tudi slovenske pokrajine so se med seboj razlikovale in Gorenjska pri tem ni bila izjema. Okupator je s poletno ofenzivo pripravil Gorenjsko tako daleč, da je bilo prebivalstvu dodeljeno »nemško državljanstvo na preklico«, s tem pa vzpostavljeno nekakšno »pravno« opravčilo za mobilizacijo v nemško vojsko. Vendar kljub občutni defenzivnosti in oslabiljenosti gorenjski partizani pokrajine niso zapustili.

POŽIVLJANJE POLITIČNEGA
IN VOJAŠKEGA DELOVANJA
NA TERENU, A TUDI NOVE
IZGUBE

Delo na terenu — osnova za partizansko mobilizacijo — Pogosta izdajstva partizanskih skupin v ravnini — Nove žrtve — Junaške smrti — Kmalu po dogodku v Udinem borštu pade še deset borcev Kokrškega bataljona, pet pa je ujetih — Konec leta spet nova organizacija

OF in KP — Na Jelovici pade še Ljuzje Kebe-Štefan, politkomisar 1. grupe odredov in sekretar PK KPS za Gorenjsko — Prva odredna tehnika — Preusmeritev dejavnosti po Kidričevem obisku na Gorenjskem — Priprave na profineno mobilizacijo — Potrebe po večji ofenzivnosti — Obiljubljene partizanske pomoči ni — Prvi Titovi portreti.

Kmalu po uničenju Kokrškega bataljona v Udinem borštu je štab Kokrškega odreda dobil nalogo, da za ilegalno politično delo na terenu določi in pripravi čimveč prekaljenih borcev. Ti naj bi na terenu spet obnavljali in širili odbore OF in partijske celice ter pripravljali ljudi na odhajanje v partizane.

To je bilo še toliko potrebnejše, ker so vsi okupatorjevi ukrepi na Gorenjskem, kot smo že videli, v tem času kazali na to, da bodo, brž ko bo mogoče, gorenjske fante mobilizirali v nemško vojsko. Odtegniti te fante nemški mobilizaciji in jih pridobiti za odhod v partizane, to je bila glavna naloga.

Ker pa je bila že jesen in je bilo že povsem jasno, da se bo vojna zavlekla, je glavno poveljstvo prek štaba 1. grupe odredov sporočilo, da je zaradi bližajoče se zime treba zbirati in na skrivnih krajih uskladiščevati primerna živila. To je veljalo tudi za obleko, smuči in drugo zimsko opremo. Izkušnje prve partizanske zime so z vso jasnostjo pokazale, na kaj je treba misliti in kaj storiti. Ti dve osnovni nalogi sta stali tedaj tako pred političnimi delavci na terenu kot pred borci v partizanskih enotah.

Nadaljevanje

Po mojem, ni! Vodi naj, kdor je najbolj sposoben. Tudi tak, ki bo delal napake. Samo površen naj ne bo. Ti, Strela, si bil dober komandir. Izprosil sem se v tvojo četo, tudi v prihodnje se bom.»

Nanko še nikogar ni tako dolgo prepričeval. Ampak Strela je bil videti tako izgubljen, potreben pomoči, da je zmogel toliko potrpljenja in razložil, kar se mu je utnilo. Predvsem, da bi pomiril Strela, ki je hudo trpel. Gledal ga je, kako strastno kadi in premišlja. Ko je že menil, da je Strela razumel, se je spet žalostno nakremžil.

»Nekaj se mi je razkrilo, Nanko. Pa bom povedal samo tebi, nikomur drugemu. Če le zmoreš, zadrži to zase. Ko premišljam, se mi zazdi, da sem v tem, kratkem boju doživel vse poglobitvene oblike tesnobe, strahu in poguma. Zmerom sem verjel, da sem hraber, kot verjameš tudi ti. Predvsem pa sem tako ravnal. Po boju, ko sem trepetal, da je padla vsa četa, da sem edini preživel, se mi je razkrilo, da je bil najhrabrejši Veljko! On se je žrtvoval! Mi smo se borili, hoteli preživeti. V resnici smo le veliko tvegali. Veljko pa je sprejel smrt zaradi nas. Kot midva bi tudi on lahko jurišal. Še s to prednostjo, da bi hranil rafal za najbolj težak trenutek in ga sprožil proti Nemcem, ki bi ga ovirali. Pa je streljal nazaj, da smo mi lahko bežali in smo vedeli: za hrabro je varno. Sovražnik je le pred nami. Saj smo cenili Veljka, ampak premalo. Zdaj bomo rekli, bil je hraber mitraljezec. Pa je bil veliko več. Midva sva hrabra, Veljko pa je bil veliko več.« V tem je imel Strela prav. Veljko se je prostovoljno žrtvoval za druge.

Natanko je vedel, zakaj se je odločil. In ne samo, da je vedel: zmogel je toliko resničnega poguma. Pa saj to ni pogum. Zmogel je toliko človeškega, dobrega. Večina, tovariši so mu pomnili več kot on sam. Ostal je, streljal, da se je več drugih rešilo. Če si premišljal o Veljku, potem se ti je razkrilo, da je zmogel največ.

Strela je moral zaslužit, da je žalost nagrizla tudi njega. Iz nederj je povlekel časnik, lepak, ki ga Nanko ni videl. Nanko je razpoznaval svoje tovariše. Ko mu je pogled zastal na mrtvem Veljku, je naglo zganil časnik, papirje in na silo potisnil Strela v roke.

»Ne zameri. Nisem te hotel posebej prizadeti. Ampak to bom hranil. Tudi sam nekaj časa tega ne bom gledal. Ne smem pomisliti,

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

32

UPORNIKI

kako je ranjenim, ki jih vlačijo po ulici z napisy na prsih: »Jaz sem razbojnik!« Nanko ni le to, da sem bil aktivni jugoslovanski podčastnik. Ni to prisega. Saj aktivnega jugoslovanskega častnika med nami še nisem videl. Ampak ti Nemci so me zdražili. Prišli so, kot da je to zmerom njihovo, da bodo tukaj ostali. Mi pa, ravno toliko, da niso pljuvali na nas. In zdaj se mi je moralo pripetiti, da pljujejo na preživele borce iz čete, ki sem jo imel za najboljšo.»

»Saj je bila,« je naglo odvrnil Nanko. Ko je opazil, da je Strela še nezaupljiv, ne verjame, je dodal: »Najboljša od možnih čet je bila. Zato sem tudi hotel biti v tej četi. Saj veš, da sem se izprosil v četo, ki Veljku. Ti sam ugotavljaš, da je bil Veljko najboljši. Ravno on mi je rekel: »Strela je odlični komandir, dober vodja. V taktiki še nekoliko zaletav. Ampak se bo že obrusil. Tekšne, obrušene, potrebujemo!«

»Je res to rekel?« je dvomljivo vprašal Strela. Gledal ga je naravnost v oči. »Si nisi tega izmisllil?«

»Ne!« je trdno odvrnil Nanko. Seveda je nekoliko lagal. Veljko je Strela zaupal. Na poseben način mu je bil privržen, ker je videl, da je Strela zmerom na čelu, kadar se je treba prebijati.

»Vseeno ne bom vodil! No, saj zdaj mi tega nihče ne ponuja. Ampak mislim za pozneje,« je že precej bolj umirjen rekel Strela. Potem je stresel Nanko. »Grem pa k tebi, v tvoj vod.«

Zdaj je bil Nanko na tem, da podvomi. Vendar Strela je gledal tako odkrito, celo s strahom, da se je Nanku sum razpršil. Nakremžil je usta.

»Zakaj v moj vod? Kakšen vod neki?« Strela je ponosno kimal. Kot bi ga preblisnil rahel nasmeh.

»To pa kot pribito. Vodnik in pozneje še kaj več. Imaš posebno prednost pred mano. Morebiti si v resnici še hrabrejši od mene. Jaz to hočem biti! Ti menda kar si. Ali pa te tudi mika. Zavidam pa ti tvoj mir. Trmast si kot mula, ne pupustiš, hkrati pa si tudi v hudem miren. To te varovalo pred zaletavostmi. Jaz pa sem v svojo veliko nesrečo nagnjen k tveganju. Sreča, da nikoli nisem imel denarja. Vsega bi zaigral, ker bi računal na srečo.«

Nanko so zvečer poklicali v štab, kjer mu je Posavec sporočil, da je imenovan za vodnika. Zlahka je dosegel, da sta bila v njegovem vodju Strela in Suhi. Povedal je še, da Strela le začasno, na kar je Posavec prireditelj pokimal.

Ko je hotel oditi, ker mu je bilo neprijetno, je komandant Posavec še nekaj mencial. Nanko ni uganil, kaj še želi, pa je vztrajno lovil njegov pogled, dokler ni Posavec previdno zapredel:

»Nanko, bi te mikala kakšna posebna naloga?« (nadaljevanje)

ANICA AŽMAN

2

DAN NOČE ZASPATI...

GRÖNLAND — ISLAND

Menjava denarja v hotelu je bila slabša kot v banki. Receptor je menjaval kar pod roko brez potrdila. Ena danska krona je približno pet naših dinarjev.

Zvečer smo šli v Tivoli, vstopnina je deset danskih kron. Pravijo, če ne greš v Tivoli, nisi bil v Kopenhagnu. Svetovno znani zabavišni park je bil ustanovljen že leta 1843 na trdnjavi. Dnevno ga obišče več tisoč ljudi. V tej vedno zeleni oazi je okrog 150 tisoč cvetic in 100 tisoč pisanih luči. Na jezeru so lučke v obliki kačjih pastirjev, gugalnice imajo obliko vikinjskih ladij. V oči mi je padla lepa kitajska hiša in japonski vrtovi. To pa ni samo zabavišni park, ampak tudi kulturni center, v katerem nastopajo mednarodni mojstri. V njem je tudi več restavracij. Odprt je od 10. do 24. ure. V Tivoliju vsak najde nekaj zase od najmlajšega do najstarejšega.

Naslednji dan smo se odpeljali na Grönland. Na aerodromu je bilo več letal. Naš beograjski vodič, ki dela pri SAS (skandinavski avionski družbi), je povedal, da skandinavci pogosto uporabljajo »aierbus« za 242 potnikov, ki ima dva motorja in porabi manj goriva.

Pristali smo na Islandu, v Keflaviku. Povedali so nam, da bomo imeli pol ure postanka, na to pa bomo nadaljevali vožnjo na Grönland. Čakali smo eno, dve tri, štiri ure, pa ni bilo nikakršnih izglelov za let. Tam je bila megla in je letališče premajhno, da bi avion varno pristal. Zaradi čakanja so nam postregli z malico in pijačo. Končno so nas obvestili, da avion sploh ne bo peljal in nas na račun SAS odpeljali v hotel Holt v Reykjavik. Mesto Reykjavik je oddaljeno okrog 40 kilometrov od letališča. Med potjo smo videli, kako je en avtobus vlek del drugega. Smola, defekt, smo si mislili. Izkazalo se je, da je nepreračunljivemu šoferju le zmanjkalo bencina.

Otok Island je edino največje področje v Evropi, kjer je človek še lahko priča dogodkom, ki so bili pred več milijoni leti: vulkanski izbruhovi, pustim planjavam, iz katerih se dvigajo oblaki pare in dima, erupcijam blata in žveplenih par ter nenavadni pokrajini. V davniini so ga imenovali Ognjeni otok, danes pa Ledena dežela. Kaj je prav? Oboje! Geografsko leži na robu severnega polarnega kroga med 63 stopinj 24 minut in 66 stopinj 33 minut severne širine ter 24 stopinj 32 minut zahodne dolžine. Leži na pol poti med New Yorkom in Moskvo. Površina meri 103 tisoč kvadratnih kilometrov. Največja oddaljenost od severa do juga je 300 kilometrov, od vzhoda do zahoda 6600 kilometrov. Okrog Islanda je veliko manjšnih otočkov, precej je nenaseljenih. Najkrajša razdalja med Islandom in Grönlandom je 287 kilometrov.

Ker od 21. marca do 23. septembra osvetljujejo sončni žarki bolj severno zemeljsko poloblo in je osvetljena vsa severna zemeljska kapica, je vedno svetlo. Za nas je to nenavadno, ker smo navajeni, da zaspimo takrat, ko je noč. Na Islandu in Grönlandu pa ni tako, zato sem dala svojemu sestavku naslov: Dan noče zaspati... Preden smo se odpravili k počitku v Reykjaviku, sem ob polnoči napravila prekrasen diapozitiv; velike nove stavbe ožarjene od sonca.

Ogleda Islanda nismo imeli, ker je bil v planu šele po vrnitvi z Grönlanda.

Ves čas sem mislila samo na ledene gore. Ali nam bo uspelo, da jih vidimo, ali bomo še morali čakati?!

Proti Grönlandu smo odleteli ob pol trinajstih. Na Islandu je bilo jasno, sončno. Po polurni vožnji smo že prileteli v meglo, ki je bila v slojih. Malo nas je premetavalo. Srečni smo bili, da smo sploh v zraku, ker avion zaradi vremenskih razmer večkrat ne poleti. Stregla sta nam dva stjuarda in ena steverdasa. V glavnem so na takih, lahko rečem pustolovskih vožnjah, le stjuardi. Otrokom je stjuard prinesel plastično SAS Junior značko. Tudi meni jo je le s težavo uspelo dobiti. V avionu je bilo precej domačinov — Eskimov, ki so šli domov na dopust. Bile so tudi ekspedicije: dva Nemca, dva Šveda in trije Danci. S seboj so imeli hrano in spalne vreče. Na Grönlandu so hoteli ostali 14 dni in samo peščiti.

Po devetdesetminutni vožnji so gledali iz megle že Grönlandski sneženi vrhovi, vmes pa usedline, kot bela cesta. Pristali smo na južnem Grönlandu v mestu Narssarsuaq.

V daljavi sem videla v fjordju bele gmote. Kaj je pravzaprav to? Sploh nisem mogla verjeti, da na lastne oči vidim ledene gore.

Snežne mase se v stoletjih stisnejo v led. Led se začne pomikati. Ko pride do morja, se kosi odtrgajo in to so ledene gore. Nekatere so visoke do 80 metrov, vendar je to le osmina ledene gmote, ker je vse ostalo pod vodo. Dolžina je različna, tudi tako velike so, kot je razdalja od Ljubljane do Zagreba. To je bila tudi največja ledena gmeta, kar so jih doslej videli. Na nekaterih krajih Grönlandije je led do tri tisoč metrov debel. Njegova starost se ne da določiti. Barva ledenih gora je zelo raznovrstna. Se neprestano spreminja in kaže v soncu lepe slike. V stoletjih se je v teh ogromnih gmetah nabral zrak in ko pridejo plavajoče ledene gore v toplejša kraja, se segreje tudi zrak v njih, se razširi in raznese goro s silovitim pokom in drobne kose na vse strani. Raziskovalci so o tem že veliko pisali in tega pojava dolgo časa niso znali razložiti.

Po programu je bilo napisano, da je iz letališča prevoz v hotel. Mislija sem si, da je to veliko naselje in da je daleč do mesta. Vse skupaj pa je bilo le majhno naselje in en sam hotel Arctic. Čist zrak in nepopisen mir! Ni čudno, da so Američani prav Narssarsuaq izbrali med drugo svetovno vojno in v vojni s Korejo za okrevališče ranjenih vojakov. Počutje je čudovito in polno pričakovanj!

Smolo imamo z vremenom. Ves čas je lilo, ko smo se peljali s čolnom in pristali v majhnem zalivu.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 164. seji 20. oktobra sprejel predlog odloka o razširitvi obveznosti plačevanja krajevnega samoprispevka v KS Gorje, obravnaval in potrdil je akcijski program izvajanja sklepov 21. seje CK ZKJ, ki se nanašajo na nujne ukrepe gospodarske stabilizacije v občini. Seznanil se je tudi z informacijo o gradnji zaklonišča v SR Sloveniji, ki bi jo moral obravnavati že na pretekli seji.

Na oktobrskem zasedanju občinskega odbora ZZB NOV Radovljica so sprejeli program žalnih slovesnosti ob dnevu mrtvih pri spomenikih in grobiščih borcev NOB in žrtev fašizma v radovljiški občini. Žalne slovesnosti se bodo pričele že v četrtek, 29. oktobra, ob 11. uri pri grobiščih padlih borcev III. bataljona Prešernove brigade na Gorelju. Istega dne ob 16. uri se bodo zbrali k žalnim slovesnostim na Srednji Dobravi pri spomeniku Staneta Žagarja, v Radovljici pri spomeniku NOB v grajskem parku in v Lescah pri spomeniku NOB nasproti pohištvenga skladišča Murke. V petek, 30. novembra, ob 17. uri bodo slovesnosti na grobišču borcev v Podnartu. **Osrednje žalne svečanosti bodo 1. novembra ob 10. uri na grobišču talcev v Dragi, ob 11. uri pa v graščinskem parku pri grobišču talcev v Begunjah.** Tega dne bodo slovesnosti tudi v Gorjah ob 9. uri, na Bledu ob 10. uri, popoldne pa na Brezjah, v Kropi, v Bohinjski Bistrici, Ribnem in v drugih krajih občine.

Komite občinske konference ZK Radovljica je na 22. seji 20. oktobra presodil izvajanje in uresničevanje gospodarske stabilizacije v občini in v zvezi s tem naloge komunistov in organizacij ZK po 21. seji CK ZKJ. Preučil je tudi izhodišča občinskega akcijskega programa izvajanja sklepov 21. seje CK ZKJ. Na seji so se dogovorili o organizacijsko kadrovskih pripravah in programih volilnih konferenc v vseh osnovnih organizacijah ZK v občini.

Volilna komisija pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je na seji 19. oktobra presojala problematiko volilnih postopkov v drugem krogu evidentiranja možnih kandidatov za volitve v letu 1982. Komisija je ugotovila, da je do 1. oktobra, ko je bil skrajni rok za poročanje o evidentiranju v KS in TOZD, to naloge opravilo oz. poslalo zborno poročilo občinskemu evidentirarju, le 4 KS in 30 TOZD iz cele občine, kar je le slaba petina vseh, ki bi to po dogovoru morali opraviti. Volilna komisija bo zaradi tako površnega postopka predlagala predsedstvu OK SZDL ustrezne ukrepe, da bi se te naloge dosledno in nemudoma opravile.

Po podatkih volilne komisije pri OK SZDL Radovljica, ki jih je zbrala iz poročil v prvem krogu evidentiranja, so v KS in TOZD evidentirali letos za možne delegate skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti 4.534 kandidatov, medtem ko so za volitve 1978. leta evidentirali 5.331 možnih kandidatov. To pomeni, da letos niso zajeti v prvo poročilo evidentiranih kandidatov niti kandidati iz leta 1978, še manj pa je evidentirano kandidatov iz prvega mandata 1974.

Predsednik izvršnega sveta OS Radovljica je prejšnji teden sklical na delovni pogovor predstavnike Hotelskega turističnega podjetja Bled in Zavoda za napredek in razvoj turizma Bled. Beseda je tekla o uresničevanju sprejetih stališč in sklepov o reorganizaciji turističnega gospodarstva na Bledu. Sporazumeli so se, da se še takoj lahko povežeta HTP BLED in Zavod za turizem, kasneje pa naj bi se jim pridružili tudi drugi blejski hoteli, ki imajo sedež svoje OZD izven občine. Omenili so možnost za združitev tudi radovljiškega hotela Grajski dvor in hotela Grad Podvin.

Tretjega srečanja slovenske mladine treh dežel v Železni Kapli na Koroškem, ki je bilo v soboto, 17. oktobra, se je udeležila tudi tričlanska delegacija OK ZSMS Radovljica, ki je sodelovala na delovnem posvetu v hotelu Obir in na kulturnih prireditvah. Naslednjega dne, v nedeljo, 18. oktobra, se je udeležila slovesnosti ob zaključku delovne akcije na Peršmanovi domačiji v Lepeni nad Železno Kaplo, kjer so za uspešno delo na tej akciji prejeli posebno priznanje tudi brigadirji iz radovljiške občine.

Občinska skupščina Radovljica je na oktobrski seji razrešila člane občinske komisije za popis prebivalstva in ukinila njen žiro račun. Popis je vodila 6-članska komisija, ki je imenovala 158 popisovalcev in 19 inštruktorjev. Popis je bil sklenjen v predvidenem roku, rezultati popisa pa so bili po oceni Zavoda za statistiko SRS opravljeni kvalitetno. Zavod je dodelil občini Radovljica za popisno akcijo 2.133.895 din, s čimer so bili poravnani vsi stroški in obveznosti do delovnih organizacij za poravnano osebnih dohodkov popisovalcev.

Občinski svet ZSS Radovljica je v soboto, 24. oktobra, organiziral v izobraževalnem centru republiškega sveta ZSS (Šlandrovem domu) v Radovljici celodnevni seminar za vse predstavnike osnovnih in konferenc osnovnih organizacij ter člane predsedstva občinskega sveta ZSS Radovljica. Na programu seminarja so bile teme o aktivnosti OO sindikatov pri obravnavanju devetmesečnih obračunov gospodarjenja, uresničevanja planov, priprava realnih planov za 1982, uresničevanje socialne politike v občini in OZD, priprave na volitve 1982 in na sindikalne občne zборе ter nekatera tekoča organizacijska vprašanja.

Po dogovoru na novoustanovljenem svetu za zdravstveno varstvo in socialno politiko pri občinskem svetu ZSS Radovljica je Zdravstveni dom Radovljica kot nosilec organiziral 22. oktobra tematsko razpravo »Krepitev preventivnega zdravstvenega varstva in oblikovanje obratnih ambulant«. Razen zdravstvenih delavcev iz občine so sodelovali tudi predstavniki OZD, ki imajo lastne obratne ambulante in iz OZD, ki takšnih oblik preventivnega zdravstva še nimajo razvitih.

Zadnjega seminarja za usposabljanje delegatov v organizaciji in izvedbi delavske univerze Radovljica, ki je bil 9. in 10. oktobra, se je udeležilo od 70 vabljenih le 18 delegatov, ki še niso v svojem mandatanem obdobju obiskovali teh seminarjev. Da je zanimanje za izobraževanje in usposabljanje v zadnjem času precej manjše, pove tudi podatek, da se je treh seminarjev za člane delavskih svetov, odborov samoupravne delavske kontrole in disciplinskih komisij udeležilo le 26, 18 in 14 slušateljev iz TOZD z območja cele radovljiške občine. Uvajalnega seminarja v septembru za sprejem v članstvo ZK pa se je udeležilo komaj 11 od 30 vabljenih kandidatov.

Vodnogospodarsko podjetje Kranj je plan vodnogospodarskih del za 1981 v prvih devetih mesecih na območju radovljiške občine opravilo v predvidenem obsegu in vrednosti. Opravilo je zavarovalna in vzdrževalna dela na Zgošci v Begunjah v vrednosti 500.000 din, urejevalna dela na Lipnici - II. faza v vrednosti 2 milijona din, osnovana je odvodna mreža na Blejskih Blatih do Rečice v vrednosti 5.378.000 din, opravljena so zaključna dela na zavarovanju sotočja Save Dolinke in Bohinjske na Lancovem v vrednosti 2.993.000 din, v Radovni in Zgošci je bilo opravljenih več vzdrževalnih del v vrednosti 450.000 din, zavarovalna dela na Savi Bohinjski pri vasi Selo pa so opravili v vrednosti 191.000 din. Vrednost vseh vodnogospodarskih del je v tem obdobju znašala 11.855.000 din.

Voljeno blago, ki ga izdelujejo v Suknu Zapuže, je v Jugoslaviji posebno na območju SR Hrvaške zaradi dobre kakovosti še posebno cenjeno. V tej republiki Sukno oskrbuje s svojimi izdelki pet tekstilnih veletrgovin in okoli 15 izdelovalcev tekstilne konfekcije. Na hrvaškem tržišču proda Sukno skoraj četrtino svoje proizvodnje, četudi je popraševanje še veliko večje. Vendar mora Sukno zadovoljevati tudi potrebe slovenske

konfekcijske industrije, predvsem pa si močno prizadevajo za večjo prodajo na tujih tržiščih.

V prvih devetih mesecih 1981 so po podatkih analitične službe imeli na Bledu za okoli 13 % več gostov kot lani v tem času. Spodbuden je tudi podatek, da je bilo letos na Bledu kar za dobro petino več tujih gostov kot lani, to pa se je odražalo tudi v povečanem številu nočitev in večji izvenpensionski potrošnji turistov.

Na 35. seji izvršnega odbora občinske skupnosti za otroško varstvo Radovljica 19. oktobra so najprej spregovorili o kadrovskih pripravah in predlogih za skupščino in druge organe skupnosti na volitvah 1982. leta. Presojali so izhodišča za gradivo, ki ga je pripravila strokovna služba za plenarno sejo občinskega sveta ZSS Radovljica, na kateri bo osrednja pozornost veljala uresničevanju socialne politike v občini. Na seji so pregledali tudi gradivo in zavzeli stališče do nekaterih vprašanj, ki bodo na dnevnem redu 12. seje skupščine republiške skupnosti otroškega varstva v Ljubljani.

Letošnji pridelek jabolk v sadovnjaku Resje pri Podvinu je bil razmeroma dober, znašal je okoli 500 ton - ali 50 ton več kot lani. Obiralcem pa je bilo tudi vreme naklonjeno, da so ob pravem času obrali zrele sadeže. Čeprav so se stroški v sadjarstvu v primerjavi z lanskoletnimi krepko povečali (okoli 45 %), za embalažo pa celo za 100 %, so bile na Resju letos cene jabolk višje v poprečju le okoli 10 %. Od najslabših vrst, predvsem za industrijske namene, do najbolj kakovostnih zimskih sort so se cene gibale od 3,5 do 13 din za kilogram. Treba je reči, da so vsa jabolka sproti prodali potrošnikom iz vse Gorenjske, pa tudi iz Ljubljane in okolice.

V Festivalni dvorani na Bledu je trgovsko podjetje Murka od 10. do 19. oktobra priredilo vsakoletno razstavo najsodobnejšega trtega in oblačinskega pohištva, ki ga izdelujejo najbolj priznane tovarne pohištva pri nas. Razstavili so tudi različne pogrinjke za vsak dom. Obisk razstave je bil tudi tokrat izjemno dober, pa tudi kupčij ni manjkalo.

V ribogojnici na Bledu je 9. oktobra poginilo okoli 35 tisoč mladih do 10 cm dolgih postrvi. Ocenjujejo, da imajo nad 150.000 din škode. Do množičnega pogina rib je prišlo domnevno zaradi blatne odpadne vode, ki so jo delavci Cestnega podjetja Kranj črpali iz kanalizacije v potok, ki napaja z vodami ribogojnico. O vzrokih in krivcih tečejo raziskave.

V Varaždinu pri tamkajšnjem RKUD Sloboda VIS so bili v okviru vsakoletnega programa sodelovanja v gosteh moški zbor Stane Žagar iz Kroke, moški zbor DPU Svoboda Podnart in harmonikarski orkester Glasbene šole Radovljica. Z njimi pa so bili tudi predstavniki ZKO Radovljica. V petek, 23. oktobra, zvečer so nastopili s celovečernim koncertom v narodnem kazališču August Cesarac, naslednjega dne pa so se predstavili tudi delavcem tovarne VIS. Tega dne so svečano odprli likovno razstavo članov LIKOR iz Radovljice v prostorih tovarne Strojeteht v Varaždinu.

V okviru programa kulturne akcije za delovne kolektive v radovljiški občini so 22. oktobra zvečer gostovali v Festivalni dvorani na Bledu člani Odra treh herojev KUD Komandant Stane iz Pirničev pri Medvodah. Predstavili so se s staro slovensko kmečko veseloligro s petjem »Kje je meja«, ki je zaradi svoje vsebine še vedno aktualna, zaradi šegavosti pa tudi privlačna za večino gledalcev.

V domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici so v petek, 16. oktobra, zvečer svečano odprli razstavo diapozitivov s tematiko o slovenski divjadi. Pod pokroviteljstvom Lowske družine Bohinjska Bistrica so razstavo pripravili člani ljubljanskega kluba Diana.

PISMO KOROŠKIH SLOVENCEV EVROPSKEMU SVETU

Celovec, 22. okt. (SINDOK) - Osrednji organizaciji koroških Slovencev: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev v pismu generalnemu sekretarju evropskega sveta Karaseku in evropskemu parlamentu poudarjata, da sta z veseljem in zadoščenjem vzeli na znanje odobritev listine o pravicah manjšin in listine o regionalnih jezikih in kulturah v evropskem parlamentu. Ta listina bo brez dvoma pomagala predvsem tistim manjšinam, katerih pravice niso zajamčene z nobeno drugo pogodbo, da bodo lahko uresničile vsaj svoje minimalne pravice, je rečeno v pismu.

Vendar pa je za koroške Slovence zaradi skrajno restriktivne interpretacije in predvsem uresničitve mednarodnih pogodb tudi v demokratičnih državah, kot je Avstrija, nerazumljivo, da je v pojasnilih k osnutku listine omenjeno, da je položaj Slovencev in Hrvatov v Avstriji zaščiten z državno pogodbo in da ga tako imenovani zakon o narodnih skupinah menda še izboljšuje. V pismu obeh organizacij je rečeno, da sicer drži, da sedmi člen državne pogodbe vsebuje posebne

pravice za slovensko in hrvaško manjšino, da pa s tako imenovanim zakonom o narodnih skupinah iz julija 1976 sedmi člen nikakor ni izpolnjen in položaj Slovencev in Hrvatov sploh še ni izboljšal.

Nasprotno: ta zakon tako okrnjuje v sedmem členu vsebovane pravice, da je pripadnikom slovenske manjšine na dveh tretjinah njenega avtohtonega naseljenega območja onemogočena uporaba slovenskega jezika v uradih in sodiščih, da je samo na eni šestini avtohtonega nase-

litvenega območja predvidena toponomastika tudi v jeziku manjšine in da je slovenska manjšina glede na manjšinske pravice razdeljena na osem različnih kategorij, kar samo pospešuje nadaljnjo asimilacijo slovenske narodnostne skupnosti.

»Kot odgovorno vodstvo slovenske manjšine čutimo dolžnost, da opozorimo na ta dejstva, tudi če se s tem izpostavljam nevarnosti, da nam bodo očitali denunciantstvo, s čimer je izrecno zagrozil koroški deželni glavar Leopold Wagner v svojem govoru 10. oktobra 1981, če bi se kdo drznil v svetovni javnosti grajati in kritizirati trenutno uredeitev pravic slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem s tako imenovanim zakonom o narodnih skupinah,« je rečeno v pismu.

Ob koncu pisma evropskemu svetu in evropskemu parlamentu-organizaciji izražata svoje pričakovanje, da bo v doglednem času podobno kot pri konvenciji o človekovih pravicah tudi pri listini o pravicah manjšin mogoče s pritožbo pred nekim evropskim forumom zahtevati njeno uresničitve.

seji bo podano poročilo o turistični dejavnosti v minulemu letu in o predvidevanjih za nadaljnji razvoj gostinstva in turizma na Gorenjskem.

S kulturnim programom bo združen tudi kviz o poznavanju Bleda, Lesc, Radovljice in Begunj, v katerem se bodo pomerile najboljše ekipe turističnih podmladkov v šolah in v turističnih društvih na Gorenjskem. Razglasili bodo tudi rezultate pisnih izdelkov učencev s

turistično tematiko in dejavnosti turističnih podmladkov. Komisija za varstvo okolja bo razglasila rezultate letošnjega tekmovanja v urejanju krajev in najboljšim izročila priznanja. Udeleženci bodo nato večerjali in se udeležili zabavnega programa.

Upoštevalo bo letošnje srečanje za razliko od prejšnjih, ki so trajala ves dan, skrajšano na pol dneva.

B. B.

DRUŠTVO INVALIDOV RADOVLJICA RAZVILO SVOJ PRAPOR

Društvo invalidov Radovljica letos praznuje desetletnico svojega obstoja in uspešnega delovanja. Zato smo se v soboto, 24. oktobra, zbrali invalidi iz posameznih društev Gorenjske in festivalni dvorani na Bledu, da bi čim bolj slovesno praznovali njihovo desetletno delovanje. Ob tej priliki so razvili tudi svoj društveni prapor.

Društvo združuje 700 članov invalidov, ki imajo status invalida, precej pa tudi še ni vpisanih, ker tega statusa še nimajo. Slavnostne prireditve so se udeležili predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz občine Radovljica, gorenjske regije in Zveze invalidov Slovenije. Pokrovitelj prireditve je bila tovarna verig Veriga Lesce.

Slavnostni govornik je bil Janez Smole, predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Radovljica, ki je prikazal uspešno delovanje društva v desetletnem obdobju, obenem pa izrekel nekaj pobud za nadaljnje delovanje društva in zaposlovanje invalidnih oseb.

Na slovesnosti so podelili 18 priznanj posameznim članom društva, ki so največ pripomogli k uspešnemu delovanju društva. Priznanja so prejela tudi nekatera društva gorenjske regije za uspešno sodelovanje, med njimi tudi Marica Potočnik, predsednica Društva invalidov Jesenice in Društvo invalidov Jesenice.

Sledilo je razvitje društvenega prapora, kar je bilo še posebno

slovesno. Praporščaka Radovljice in Jesenice sta si podala roke, radovljiški praporščak pa je dal zaobljubo, da bo prapor skrbno čuval in ga nosil, kamor bo potrebno.

Za kulturni program so v nadaljevanju poskrbeli recitatorji, moški pevski zbor iz Ribnega in članska ter pionirska folklorna skupina iz Zasi-pa pod vodstvom DPD Svoboda Rudi Jedretič iz Ribnega.

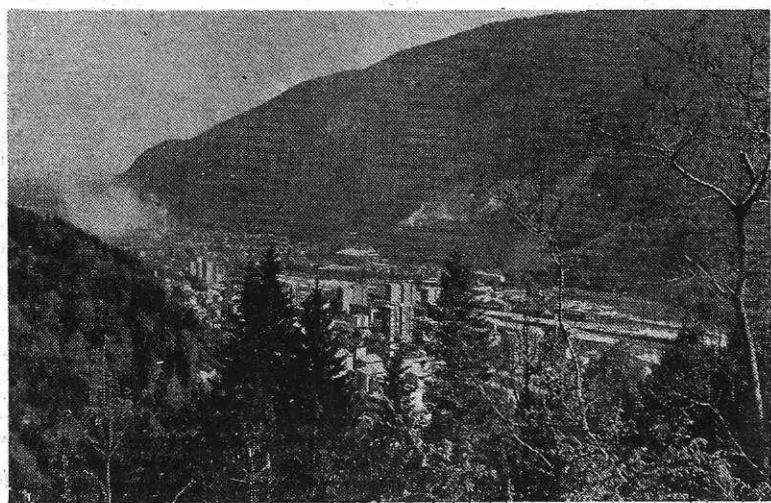
Po slovesnosti smo se preselili v hotel Lovce, kjer so ob pogostitvi razdelili tudi priznanja, oziroma velike lesene kegle vsem športnim društvom invalidov Gorenjske za sodelovanje na športnem področju. Tudi to priznanje je prejelo Društvo invalidov Jesenice. Za dobro razpoloženje je poskrbel ansambel Karavanke.

Društvo invalidov Radovljica je res lepo pripravilo in organiziralo srečanje invalidov ob svoji desetletnici in razvitju društvenega prapora.

Jože Mrovlje

LETOŠNJE SREČANJE TURISTIČNIH DELAVCEV GORENJSKE 7. NOVEMBRA NA BLEDU

Tradicionalno srečanje turističnih delavcev Gorenjske bo letos v soboto, 7. novembra, na Bledu. Udeleženci, člani turističnih društev in gostje, se bodo ta dan ob 15. uri zbrali pred Kasino na Bledu, kjer bo sprejem. Nato si bodo ogledali znamenitosti Bleda, po tem pa bo slavnostna seja in kulturni program. Na

Naša dolina v oktobru (Foto I. Kučina)

OB TEDNU POŽARNE VARNOSTI

Kmalu zatem, ko je zvonec v gasilskem domu odbrnel, sta dva rdeča avtomobila odbrnela proti gozdni strmini. Mogočen stebel dima se je dvigal proti nebu, v višini pa ga je zajel veter in ga odnašal proti zahodu.

Na ovinku gozdne ceste sta se avtomobila ustavila. Može se poskakali iz vozil, hitro in disciplinirano vzeli svoje orodje in se napotili proti prasketajočemu, zadimljenemu gozdu. Na prvi pogled bi človek mislil, da so to drvarji, otovorjeni s sekirami in motorno žago, toda nosili so tudi krampe, rovnice in požarne metle, njihove sive uniforme in svetlikajoči se šlemi pa so mi govorili, da bodo ti možje gozd reševali.

Postave so se razgubile v dimu, slišati je bilo udarjanje požarnih metel, ki so dušile zublje za zubljem. Obroč se je vedno bolj ožil, goreče veje so prasketale. Motorna žaga je bila vedno glasnejša, udarci sekir, kratka presekena povelja, vse to se je zlivalo z vetrom.

Dan se je nagibal že v večer, ko je dimni stebel izgubil svoj strašni videz in se spreminjal v sive, polhladne štrene. Fantje pa so še vedno sekali, kopali, odstranjevali veje in drevesa. Tako je žalostno, očrnelo pogorišče dobilo svoje meje.

Tekma s časom je bila dobljena, ogenj in veter sta morala priznati premoč.

Tudi če bi ponovno zagorelo, je poseka varovala čudovite, ponosne jelke.

Stemnilo se je, na pogorišču pa je še vedno prasketalo in tudi kak zublje je šinil v temo, vendar ne za dolgo, nočna straža je bedela in varovala.

Drugo jutro je pričelo deževati. Može so si oddahnili in počasi zapuščali pogorišče. Kdo ve, koliko časa bi morali še razkopavati zemljo in prežati na najmanjši zublje, ki bi šinil iz zemlje, se pričel razraščati in uničevati.

Zalostno pogorišče bo še dolgo pričalo o odvrenem ogorku. Drevesa si bodo še dolgo pripovedovala zgodbo o boju pogumnih mož — GASILCEV.

Jani Drolc, 7. c
OŠ Tone Čufar Jesenice

POŽAR V DIMNIKU

Moj oče je bil poveljnik gasilske in reševalne čete železarne Jesenice. Večkrat mi je pripovedoval, kako nevarno je delo gasilcev in kako nepričakovano pride do požarov.

Nekega poznega jesenskega dne pa sem tudi sama videla požar. Bil je že večer, ko sem opazila, da je na lesno-galanteriskem obratu, ki stoji blizu naše hiše, začel goret dimnik. Najprej se je močno kadilo, potem so iz dimnika švigali ognjeni zublji in se hitro širili. Kmalu je bil ves dimnik v ognju. Hitela sem klicat očeta. Takoj je po telefonu poklical v gasilski dom in ni bilo dolgo, ko je pripeljala gasilska cisterna. Gasilci so takoj pričeli gasiti požar. Tudi oče je pomagal. Kasneje mi je povedal, da se je dimnik vžgal zato, ker je kurjač premočno zakuril peč, potem pa brezskrbno odšel.

USTANOVNA SKUPŠČINA OBČINSKE TURISTIČNE ZVEZE

V torek, 3. novembra, ob 16. uri bo v konferenčni sobi skupščine občine Jesenice ustanovna seja skupščine občinske turistične zveze Jesenice. Poleg formalnih opravil za potek skupščine bodo obravnavali, in če se bodo s predlogom in dopolnili strinjali, sprejeli statut zveze in programske osnove. Nato bodo volili organe skupščine, in sicer devetčlanski izvršni odbor, nadzorni odbor, predsednika in tajnika zveze.

Skupščine se bo udeležilo skupno 20 delegatov, to je iz vsakega turističnega društva po štiri. Poleg delegatov so vabljeni še prestavniki občinske konference SZDL, gorenjske turistične zveze in drugi.

Od občinske turistične zveze se pričakuje, da bo na ravni občine uspešno koordinirala celotno turistično dejavnost na tem zelo razgibanem turističnem področju.

B. B.

Sreča v nesreči je bila, da je bil ogenj hitro pogasjen in da ni bilo hujših posledic. Vsekakor je bila to za sluga reševalcev, ki so vedno pripravljene na hitre akcije.

Olga Bahun, 5. a
OŠ Tone Čufar Jesenice

POŽAR V GOZDU

Bila sem na obisku pri teti. S seštrčno sva bili na balkonu. Nenadoma sva opazili, da se iz gozda vali dim. Poklicala sem mamico in teto. Skupaj smo šle proti šoli. A glej! Ko smo prišle do mesta požara, so bili tam že gasilci in gasili požar. Pomagali so jim prebivalci hiš v bližini.

Drugi dan sem zvedela, kako je prišlo do požara. Šest fantov je šlo po stezi ob gozdu. Vsi so kadili. Iz za ovinka jim je nasproti prišla tovarišica učiteljica. Pet jih je odvrlo cigaretno ogorko in jih pohodilo, eden pa je neugašen ogorek vrgel v suho listje. Kot da se ni nič zgodilo, so pozdravili učiteljico. Komaj se je ta oddaljila, že so opazili v listju plamenček. Z nogami so ga začeli teptati, a niso mogli preprečiti požara.

Lahkomiselno odvrgen ogorek bi lahko povzročil veliko škodo, če je ne bi preprečili gasilci-reševalci.

Sneža Stanojevič, 5. a
OŠ Tone Čufar Jesenice

USPEŠNO DELOVANJE SIS ZA VARSTVO PRED POŽAROM

Na prvi seji obeh zborov skupščine samoupravne interesne skupnosti za varstvo pred požarom občine Jesenice so pregledali delovanje skupnosti od ustanovitve 27. decembra 1976, sprejeli smernice za delo v prihodnje in dopolnjen samoupravni sporazum o ustanovitvi, statut in družbeni dogovor ter izvolili novo vodstvo.

Pri pregledu dosedanje dejavnosti so ugotovili, da je skupnost upravičila svoj obstoj in izpolnila naloge, ki jih je družba pred njo postavila. V tem času sta gasilski društvi Jesenice-mesto in Kranjska gora dobili specialni gasilski kombinirani vozili, srednja orodna vozila pa so dobili v Podkorenu, Smokuču in na Blejski Dobravi, dva lahka gasilska vozila pa v Gozd Martuljeku, in na Dovjem. Skupnost je s 30 % financirala delovanje poklicne gasilske in reševalne čete Železarne, ker ta opravlja veliko nalog tudi na celotnem območju občine. V tem času so za to enoto kupili avtomatsko lestev za reševanje iz visokih poslopij. Poudarili so, da takšna naprava danes velja že 20 milijonov din, medtem ko so jo pred dvema letoma kupili še za 4 milijone din.

V času obstoja skupnosti je gasilstvo v jeseniški občini doseglo velik napredek in to predvsem zato, ker je urejeno redno samoupravno združevanje sredstev za gasilstvo. Nov sistem financiranja sedaj omogoča ustrezno načrtovanje, skladnejši in hitrejši razvoj.

Napredek in razvoj gasilstva v občini je posebno očiten po ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti. Sedaj imajo vsa društva poleg gasilnih vozil tudi cevi za enkratno zamenjavo. Članstvo je od leta 1977 do vključno lani naraslo od 518 na 574, število mladincev in pionirjev pa se je povečalo od 239 na 290. Organizirali in izurili so tudi desetine članic. Na novo so organizirali industrijsko gasilsko društvo pri LIP TOZD Mojstrana. Postavili so nova orodišča in usposobili gasilske desetine v Kočni in v Javorniskem

V torek, 21. oktobra, smo si ogledali likovno razstavo v Delavskem domu na Jesenicah. Na njej so razstavljali likovniki delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne. Najbolj všeč mi je bil vžgan les IVANA VEČKA iz Štor, ki je upodobil Uršljo goro. V ospredju je vinograd, v ozadju pa dve domačiji in na vrhu cerkva. Všeč mi je bila, ker je lepo prikazal temne in manj svetle rjave barve na svetlorjavi podlagi. Všeč mi je bila tudi oljna slika VINKA BOGATAJA iz Lesc. Narišal je Begunjščico. Lepo je upodobil gore. Bilo je, kot bi stala na jasi in opazovala to lepo pokrajino. Kmalu sem zagledala linorez FRANCETA DOLINSKA, ki me je takoj navdušil zaradi treh kombinacij barv. Slikar je imel s tem zelo veliko dela. Narediti tri linoreze, ki bi se pokrivali med seboj, je zelo težko. Pritegnil me je tudi »Plavžar«, toda ne toliko, saj je moral zanj narediti samo dva linoreza. Všeč mi je bila tudi risba MAGDE ZAGORIČNIK s tušem, saj upodobi gorenjsko domačijo tudi ni majši kašelj. LEOPOLD GROS, ki je upodobil Vrbo, pa mi ni bil všeč. Na sliki je bila narisana

NA LIKOVNI RAZSTAVI

samo cerkva. Zraven bi lahko narisal več okolja, če bi le malo zmanjšal cerkev. FRANCE KREUZER pa na slikah Unec 1 in 2 ni znal prav upodobiti teh pisanih barv vode in pokrajine. Preveč je mešal temne barve namesto svetlih. Veseli in polni lepih vtisov smo odšli s te razstave, saj smo upali, da bo vsak še kdaj videl kaj podobnega.

GASILCEM SMO HVALEŽNI

Gasilci gasijo požare in pomagajo ob elementarnih nesrečah, kot so požari, potresi in poplave. Svoje vaje imajo enkrat ali dvakrat na teden. V našem mestu imamo dva gasilska doma. Starejšim, izkušenim gasilcem pomagajo tudi pionirji in mladinci. Tudi ti imajo svoje vaje in gasilska tekmovanja.

Gasilci morajo biti pripravljeni vsak trenutek oditi na mesto nesreče in pomagati ljudem. Imajo svoje tovornjake in kombije, v katerih so že pripravljene gasilske aparate.

Največ dela imajo poleti, ko so temperature višje in zato se gozd ali travnik hitreje vžge. Dostikrat povzročijo požar malomarni ljudje, ki ne pazijo, kam odvržejo ogorek ali pa ne pogasijo ognja, ki so ga kurili na izletu.

Gasilci imajo zelo odgovorno delo. Vsi smo jim zelo hvaležni.

Nedžad Dautović, 6. c
OŠ Tone Čufar Jesenice

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

rovtu. Za kadrovske izpopolnjevanje so imeli devet tečajev za izprašane gasilce, po en tečaj za nižje častnike in vodje civilne zaščite, 12 članov pa je uspešno opravilo izpit za višje gasilske častnike.

V smernicah programa za obdobje 1981–1985 predvidevajo nadaljnji razvoj gasilstva v jeseniški občini. Poleg tehnične in kadrovske izpopolnitve bi radi na Jesenicah organizirali center gasilske službe, ki bi bil v primeru potrebe sposoben takoj posredovati v vsakem kraju. Se večjo skrb bodo posvetili vzgoji mladih gasilcev in opremljenosti enot s popolnejšimi tehničnimi sredstvi, gašenju z ustreznimi kemičnimi sredstvi in sodobnimi gasilskimi ter reševalnimi napravami. Pri tem bodo še bolj sodelovali s štabi civilne zaščite in SLO, krajevnimi skupnostmi, delovnimi organizacijami in drugimi.

Na seji so potrdili usklajen finančni načrt za leto, in sicer v višini 8,75 milijona din. V načrt je vključena tudi montaža štirih novih siren v okviru novega sistema alarmiranja, ki ga ta čas pripravljajo.

Sprejeli so dopolnitve samoupravnih aktov in izvolili novo vodstvo. Za predsednika skupščine je bil izbran Jože Gregori, za podpredsednika pa Dušan Sikošek. Za predsednika zbora uporabnikov so izvolili Boža Čeha, za predsednika zbora izvajalcev pa Karla Trameta, ki bo delegat v republiški SIS za varstvo pred požari. Za predsednika odbora samoupravnega nadzora so imenovali Emila Noča, za tajnika skupnosti pa ponovno Edija Cenčeka.

B. B.

KOMEMORATIVNA SVEČANOST V SPOMINSKEM PARKU NA PLAVŽU

Krajevni odbor ZB NOV in ostale družbenopolitične organizacije krajevnih skupnosti Plavž Jesenice obveščajo vse občane, da bo letošnja komemorativna svečanost ob grobovih padlih borcev NOV ob dnevu mrtvih v spominskem parku na Plavžu v petek, 30. oktobra, ob 16. uri.

Da bi se dostojno oddolžili spominu vseh padlih borcev NOV in žrtev fašističnega terorja, na svečanost vabimo vse občane Jesenic in okolice, predvsem svoje padlih borcev, šolsko in ostalo mladino, člane ZB NOV in ostale.

Organizacije ZB NOV v občini in ostale družbenopolitične organizacije naj se svečanosti udeležijo s prapori.

Odbor ZB NOV KS Plavž
Jesenice

V SPOMIN ANDREJU MORETU-GANDIJU

Neizprosni so zakoni narave, za vse so enaki, toda vseeno nismo mogli verjeti. Nemo smo ostrmeli ob novici, da nas je nenadoma in prerano zapustil naš planinec, alpinist in gorski reševalec Gandi. Bil je tovariš brez primere, tih in skromen, klen gorohodec in do skrajnosti pogumen gorski reševalec. Prav ti dve lastnosti, skromnost in pogum, sta bili glavni vrline njegove osebnosti.

Dela, ki jih je opravil, bodo še naprej živela in ostala med nami. Ljubil je te naše prelepe gore, živel je samo zanje. Ko ga je klical v svoje vrste osvobodilni boj za rodno zemljo, se mu je takoj odzval. Z najboljšimi skromnimi plezalnimi pripomočki je vodil in pripeljal preko 60 borcev iz Vrat čez zasneženo skrbino med Oltarjem in Suhim plazom v Martuljek in tako zmešal sovražniku sled. To je bilo ne samo vojaško, temveč tudi alpinistično dejanje brez primere.

Njegova pionirska pot, katero je utiral skupaj z Jožem Čopom, Koreninijem, Župančičem, Medjem in

drugimi v planinstvu, alpinizmu in kasneje v gorski reševalni službi, je bila izredno naporna, toda bogata, saj je kronana z velikimi uspehi. Zaradi svojih velikih sposobnosti je delal v vodstvu Planinskega društva Jesenice, Gorske reševalne službe Jesenice, pri komisiji za reševalno opremo pri PZS, kot vodnik pa sodeloval v mnogih tečajih in kot inštruktor pri usposabljanju planincev JLA, milice in gorske reševalne službe. Udeleževal se je vseh udarniških akcij, ki so jih organizirali planinci ali gorski reševalci. Bil je vodja nešteti reševalnih akcij. Ni poznal umika iz stene, čeprav za ceno največjega tveganja. Naša družba je cenila njegovo delo, zato je prejel mnoga odlikovanja in priznanja.

Jeseniški planinci, alpinisti in reševalci obljubljamo, da bomo sledili njegovim idealom. Pri našem humanem delu bo njegova osebnost vedno prisotna med nami in spodbuda za nadaljnje delo.

Jeseniški reševalci,
alpinisti in planinci

REZERVNI VOJAŠKI STAREŠINE IZ KO JAVORNIK-KOROŠKA BELA ZELO AKTIVNI

Značilnosti organizacije zveze rezervnih vojaških starešin morajo biti: izredna aktivnost, dinamičnost in pestra družbenopolitična dejavnost na vseh področjih dela. V ta proces in področje dela v organizaciji RVS se mora s socialistično patriotično zavestjo in politično voljo vključiti sleherni vojaški rezervni starešina, ker le tako lahko prispeva k ugledu organizacije in doseganju ciljev v družbeni preobrazbi sredine, v kateri žiti in dela. Rezervni vojaški starešina mora biti zanesljiva opora politiki zveze komunistov.

V vsestranski družbenopolitični aktivnosti so rezervni vojaški starešine iz krajevnih skupnosti Javornik-Koroška Bela in Blejska Dobrava že zdavnaj prišli do spoznanja, da proces razvoja in uveljavljanja sistema socialističnih samoupravnih in demokratičnih družbeno-ekonomskih odnosov še ni končan in da prav oni in še posebej člani zveze komunistov s socialistično patriotično zavestjo lahko mnogo prispevajo k hitrejšemu doseganju ciljev v svoji sredini in k družbeni preobrazbi.

Aktivnost in vsestranska pomoč v vsakodnevem življenju se še posebej odražata v tem, da rezervne vojaške starešine zasedajo številne odgovorne funkcije v družbenopolitičnih organizacijah krajevnih skupnosti Javornik Koroška Bela in Blejska Dobrava.

Poglavitno pozornost posvečajo marksističnemu izobraževanju in idejnopolitičnemu usposabljanju z namenom, da bodo rezervni vojaški starešine – komunisti tudi v bodoče ustvarjalno sodelovali pri vsakodnevem življenju in delu krajevnih skupnosti. Poleg številnih predavanj so uspešno izvedli tudi taktično nalogo z reševanjem na zemljišču. Predavatelje, oziroma strokovni kader so si zagotovili iz lastnih vrst. Pri oblikovanju programov splošnega vojaškega usposabljanja in idejnopolitičnega izobraževanja si prizadevajo, da vanje vtekojo tudi nepre-

cenljive izkušnje in vrednote našega narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Med aktivnostmi rezervnih vojaških starešin iz Javornika-Koroške Bele velja omeniti tudi tesno sodelovanje z graničarsko enoto na karavli v Javorniskem rovtu. S tem sodelovanjem ohranjajo in poglobljajo bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti in poglobljajo zveze vojska – ljudstvo.

Kljub mnogim dobrim in pozitivnim rezultatom pa se RVS srečujejo tudi z objektivnimi in subjektivnimi težavami. Izredno ostro in kritično, toda povsem objektivno bo treba spregovoriti o tistih členih, ki imajo do organizacije pasiven odnos.

Komisija za družbeno dejavnost, ljudsko obrambo in družbeno samozasčito zelo uspešno deluje kot pododbor zveze RVS na osnovni šoli Karavanskih kurirjev NOV Koroška Bela. Vsestranska pomoč RVS tej osnovni šoli se še posebej odraža v tem, da z vsemi obrambnimi strukturami uspešno izvajajo in vodijo akcije obrambnega dne v KS in v šoli. RVS so se množično udeleževali pohodov po partizanskih poteh v sestavi Cankarjevega bataljona in Ježkovega odreda ob dnevu mladosti. Poleg izvajanja rednega programa jih v bodoče čaka še izredno pomembna naloga pri reorganizaciji aktivna Blejska Dobrava v osnovno organizacijo rezervnih vojaških starešin.

UrH

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Erich SEGAL: Muškarac, žena i dijete. Zagrebska založba »August Cesarec« 1981. (Knjižna zbirka »Bestseller«)

Tokrat izjemoma poročam o srbohrvaškem prevodu. Že od nekdaj kupujemo predvsem tiste srbohrvaške knjige, ki se niso prevedene v slovenščino. Sicer pa so bili Hrvati s prevodom nove Segalove uspešnice precej ažurni: izvirnik je izšel 1980. leta.

Sicer pa sem ta roman izbral zato, ker sem se v naši rubriki že nekajkrat zapovrstjo posvetil manj popularnim delom. No, tokrat nam že ime knjižne zbirke pove, »kam pes taco moli«. Sicer pa poznajo slovenski bralci ameriškega pisatelja Segala po **Ljubezenski zgodbi** in po **Oliverjevi zgodbi**. In seveda po filmski ekranizaciji prve. Avtor teh vrstic pa mora priznati, da se je zdaj prvič spopadel s kakšnim njegovim besedilom: če sem kdaj komu svetoval Segalova dela, sem se pri tem opiral zgolj na ljudski glas.

Ščitni ovitek je opremljen v slogu ženitovanjske torte. Je vsebina temu primerna? Je mogoče izdelovalec likovne opreme tako na pretanjen in zvit način povedal svoje mnenje o tem romanu?

Takoj, ko prebereš prvo poglavje, pa moraš priznati: ta profesor antične književnosti — če se ne motim, je bil to Segalov prvotni poklic — zna privleči na dan motiv, ki bo zanesljivo vžgal; oziroma, se ga loteva na način, ki bo zanesljivo takoj osvojil večino bralcev.

Za kaj torej gre. Za uspešen in zgleden zakon, ki pa je v določenem trenutku postavljen na hudo prekušnjo. Nepriznava pride na dan, da neke obstaja nezakonski sin. Za to je poskrbelo naključje. Jean-Claudova mati — francoska zdravnica, ki se je z »zgodnim soprogom« srečala, ko je bil v Franciji na nekem simpoziju — do smrti nikomur ni povedala, kdo je otrokov oče: njegovo identiteto so odkrili šele po njeni nesrečni smrti. In zdaj tisti, ki za otroka skrbijo, da ga bo oče priznal in morda vzel za svojega. S tem pa bi bil njegov zakon ogrožen.

Roman govori torej o krizi, v katero je zašla zgledna ameriška družina, ki bi morala sprejeti vsiljivca. Za začetek se dogovorijo, da bo prišel otrok k njim samo na kratke počitnice — ne da bi vedel, h komu prihaja.

Vtis, da gre za vsiljivca je nedvomno, pa čeprav utegne imeti ob tem naš — morda sploh evropski — bralec čudne občutke. So ameriške norme v tem pogledu res toliko drugačne od naših? V razvoju zgodbe pride do besede prav neverjetna egocentričnost, družinska sebičnost, brezobzirnost do malega brezdomca. Za tem se skriva nasprotje med pravicami posameznika in pravicami družine. Ni jasno, ali se avtor zaveda tega nasprotja.

Bralec si na to poskuša odgovoriti na različne načine. So Američani res tako brezobzirni — ali pa so le vajeni, da svojo sebičnost bolj odkrito pokažejo? Zdi se nam, da bi pri nas katerakoli družina pokazala več solidarnosti do fantka, ki je zgubil mater. Ali pa je to samo lep videz? Mogoče pa je pri nas še živ čut, ki je pri bolj civiliziranih ljudstvih že odmril, namreč čut za otroke kot za »našo skupno last«?

Kot rečeno — ta avtor ve, kako se pišejo uspešnice. Pred nami je nova inačica ljubezenskega trikotnika: mali Jean-Claude v tem trikotniku predstavlja svojo mrtvo mater — hkrati pa tudi samega sebe. V zglednem možu — ki svojega enkratnega francoskega spodrselja nikoli ni jemal resno — se začne prebujati očetovska ljubezen. Mati pa ne popušča, na njeni strani sta tudi »zakoniti« hčerki. Kakšen bo razplet?

Bralca pa ne zanima samo razplet po sebi. Kar ga pritegne, je tudi moralni problem — pa čeprav v besedilu nikjer ni razločno izražen. V tem pogledu je avtor precej na-

bril: šele po treznem premisleku spoznaš, da Segal nikjer ne prodaja svoje morale, pač pa nas zna sprovcirati v moralna razglabljanja, v ogorčenost nad samozivostjo institucije (zakona), nad krutostjo neke družbe, — in prav s tem nas »osvoji«. Se en prispevek k teoriji uspešnega pisanja!

Vsaj moški del bralcev nikakor ne bo mogel dojeti teh norm, ki se kažejo kot povsem samoumevne: Ali je to, da žena zve za deset let staro možovo pustolovščino res tako hudo, »kot bi ji šel parni valjar čez srce«? Ali iz tega res lahko sledi samo to, da je otroka, ki je sad te pustolovščine, nemudoma treba poslati proč?

Kot rečeno, pa mislečega bralca morda najbolj zrevoltira dejstvo, da se na vse gleda zgolj s stališča institucije, ki je ogrožena. Nihče pa se tu v Ameriki ne zmenja za posameznika, malega Jean-Clauda, ki je dobesedno postavljen »zunaj zakona«. Kakor da nihče ne vidi njegove resnične ogroženosti, — to je prepuščeno samo bralcu.

SKUPAJ PREPEVATA 117 LET

Pred dobrim tednom je bil na Jesenicah jubilejni koncert moškega pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice, s katerim so proslavili 20-letnico svojega organiziranja petja v DU Jesenice. Z nadaljevanjem predvojne pevske tradicije na Jesenicah so jeseniški upokojenci s prizadevnim delom veliko storili pri ohranjanju in širjenju pevske kulture na Jesenicah. Nekateri člani sedanjega pevskega zbora imajo za seboj že veliko let prepevanja v raznih predvojnih in povojnih pevskih zborih. Dva taka sta nedvomno FRANC TERSEGLAV in ALOJZ JERAŠA, ki sta jeseniškemu zborovskemu petju veliko prispevala, saj prepevata v raznih zborih že 59, oziroma 58 let. Veliko jubilejev sta že doživela, prejela razna priznanja in še vedno prepevata. Tudi na jubilejnem koncertu moškega pevskega zbora DU Jesenice sta pela in zato je prav, da ob tako častitljivih letih njunega prepevanja in udejstvovanja v glasbeni dejavnosti, spoznamo njuni življenjski in pevski poti.

FRANC TERSEGLAV se je rodil na Jesenicah 24. marca 1904. Izhaja iz napredno usmerjene delavske družine, v kateri je bil kruh skopo odmerjen in zato je z enajstimi leti moral med počitnicami za pastirja na Koroško v St. Jakob in Sveče. Tako je del svoje mladosti preživel med tujimi ljudmi. S trinajstimi leti se je pridružil delavcem, ki so odhajali vsak dan služiti svoj kruh pod dimnike KID. Delo je dobil v martinari, zaradi mladosti pa so ga dodelili k odpiranju vrat in martinovi peči. Za tem je štiri leta delal kot janski zidar. Po odsluženju vojaščine je bil poslan v žičarno. V tem obratu je opravljal vsa dela in dobil spoznal garaško delo žičarjev v stari žičarni. Kot zaveden delavec je bil predlagan za priučevalca kadrov za žičarno in na tem mestu je ostal do upokojitve. Že s petnajstimi leti je postal član SMRJ (Saveza metalških radnika Jugoslavije). Na Francetova pričakovanja in vzgojo je zelo vplivala njegova mati Johana, saj je bila zelo napredna in tudi borka za napredne ideje in misli tedanje časa.

Med vojno je bil član obveščevalne trojke, ki je delovala na jeseniškem področju za nemoteno delovanje aktivistov, kurirjev in ostalega partizanskega gibanja. Po osvoboditvi je aktivno sodeloval z udarniškim delom v Železarni, pri odstranjevanju ruševin in izgradnji stanovanjskega naselja na Plavžu. Leta 1929 si je ustvaril družino, kar je 1979. leta potrdil na drugi — zlati poroki, na kateri se je zbrala vsa družina in prijatelji.

Vse to pestro in trdo življenje si je že 1922. leta začel »blažiti« s pesmijo. Veselje do petja je mladega delavca Franceta pripeljalo v vrste takratnega naprednega moškega pevskega zbora Sava, ki je bil sestavni del naprednih organizacij, ki so delovale v Delavskem

Vendor konec koncev resno zasumimo, da se pisatelj povsem solidirira z institucijami, z družbo, ki slovi na lastninskih odnosih. Kaj niso ženske v tem romu prizadete predvsem v lastninskih pravicah, in ne v ljubezni, ki je le njihovo nalije? Seveda pa je, kot zdaj lahko vidimo, ta roman tudi nov polemičen odgovor na roman, o katerem smo tudi že poročali v tej rubriki, na **Ženske** Marilyn Frencheve. V nasprotju z njenimi tezami tu spet vidimo, da je v ameriškem zakonu mož tisti, ki je copata.

Tokrat smo umetniško plat romana nalašč pustili ob strani. Roman je od začetka do konca napisan tako, da nas človeško prizadeva, temu je podrejena pisateljeva obrtniška veščina. Za konec samo besedo — dve o umetniški vrednosti — če obstaja kaj takega zunaj tehnike. S te plati je roman podoben Hiltonovemu hotelu, je precej brezoseben, splošen. To je nemara nujno pri romanu, ki naj bi bil všeč vsem.

Marko Hudnik

domu pri Jeleni. Vse pa, kar je takrat delovalo pri Jeleni, je bilo preganjano. France je v tem zboru pel prvi bas (bariton) vse do vojne vihre, nekaj časa pa je sodeloval tudi pri obrtniškem pevskem zboru Jesenice.

Po vojni se je pridružil mešanemu pevskeemu zboru DPD Svoboda Tone Čufar in kasneje komornemu zboru, oziroma moškemu zboru Jeklar. Od ustanovitve moškega pevskega zbora DU Jesenice v oktobru 1961 je njegov redni član.

59 let je dolga pevska pot Franca Tersegla. Koliko vaj, naučenih in prepevanih pesmi in nastopov se je zvrstilo v teh letih! Vse bi bilo verjetno nemogoče prešteti. Za vsa prizadevanja in zvestobo petju je prejel številna priznanja, med katerimi je tudi zlata Gallusova značka. Kljub častitljivim letom Franc nikoli ne manjka na pevskih vajah in nastopih in je s tem pravi zgled mlajšim pevcem. Sam pravi, da bo prepeval, dokler mu bo zdravje dopuščalo. V pesmi najde osebnost zadovoljstvo, s petjem pa razvedri še druge ljudi. Lepo slovensko pesem pomaga ohranjati še mnogim rodovom, ki šele stopajo na svojo življenjsko pot.

ALOJZ JERAŠA se je rodil 3. novembra 1905 na Jesenicah v delavski družini, nadarjeni za glasbo, saj je njegov oče 46 let igral godalni rog pri »fabriški godbi« in sodeloval še pri tamburaškem orkestru. Tako je Alojz dobil prvo osnovo o glasbi doma. Šolo je obiskoval na Koroški Beli, vseh šest razredov, kolikor jih je bilo v tisti dobi in dve leti dodatnega pouka. V tistih časih ga je vzel k sebi stric v današnje obratno ambulanto, v kateri je bil edini bolničar, zraven pa še gospodar. Pri stricu je pasel krave in ovce in opravljal druga dela. Med prvo svetovno vojno je moral prijeti še za razna druga dela. Pri bombardiranju Jesenic so ga porabili tudi za prenos ranjenecv in mrličev, saj je bila takratna tovarniška ambulanta edina zdravstvena ustanova na Jesenicah. Posebno se spominja dobe, ko je na Jesenicah razsajala španska gripa, za katero je umrlo veliko Jeseničanov, saj so bili dnevi, ko je bilo treba pet, šest in še več ljudi spraviti v krsto in jih pokopati. Njegova mladost, ki so jo spremljali pomanjkanje, bolezen in smrt, je bila tako ena sama borba za obstoj.

Leta 1920 se je zaposlil v žebeljni taktarnej KID in ostal v tem obratu kar 30 let. Po neizgodi in bolezni je bil premeščen v predelovalne obrate za odpremnika in na tem mestu je ostal še 13 let.

Septembra 1944 se je priključil vsem tistim, ki so se odzvali klicu domovine in je odšel v partizane. Sam je odšel do Lešnika v današnje Planino pod Golico, kjer je bila zveza, nato pa prek Rožce, Dobjeve, Mežaklje, Pokljuke se naprej na Cerkljansko v Jeseniško-bohinjski odred. Kot borec se je zadrževal v Selški dolini na Cerkljanskem in širšem Primorskem. Ognjeni krst je doživel pri Sv. Križu nad Selško dolino v bližini Dražgoš, v močni toda neuspešni belogardistično-nemški ofenzivi. Doživel je še več spopadov in borb, a najtežja je bila zadnja največja ofenziva v aprilu leta 1945 na Poreznju in v okolici. V maju je odšel z odredom na Koroško, ko pa se je vrnil v Ljubljano, je dobil poziv vodstva železarne, naj se vrne na svoje delovno mesto in pomaga pri obnovi in izgradnji železarne. Po vrnitvi med železarje je vestno opravljal svoje delo, deloval v sindikatu, posebno pa pri Rdečem križu. Po upokojitvi je še več kot 14 let delal v jeseniški bolnišnici kot vrtnar, gojil cvetje za lepše počutje bolnikov in lepši izgled bolnišnice in tega dela Jesenic. Tudi otroci so šli po očetovih poteh: eden od sinov si

služi kruh kot operni pevec v Ljubljanski operi, drugi je zaposlen v Železarni, hčerka pa dela v isti ambulanti, kot je delal oče med in po prvi svetovni vojni, kot višja medicinska sestra.

Lojze je začel prepevati že leta 1923 v raznih pevskih zborih, ki so jih vodili pevovodje Savinšek, Tancar, Sredenshak in Jeram do druge svetovne vojne. Med vojno je obiskoval pevovodski tečaj v Cerkljem, ki ga je vodil znani slovenski skladatelj profesor Makso Pirnik. Nato je vodil pevski zbor pri Jeseniško-bohinjskem odredu do konca vojne. Po vojni se je vključil v pevski zbor, ki je deloval pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, nato pa v komorni oziroma moški zbor Jeklar. Sedaj je član moškega pev-

skega zbora DU Jesenice, pri katerem prepeva od njegove ustanovitve 1961. leta. Njegova pevska pot je dolga že 58 let. Ponosen je na že pred leti prejeto zlato Gallusovo značko. Koliko vaj, nastopov je bilo v tem obdobju, to ve samo pevec, ki je prehodil tako dolgo pot.

Vestni in marljivi Lojze Jeraša želi še naprej sodelovati s svojimi tovariši upokojenci in z lepo slovensko pesmijo prenašati med mlade rodove tradicijo zborovskega petja na Jesenicah.

Tako so tekle in še tečejo življenjske in pevske poti zelo zaslužnih jeseniških pevcev Franca Tersegla in Alojza Jeraše. Želimo jima, da bi se njuni življenjski poti še nadaljevali v zdravju s pesmijo, ki jo tako ljubita.

F. Ropret

DELO MLADIH ZGODOVINARJEV V OSNOVNI ŠOLI TONE ČUFAR

Pod vodstvom tovarišice mentorice Zofije Hribnik je v osnovni šoli Tone Čufar zopet začel delovati zgodovinarski krožek. Kakor lani nas bo tudi letos obveščal o pomembnih dogodkih v naši ožji in širši domovini ter o dogajanjih po svetu.

Vsak teden bomo sveže novice objavljali na stenčasu. Potrudili se bomo, da bomo izbrali zanimive in pomembne novice, ki bodo zanimale tudi ostale učence.

V zgodovinarskem krožku sodeluje 25 učencev 6. a razreda, sestajamo pa se vsak četrtek ob 7. uri zjutraj.

Za predsednico smo izvolili Mojco Štih in za njenega pomočnika Sindija Vladikoviča, ki jo bo v primeru izostanka nadomeščal in ji pomagal pri njenih dolžnostih. Njuna dolžnost je, kot je že omenjeno, vodstvo krožka, in sicer: organiziranje vsakotredenskega izdajanja lepakov, zbiranje dogodkov iz NOB in zbiranje starin oziroma zgodovinskih eksponatov. Ko smo že pri starinah, naj omenimo, da bi bili vsi zelo veseli, če bi bil kdo od učencev pripravljen posoditi kakšen star predmet, da bi lahko občasnoma naredili majhno razstavo starin.

Predsednici in pomočniku bosta pri vseh nalogah pomagala tajnika Suzana Podgoršek in Dušan Čerčič, ki bosta vodila evidenco o delu in nalogah krožkarjev in krožka kot celote.

Vsak mesec bomo pisali prispevke za šolski radio, radio Triglav, Železarnja in za spominske proslave ob dneih, kot so: 29. novembra, 27. april, 1. maj itd.

Srečevali se bomo z borci, ki jih bomo povabili na šolo, obiskovali pa jih bomo tudi na domu in snemali njihova pripovedovanja o doživljanju iz NOB. Iz nedeljske oddaje radia Ljubljana še pomnite tovariši bomo posneli na trak zanimive dogodke in jih uporabljali za naše šolske oddaje. Sodelovali bomo tudi z organizacijo ZZZ NOV. Krožkarji bomo izvedli razne akcije, s katerimi si bomo pridobivali sredstva za ekskurzije v zgodovinsko pomembne kraje.

Potrudili se bomo, da bi tudi letos izdali vsaj eno številko našega glasila — Mladi zgodovinar.

Lepake, glasilo in pogovore posneta na magnetofonski trak bomo hranili v arhivu zgodovinarskega krožka. Za to delo smo izvolili dve arhivarki, in sicer Anico Glavič in Špelo Hlebec. Izbrali smo ju tudi za novinarki, saj imata precej izkušenj še od lani, da bosta intervjuvali borce na domu.

Za snemanje radijskih oddaj in pripovedovanj borcev sta zadolžena snemalca Robi Princ in Aleš Mihelič. Upamo in prizadevali si bomo, da bomo izpolnili vse naloge, ki smo si jih zadali.

Karla in Simona Bertalanč, COŠ Tone Čufar Jesenice

REDNA LETNA KNJIŽNA ZBIRKA PREŠERNOVE DRUŽBE

Pred obletnico rojstva dr. Francea Prešerna, ki jo slavimo 3. decembra, je Prešernova družba spet izdala svojo redno leto knjižno zbirko. Ta, gotovo najcenejša zbirka na Slovenskem, vezana v platno, z večbarvnim ščitnim ovitkom (broširan je le kolektor) in tiskana na brezlesnem papirju, stane vsega 450 dinarjev. Če ne potrebujete trdih platnic in boljše papirja, se lahko odločite za broširano izdajo, ki stane le 350 dinarjev.

Naročnino lahko plačate tudi v dveh obrokih.

Vendor to ni vse, zaradi česar na izid zbirke opozarjamo tudi člane našega kolektiva. Skrbno izbrano in mikavno branje je vredno, da bi ga imeli v vsaki družini.

1. Prešernov kolektor za leto 1982 — knjiga velikega formata z okrog 200 stranmi prinaša poleg kolektorskega dela, opremljenega z barvnimi reprodukcijami slik Maksima Gasparija, vrsto aktualnih člankov, ki bodo prav gotovo pritegnili vsakega bralca: Vekoslav Grmič razpravlja o mestu kristjanov v naši samoupravni socialistični družbi, Jože Smole nam razgrinja podobo današnjega nemirnega sveta, Anton Trstenjak kritično razmišlja o grozeči sili porabniške družbe in samomoru, Ivan Sedej pa primerja staro in novokmečko in sodobno ljudsko arhitekturo. Tu so še: Jože Dolenc — Ob štiristoletnici Gregorijanskega kolektorja, Janez Gregory — Tudi pri nas je živalstvo ogroženo, France Adamič — Spomini na brata Louisa

Adamiča, pa še pesmi in kratka proza sodobnih slovenskih ustvarjalcev — Vladimirja Kavčiča, Miška Kranjca, Pavleta Zidarja, Karla Grabeljskega, Toneta Svetine, Miloša Mikelnja in drugih.

2. Ta glavna Urša — privlačna lahkotna pripoved znanega slovenskega romanopisca Smiljana Rozmana, napisana v obliki dnevnika predstavljajo sodobne šolske mladine.

3. Ljudje pod Osojnikom — delo, v katerem nam pisatelj France Bevk z enkratnim mojstrstvom in umetniško tenkočutnostjo prikaže usodo svojih rojakov; kmetov, dnarjev in drugih hribovskih prebivalcev.

4. Po jamborni cesti ... v mesto na peklu — na bogatih pričevanjih osnovan kulturno-zgodovinski zapis dr. Miroslava Pahorja ob sodelovanju Ilonke Hajnal. Knjiga pripoveduje o stari rimski cesti pod Nanosom, po kateri so od nekdaj prevažali les proti Trstu.

5. Hitro pripravljanje jedi — priročnik, ki daje sodobnim mladim kuharicam in kuharjem v roke napotilo za hitro pripravljanje okusnih jedi. Napisala ga je priznana avtorica tovrstnih del Andreja Grum.

Če se še niste odločili za nakup, vam priporočamo, da poiščete poverjenika Prešernove družbe in zbirko pri njem naročite. Lahko pa izpolnite tudi spodnjo naročilnico in jo pošljete naravnost Prešernovi družbi, Ljubljana, Borsetova 27.

NAROČILNICA

Naročam REDNO LETNO KNJIŽNO ZBIRKO Prešernove družbe za leto 1981 (5 knjig)

- a) broširano — za 350 dinarjev
b) vezano — za 450 dinarjev

Naročnino bom poravnal:

- a) v celoti, takoj ob prejemu knjig
b) v dveh zaporednih mesečnih obrokih

Knjige mi pošljite na naslov:

Ime in priimek:

Ulica:

Pošta in poštna številka:

Zaposlen sem (naslov)

Datum:

Podpis:

Na sliki levo France Tersegla, desno Alojz Jeraša

PREGANJANJE IN IZSELJEVANJE SLOVENCEV V LETU 1941

2. Nadaljevanje

V času od 6. do 10. julija 1941 je transportov z naslednjim številom izgnancev:

St. transp.	Datum odhoda	Končna postaja	Število oseb	
			1	2
1	6. 7.	Valjevo	522	458
2	7. 7.	Veliko Orašje	510	523 + 50 otr.
3	8. 7.	Varvarin	449	446 + 23 otr.
4	9. 7.	Kruševac	330	359 + 28 otr.
5	10. 7.	Sremski Karlovci	169	500
		Užička Požega	333	
Skupaj			2313	2387

Vse transporte izgnancev z Gorenjske in Mežiške doline so vozili skozi Ljubljano. Organizacija rdečega križa je zvedela, približno kdaj bo šel prvi transport izgnancev skozi glavno mesto Slovenije in je zanje pripravila darilne pakete z živili, osvobodilna fronta pa je pozvala prebivalstvo Ljubljane na demonstracije. Ob gorenjski železniški progi do Medvoda do Šiške in ob postaji v Šiški se je kljub pozni nočni uri zbrala velika množica ljudi, ki je glasno pozdravljala transport in vzklikala protinemška gesla. Italijanske oblasti so sicer branile pristop k vagonom transporta na postaji v Šiški, vendar je kljub temu nekaterim uspelo, da so skozi okna vagonov izročili izgnancem svoja darila in s tem pokazali okupatorjem svojo solidarnost z izgnanci. V teh dneh je OF v Ljubljani raztrosila po mestu posebne protestne letake.

Prvi transport iz Šentvida 6. julija 1941 sta tvorila dva vlaka izgnancev. Zaradi obremenitve proge Beograd-Niš z vojnimi transporti so določili smer vožnje preko Ljubljane-Zagreba-Slavonskega broda-Sarajeva in Višegrada do Valjeva. Spominjam se, da so te vagonne obmetavali v bližini Broda ob progi stoječi ustaši s kamenjem in je bila tovarišica Bavdek ranjena, ko jo je zadel v glavo kamen.

Za izgnance prvega vlaka je bilo planirano, da jih odložijo v vseh okoli Valjeva v občini Osečina, drugi vlak pa naj bi izgnance odložil v Valjevu, kjer naj bi tudi ostali. Ker je prispel prvi vlak na valjevsko postajo z večurno zamudo kasno zvečer, so odločili, da odložijo v Valjevu izgnance prvega vlaka, drugega pa pošljejo naprej proti Osečini.

Na dan prihoda izgnancev v Valjevo je močno deževalo, vendar je kljub temu velika množica Valjevčanov vztrajno čakala na prihod transporta. Valjevci so nam odprti src z glasnimi pozdravi priredili najprišrčnejši sprejem, ki ga nismo pričakovali. Nemci so nas mrkih obrazov izpuščali po vrsti iz vagonov, ponovno po spiskih kontrolirali navzočnost in nas predali zastopnikom občine Valjevo.

V tem času je prišla do polnega izraza dobrota in gostoljubnost srbskega naroda ter široko odprto srce Valjevčanov, ki so odvezovali izgnance njihove majhne otroke iz naračja in vabili na svoje domove s preprostimi besedami: »Ovaj će kod mene! Dobro će vam biti! Dok ima za nas, bit će i za vas!«.

Nepozabni trenutki prvega kontakta z brati in sestrami iz Srbije so nam ponovno vrnilo vero v človeka. Naenkrat smo spoznali, da ni še vsega konec in mnogi izmed nas so po dolgih dnevih zapora in nesigurnosti ponovno pričeli verjeti in upati v pravico in boljšo bodočnost.

Slovenski izgnanci niso v Valjevu in pri njegovih občanah našli le začasnega zatočišča, ampak resnične prijatelje, brate, ki so bili v tistih težkih časih pripravljeni z nami deliti vse – dobro in zlo.

Začuden in neprijaznih obrazov so nemški čuvaji transporta gledali ta spontan in prišrčen sprejem slovenskih izgnancev, ki je bil povsem drugačen od pričakovanega. Sami so že videli sprejeme svojih doseljencev iz Besarabije in Bukovine ob prihodu v matično domovino Nemčijo in istočasno njihovo razočaranje in zaskrbljenost zaradi nesigurne bodočnosti.

Pri občanah Valjeva so tako našle svoj novi dom v glavnem družine izgnancev z majhnimi otroki. Najmlajši izganec Bor Gostiša še ni dopolnil štirih mesecev, a je že okusil teror in pomanjkanje kljub velikemu trudu in skrbi staršev ves čas transporta od Slovenije do Valjeva. Preostale izgnance so občinski organi naselili v kasarni 5. pešpolka na Krušiku, ki naj bi bila naš drugi dom. Prostorne sobe z vojaškimi posteljami so bile v primerjavi z zaporom v Begunjah in neznosno gnečo v taborišču Šentvid, kjer se je stiskalo po tleh preko 60 oseb na tanki plasti zdrobljene slame, pravo razkošje.

Občinski organi so organizirali vsakodnevni dovoz hrane, kuhinjo in delitev hrane pa je vodil odbor izgnancev, ki je prevzel skrb za eventuelne dodatne probleme. Nalogo predsednika odbora, ki je bil vsestransko zelo aktiven, je v celotnem času izgnanstva do vrnitve v Slovenijo v avgustu 1945 zelo uspešno opravljal tovariš Cvetko Kristan.

Izgnance zadnjega transporta, ki so jih z vlakom prepeljali do Užičke Požega, so od Požega dalje vozili kmetje z vaškimi vozovi po okoliških vaseh celo do Arilja in Ivanjice, kamor do takrat še ni stopila nemška noga. Življenje teh izgnancev je bilo zelo težko, saj niso bili vajeni dela na vasi, daleč od gospodarskih središč in brez za življenje potrebnih sredstev.

Po preteku enega meseca se je v okolici Valjeva opazno povečala oborožena partizanska aktivnost odpora in Nemci so dobivali večje vojaške okrepitve. Za svoje vojake so rabili prostore za nastanitev in so zato nas izgnance preganili iz našega zasilnega zatočišča v kasarni na Krušiku. Občinski organi so nas začasno namestili po šolah, ker v tem času ni bilo šolskega pouka. Največja skupina je dobila streho v razredih osnovne šole na Kosančiča Vencu preko Kolubare, kjer smo stanovali vse do konca oktobra 1941, ko je skozi Valjevo potovala zloglasna 125. kazenska divizija. Ta grupa nemških vojakov je puščala za seboj le pogorišča, razdejane in trupla ustrujenih kmetov in rodoljubov.

Bilo je pozno popoldan, koncem oktobra 1941. Iz nizkih sivih oblakov je neprestano pršil droben, hladen jesenski dež. Kolone nemške 125. divizije so se na svojem kazenskem pohodu po Srbiji razlezele po ulicah Valjeva kot mravlje na pohodu. V vsakem kotu so bile značilne temnozelenelade, na tankih in drugih vozilih pa so visele kokoši, pujski, pernice in preproge, tako da je kolona, ki se je ustavila na Kosančiča Vencu dajala bolj vtis roparjev na pohodu kot pa enote elitnih oboroženih sil »Velikega Rajha«. Po pegastih obrazih in rdečkasto plavih laseh smo brez težav spoznali, da so to pripadniki elitne arijske rase, ki pa so na žalost izgubili občutek za pravico in razum in so se ob tem spremenili v okrutne razbojnike in morilce.

Ker so Nemci rabili osnovno šolo, kjer smo začasno stanovali slovenski izgnanci, za namestitev svoje vojske, so nas ponovno izgnali tudi iz tega zasilnega bivališča. Ponovno smo polnili svoje kovčke, zavezali cule in matere so pritiskale svoje malčke k sebi, da bi jim bilo topleje. Vsakdo je sebi in svojim iskal streho in zatočišče.

Kaj je bolj privlačno: sedeti pri knjigah ves popoldan ali iti v gozd in nabirati gobe? Ni bilo treba dolgo premišljevati. Z veseljem sem se odločil za drugo možnost. To je bil tudi dober razlog, da sem se izognil prosternu padu, stavčni analizi, Pitagorovemu izreku... Najbrž so tudi drugi učenci mislili isto, zato smo naslednji dan imeli poln kabinet gob, kajti pripravljali smo se na gobarsko razstavo.

Odpravil sem se torej v gozd, a brez gobarskih izkušenj. Kljub temu nisem nobene gobe pohodil in bil sem presenečen nad svojo srečo. Toda že pri prvi gobi, ki sem jo našel, se je moje znanje izčrpalo. Domov sem prišel moker, s polno košaro gob, ki jih nisem poznal. Tudi mamica ne pozna kaj prida gob, toda strokovno je ugotovila, da bi, če bi pojedili vse, kar sem nabral, šla vsa družina zagotovo »po gobe«.

Naslednji dan smo v avli šole pripravili pravo razstavo. Vmes smo še nekajkrat tekli v gozd po mah, da so bile gobe videti v naravnem okolju. Ločili smo strupene od užitnih in jih opremili z napismi. Tovariš je z razlago poskrbel, da bo prav gotovo manj zastrupitev s temi gozdnimi dobrotami. Ker pa je on naš zborovodja, mu bomo v pevskem zboru zapeli kakšno gobarsko.

Bil sem eden zadnjih, ki je zapuščal prostore osnovne šole na Kosančiča Vencu. Odnese sem svoj kovček na ulico za šolo, sedel nanj, gledal mokro skaldrmo ulice in premišljeval, ali naj krenem levo ali desno, da bi dobil streho nad glavo. Zoprna mokrota se mi je cedila z las za vrat in še večala neprijeten občutek.

Iz razmišljanja me je predramilo škripanje vrat na dvorišču na nasprotni strani ulice in na kaldrmo je stopil visok, postaven možak z dolgimi sivimi brki, pokrit z značilno srbsko šajkačo. Zagledal se je vame in rekel: »Šta sediš na kiši, mladiču? Zar ne vidiš, da češ pokisnute kroze? Nazebsti češ, idi, pa se skloni!« Na moje pojasnilo, da so nas pravkar ponovno preganili Nemci iz šole, se je za trenutek zamislil in dejal: »Kaj je tako, da nemaš kud, ja imam tri sina, dodži, pa češ mi biti četvrti!«

Sivina neba v tem trenutku ni bila več tako temna in neprijeten hlad dežja, ki me je močil, je zamenjala toplina, ki se je porajala nekje globoko iz občutka, da nisem več sam, da je tu nekdo, ki mi ponovno ponuja roko v pomoč sedaj, ko sem pomoči resnično potreben. Čika Branko Selaković se je spomnil svojih muk ob prehodu čez Albanske gore, Soluna in Kajmakčalana ter odprl na široko svoje šumadinsko srce meni neznanцу.

Leta so minila in nič več ni čika Branka, ne žene Perse in tudi ne njegovih sinov Dragica, Mihajla in Jordana. Namesto pobratina Jordana so ostali pristni stiki z njegovo življenjsko družico Nado in njenimi otroki, poleg njih pa še z množico Valjevcev, ki so bili naši gostitelji v celotnem času od 1941 do 1945, dokler se nismo vrnili v ožjo domovino Slovenijo.

Poleg terorja in napak, ki so jih Nemci zagrešili v času svojega divjanja po Evropi, so se zmotili tudi v svojih ocenah v raznarodovalni politiki Slovenije in Slovencev. Slovenci tudi v Srbiji nismo klonili. Aktivno smo se vključili v vse vrste odpora in se skupno s Srbi prebijali skozi težke čase okupacije. Verjeli smo v propad zla in končno zmago pravice nad zločinom. Skupno z vsemi narodi in narodnostmi Jugoslavije smo zgradili osnove naše federativno urejene samoupravne Jugoslavije, v kateri vsak pošten državljani lahko uveljavlja svoje in skupne družbene interese.

V težkih časih okupacije in dolgi borbi za našo svobodo so se rodile trdne vezi med vsemi narodi in narodnostmi takrat okupirane in trepete Jugoslavije. Povezava med srbskim narodom in slovenskimi izgnanci je značilna za to obdobje naše nacionalne zgodovine. Nesebično nudena pomoč srbskega naroda je bila začetek za nas vse važnega procesa bratstva in enotnosti vseh narodov in narodnosti, ki se je razvila povsod, kjer žive pripadniki jugoslovanskih narodov in pomenijo najplemenitejšo kvaliteto odnosov med ljudmi, živečimi na tem področju. Enotnost in solidarnost moramo razvijati in jo varovati še naprej, ker nam zagotavlja naš obstoj in pomagata kot že tolikokrat do sedaj v najtežjih časih premostiti in rešiti težave, ki jim posameznik ali ožja skupina ni več kos. S skupnimi prizadevanji so tudi najtežje naloge lažje izvedljive. F.Globočnik

GOBARSKA RAZSTAVA

Ra razstava še zdaleč ni vse, kar smo pripravili v izvenšolskih dejavnostih v prvih dveh mesecih letošnjega šolskega leta. O krožkih, ki jih imamo na šoli kar lepo število, bom poročal kdaj drugič. Danes bom naštel le akcije, ki smo se jih letos že lotili, oziroma smo jih že realizirali.

Vključili smo se v akcijo za ureditev Bevkeve in Askerčeve domačije in v ta namen kupili in prodali precej značk.

Od zbiralnih akcij naj omenim papirno, ki je dala na tone starega papirja – industriji potrebne surovine, nam pa denar za skupne ekskurzije, izlete in podobno. Prav tako smo zbirali tudi steklenice.

V tednu požarne varnosti smo obiskali gasilce, se seznanili z njihovim delom; naše znanje o varstvu pred požari in o gašenju le-teh je sedaj bogatejše.

Pred dnevom mrtvih bomo očistili in okrasili grobove borcev in talcev, spomenike in spominske plošče. Vsak razred ima določeno obeležje, za katerega bo poskrbel. Še prej pa bomo izvedli očistevalno akcijo v svojem kraju, tako bo čist in lep ves kraj, predvsem pa dostopi do obeležij.

Dejan Justin
literarno-novinarski krožek
OŠ Karavanskih kurirjev NOB
Koroška Bela

POSOJILA ZA GRADNJO STANOVANJ

Na podlagi 3. 11. in 26. člena pravilnika o pogojih in merilih za pridobitev posojil iz združenih sredstev vzajemnosti občine Jesenice objavlja Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice po sklepu devete seje zbornice uporabnikov skupščine Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice z dne 21. oktobra 1981

RAZPIS

za dodelitev posojil delavcem, ki gradijo stanovanjske hiše v okviru stanovanjske zadrudne gradnje.

I. SPLOŠNI POGOJI

1. člen
Posojilo po tem razpisu lahko najamejo delavci tistih delovnih organizacij združenega dela in skupnosti (v nadaljnjem besedilu: organizacije), ki združujejo del svojih stanovanjskih sredstev po določilih samoupravnega sporazuma o izločanju, združevanju in namenjanju sredstev za stanovanjsko graditev v občini Jesenice za obdobje 1981–1985.

2. člen
Posojilo je razpisano iz dela sredstev za stanovanjsko gradnjo, ki ga organizacije združujejo pri Ljubljanski banki, TBG Kranj, poslovna enota Jesenice. Skupni znesek sredstev za posojila po tem razpisu je zagotovljen v višini 13.700.000 din.

Posameznemu prosilcu je možno odobriti posojilo največ do višine 250.000 din.

3. člen
Za posojilo po tem razpisu lahko zaprosijo prosilci:
– ki gradijo stanovanjske hiše v okviru organizirane zadrudne gradnje, ta gradnja pa je v skladu s programom in dinamiko stanovanjske komunalne graditve in v skladu s stanovanjskim standardom, zemljišče pa je ustrezno komunalno urejeno.
– nimajo lastnega vseljivega stanovanja
– so kreditno sposobni
– dokažejo ustrezno lastno udeležbo
– in se obvezujejo izplačati sedaj zasedeno družbeno stanovanje v roku 24 mesecev po odobritvi posojila.

II. LASTNA UDELEŽBA

4. člen
Višina posojila iz tega razpisa se določi po naslednjih merilih:

Če je povprečni mesečni OD na člana družine v primerjavi s povprečnim mes. OD v gospodinj. v SRS v preteklem letu

znaša lastna udeležba v vrednosti standard. druž. stanovanjske hiše najmanj	pripada prosilcu posojilo v vrednosti standard. druž. stan. največ do
do 50 %	40 %
od 51 % do 75 %	35 %
od 76 % do 100 %	30 %
od 101 % do 120 %	25 %
nad 120 %	20 %

5. člen
Prosilec, ki gradi stanovanjsko hišo ali stanovanje, ki po velikosti presega normativno velikost glede števila družinskih članov, dobi posojilo le za tolikšno površino, ki je v skladu z normativom. Stanovanjski normativ je določen z občinskimi odlokom (Ur. vestnik Gorenjske št. 22/73) in je opredeljen takole:

- za 1–4-člansko družino do 68 kv. m
- za 5-člansko družino od 68 do 75 kv. m
- za 6-člansko družino od 76 do 90 kv. m
- za 7-člansko družino od 91 do 110 kv. m

Za izračun vrednosti standardnega stanovanja v zadrudni gradnji se upoštevajo stroški gradnje v letu 1981 v višini 17.000 din za kvadratni meter.

6. člen
Za lastno udeležbo štejeta tudi namensko privarčevani denar in posojilo, ki ga dobi prosilec na podlagi namenskega varčevanja v banki, ne štejejo pa se posojila, ki jih je posojiljemalec pridobil v organizaciji, v kateri združuje delo, iz sredstev skupne porabe oz. na podlagi vezave teh sredstev v banki.

III. DRUGI POSOJILNI POGOJI

7. člen
Odplačilna doba za posojilo po tem razpisu je 20 let, če ima delavec enak ali nižji OD od povprečnega OD na zaposlenega v SR Sloveniji za leto 1980. Odplačilna doba se skrajšuje, če presega delavec povprečni OD poprečni OD na zaposlenega v SR Sloveniji po naslednji tabeli:

	na 18 let
od 10 %	na 16 let
od 11 do 20 %	na 14 let
od 21 do 30 %	na 12 let
od 31 do 40 %	na 10 let
od 41 do 50 %	na 8 let
nad 50 %	

8. člen
Obrestna mera za posojilo je 4 % letno. Po preteku desetih let od pričetka odplačevanja posojila se obrestna mera za neodplačani del posojila poveča na 6 % letno.

9. člen
Skupna obremenitev posojiljemalca po zaprosenem posojilu in že odobrenih posojilih ne sme presegati tretjine mesečnega OD. Obveznosti do enega leta se ne štejejo kot obremenitev.

IV. DOKUMENTACIJA

Udeleženec razpisa mora k zahtevku za posojilo na predpisanem obrazcu, ki ga dobi v Ljubljanski banki, TBG Kranj, poslovna enota Jesenice, predložiti še:

- potrdilo stanovanjske zadrude Železar Jesenice, da je njen član in da je gradnja že omogočena na posebno komunalno urejenem kompleksu skladno z dinamiko opremljanja stavbnih zemljišč, dogovorjeno na področju stanovanjske komunalnega gospodarstva,
- fotokopijo ali overjen prepis gradbenega dovoljenja za gradnjo stanovanjske hiše,
- potrdilo pristojnega organa o številu članov njegove družine in izjavo, koliko članov družine bo vseljeno v zgrajeno stanovanjsko hišo,
- predračun stroškov in prikazati vire sredstev za gradnjo stanovanjske hiše,
- izjavo, da bo v roku 36 mesecev po dodelitvi posojila izpraznil družbeno stanovanje, če mu je to dodeljeno.

V. OSTALE DOLOČBE

Rok za vložitev zahtevkov je 15 dni od objave tega razpisa pri Ljubljanski banki, TBG Kranj, poslovna enota Jesenice, Titova 8, kjer udeleženci razpisa dobijo podrobnejša pojasnila. Prepisno prispeli zahtevki ne bodo obravnavani. Sklepe o odobritvi ali neodobritvi posojil bo izdal pristojni organ stanovanjske skupnosti Jesenice v roku 20 dni po preteku roka za vložitev zahtevkov.

Razpis se objavi v glasilu Železar.
Samoupravna stanovanjska skupnost občine Jesenice

IZLET MLADIH PLANINCEV NA GRANČIŠČE

V soboto, 24. oktobra, smo se zbrali mladi planinci z Javornika in Koroške Bele na avtobusni postaji. Pihel je mrzel veter, pa tudi sonce se ni hotelo prikazati. Odpravili smo se do avtobusne postaje Dovje-Mojstrana, nato pa krenili navzdol proti vasi. Ustavili smo se pri bišah pod skalnato grmado, kjer smo počakali mlado planinčico, da nas bo peljala na vrh Grančiča. Pot nas je vodila mimo tovarne, potem nekaj časa po travniku, dokler nismo zavili navkreber. Jesen je tu, zato smo hodili po listju in je marsikomu tudi sprednalo. Pot je bila strma, toda ne preveč dolga. Med potjo smo si ogledovali gobe, ki jih je bilo kar precej različnih vrst. Na vrhu smo si malo oddahnili, pozdravilo pa nas je tudi sonce. Tovarišica nam je razložila, kaj vse vidimo naokoli. Pod nami na vzhodu se je razprostirala vas Mojstrana s šolo in trgovino, nad njo vas Dovje s cerkvico in pokopališčem, kjer počivata znana planinca Jakob Aljaž in Klement

Jug in drugi. V ozadiju se dvigajo Karavanki od Stole, Rožce, Babe do Repe. Na zahodu se vijejo tri doline pod Triglavom, in sicer Vrata, Kot in Krma. V ozadiju so bili Čmri, Triglav in Stenar že pokriti s svežim snegom. Prav lep pogled je bil proti Vrtakemu vrhu, ki se je kazal v najrazličnejših odtenkih jesenskih barv. Vračali smo se po drugi strani, da smo prišli na cesto, ki pelje v Vrata. Tudi mi smo jo nekaj časa spremljali, nato pa zavili na levo čez most in se pridružili trimski stezi. Pri vsakem lesenem orodju smo se ustavili in malo potelovadili. Na koncu steze sta nam tovarišici v krogu prikazali nekaj telovadnih veščin, mi pa smo jih posnemali, kakor smo pač znali. Tudi prepevali smo, nekaj partizanskih, nekaj pa tudi zabavnih pesmic. Kar prehitro je prišel čas za povratek. Pri trgovini smo počakali avtobus, ki nas je varno pripeljal domov.

Mateja Rutar

VOZNI RED AVTOBUSNIH PREVOZOV OB DNEVU MRTVIH NA BLEJSKO DOBRAVO

1. Od 29. do 31. oktobra bodo redne vožnje ojačane z dodatnimi avtobusi.
2. V NEDELJO, 1. NOVEMBRA BODO VOŽILI AVTOBUSI PO NASLEDNJEM VOZNEM REDU:

A) Smer bolnica – pokopališče

6.03	6.50	7.15	7.45	8.18	8.45	9.15	9.30	9.45
10.00	10.15	10.30	10.45	11.00	11.30	12.00	12.30	13.00
13.30	13.45	14.00	14.15	14.30	14.45	15.00	15.15	15.30
15.45	16.00	16.15	16.30	17.00	17.30	18.00	18.30	21.10

B) Smer pokopališče – bolnica

6.30	7.15	7.45	8.15	8.45	9.15	9.45	10.00	10.15
10.30	10.45	11.00	11.15	11.30	12.00	12.30	13.00	13.30
14.00	14.15	14.30	14.45	15.00	15.15	15.30	15.45	16.00
16.15	16.30	16.45	17.00	17.30	18.00	18.30	19.00	21.30

C) Smer Koroška Bela – pokopališče

8.40	9.20	10.00	10.40	13.40	14.20	15.00	15.40	16.20	17.00
------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Č) Smer pokopališče – Koroška bela

9.20	10.00	10.40	11.20	14.20	15.00	15.40	16.20	17.00	17.40
------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

D) Smer Tomšičeva ulica – Podmežaklja – pokopališče

9.00	10.30	14.30	16.00
------	-------	-------	-------

E) Smer pokopališče – Podmežaklja – Tomšičeva ulica

9.45	11.15	15.15	16.45
------	-------	-------	-------

3. V ponedeljek, 2. novembra, bodo redne vožnje ojačane z dodatnimi avtobusi.
4. Za prevoze na Dan mrtvih VELJA ENOTNA CENA 8 DINARJEV.

Komisija za delovna razmerja TOZD osnovne šole Tone Čufar Jesenice objavlja prosta dela in naloge:

– učitelja za zgodovino in DMV za določen čas s polnim delovnim časom od 11. novembra 1981 do 30. junija 1982. Pogoji: PRU

– učitelja za zemljepis za določen čas s polnim delovnim časom od 24. novembra 1981 do 30. junija 1982. Pogoji: PRU

– učitelja za zgodovino in zemljepis za določen čas s polnim delovnim časom od 18. decembra do 30. junija 1982. Pogoji: PRU
Prosta dela se objavljajo za nadomeščanje delavk, ki so na porodniškem dopustu.

– administratorke za določen čas s polnim delovnim časom od 1. novembra 1981 do vrnitve delavca z bolezenskega dopusta.

Pogoji: dve ali štiriletna administrativna šola.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev za zasedbo prostih del in nalog sprejemamo 15 dni po objavi.

ZAHVALA

Ob tragični izgubi našega ljubljene sina, brata in vnuka

VIKTORJA OLIPA

se najtopleje zahvaljujem vsem dobrim sorodnikom, sosedom, njegovim prijateljem in prijateljicam, nekdanjim sošolcem in tovarišicam, ter sodelavcem KONTI-LIVA za tople besede, za venec in darovano cvetje, s katerimi ste obsuli njegov prerani grob. Zorki in sodelavcu hvala za poslovlilne besede ob odprtem grobu, prav tako učencem in tovarišici 2. razreda osnovne šole 16. decembra Mojstrana za cvetje, delavcem instalcijske delavnice za venec in pevcem za zapete žalostinke.

Se enkrat vsem in vsakemu posebej za vse najlepša hvala. Hvala vsem, ki sta ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti.

Njegovi: mamica, ati, brat Primož in stara mama

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame, stare mame

MARIJE ČERNE

se iskreno zahvaljujem sestram in strežnemu osebju doma dr. Janka Benedika v Radovljici za skrb in nego v času njene bolezni, sorodnikom, sostanovalcem, prijateljem in znancem, sodelavcem Iskre TOZD Blejska Dobrava, sodelavkam Almi- re iz Radovljice, sodelavkam rač. TOZD HV Bela za darovane vence, cvetje ter izraženo sožalje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Iskrena hvala tudi pihalnemu orkestru tovarne Verig iz Lesc in TOZD Vijakarna tovarne Verig iz Lesc za podarjeni venec.

Vsem skupaj še enkrat hvala
sin Lojzi in hčerka Tilka z družinoma

ZAHVALA

Ob smrti moža, očeta in starega očeta

ANDREJA MORETA-GANDIJA

se iskreno zahvaljujem vsem številnim znancem in prijateljem, ki so ob njegovi smrti sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje, poklonili vence in cvetje. Se posebno se zahvaljujem dr. Grošlju za zdravljenje, krajevni organizaciji ZB NOV in zvezi komunistov, gorskim reševalcem in alpinistom PD Jesenice, postaji milice Jesenice, sosedom za denarne prispevke in vsem, ki so pokopnika v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti.

Zena Iva z družino

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža

JANEZA KOBALA

se iskreno zahvaljujem osebju doma Franca Berglja in zdravniškemu osebju jeseniške bolnišnice za vso skrb in nego v času njegove bolezni.

Prisrčna hvala pevcem za zapete žalostinke, godbi na pihala in govornikom za poslovlilne besede.

Hvala tudi vsem sorodnikom in znancem za darovano cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Zalujoča žena Francka

ZAHVALA

Sodelavcem v skladišču vložka in v lužilnici se iskreno zahvaljujem za pozornost in darilo ob mojem odhodu v pokoj. Želim vsem mnogo uspehov pri delu, osebne sreče in zadovoljstva.

Rudi Račič

DEŽURNI TRGOVINI
V soboto, 31. oktobra, bo-
sta na Jesenicah od 7. do
19. ure odprti trgovini:
SPECERIJA BLED, su-
permarket Union, Titova 22
in
ROŽCA, samopostrežna
trgovina 9, Bokalova 5/a.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu novembru bo za
občini Jesenice in Radovljici
dežurna lekarna na Je-
senicah.

ZAHVALA

Upokojenci novatorji in
člani DIATI železarne Jese-
nice se vsem organizator-
jem zelo uspele ekskurzije
na ogled novatorske razsta-
ve na Reki iskreno zahva-
ljujemo za povabilo. Nepo-
zabna izvrstna organizacija
znamenitega tehničnega
muzeja v Bistri pri Vrhniki,
razstava in bivanje na Reki
in Opatiji, na povratku pa
še ogled Predjamskega gradu,
nam bodo ostali v traj-
nem spominu.

Posebno smo hvaležni
Stanetu Torkarju, Pavlu
Dimitrovu – vodji potova-
nja in šoferju Generalturi-
stovega avtobusa za vsa
prizadevanja.
Se enkrat najlepša hvala.
Upokojenci – novatorji
in člani DIATI

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem
predstavnikom družbenopolitičnih
organizacij in posameznikom za po-
zornost ob mojem visokem življenjs-
kem jubileju. 70-letnici, ki sem jo
praznoval v preteklem mesecu.
Hvala vsem za darila in čestitke. Po-
sebno se zahvaljujem Jaku Klinarju
in Veljku Mandiču za posebne čes-
titke kot predstnikoma družbeno-
političnih organizacij krajevnih skup-
nosti oziroma tajniku Edu Zagarju.

Vsem nam, ki urejamo grobove
padlih borcev NOV, je to posebna
čast in ponos. Takih je na Beli
precej. Moja želja je, da bi nam
sledili tudi mladi in bolj spoštovali
park talcev na Koroški Beli. Kajti
vsi skupaj se moramo zavedati, da so
borci padli za srečnejšo bodočnost
nas vseh in še posebno mladih.

Se enkrat iskrena hvala vsem.

Vinko Kozelj

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

31. oktobra amer. barvni risani
film KJE STA TOM IN JERRY ob
15. uri.

31. oktobra hongk. barvni pustol.
film MOČNI PEKINSKI CLOVEK;
režija Ho Meng-Hua, v gl. vlogi
Evelyn Kraft, ob 17. in 19. uri.

1. novembra hongk. barvni pust.
film MOČNI PEKINSKI CLO-
VEK; režija Ho Meng-Hua, v gl.
vlogi Evelyn Kraft, ob 19. uri.

2. in 3. novembra nem. barvni
kavb. film VODJA APAČEV; režija
dr. Gottfried Kolditz, v gl. vlogi:
Gojko Mitić, ob 17. in 19. uri.

4. novembra nem. barvni sek. kom.
GOLE ZGODBE; režija Josef
Zahar, v gl. vlogi Joahin Hansen, ob
17. in 19. uri. Ogled filma je prepo-
vedan mladini do 15. leta starosti.

5. novembra – zaprto!
6. novembra angl.-kanad. barvna
drama NE DOTIKAJ SE MOJE
LJUBEZNI; režija Peter Collinson,
v gl. vlogi Oliver Reed.

7. in 8. novembra amer. barvni
pust. film MANEKENKA IN DE-
TEKTIV; režija Richard Sarafian, v
gl. vlogi Farah Fawcett, ob 17. in
19. uri.

KINO PLAVŽ

31. oktobra nem. barvni kavb. film
VODJA APAČEV ob 18. in 20. uri

1. novembra nem. barvni kavb.
film VODJA APAČEV ob 20. uri.

1. novembra amer. barvni risani
film KJE STA TOM IN JERRY ob
10. uri.

2. in 3. novembra hongk. barvni
pust. film MOČNI PEKINSKI
CLOVEK ob 18. in 20. uri.

4. novembra – zaprto!

5. novembra nem. barvna seksi
kom. GOLE ZGODBE ob 18. in 20.
uri. Ogled filma je prepovedan mla-
dini do 15. leta starosti.

6. novembra franc. barvni krim.
film ROP V NICI ob 18. in 20. uri.

7. in 8. novembra amer. barvni
grozlj. film KO SE BLIŽA KONEC
ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

31. oktobra amer. barvna kom.
VELIKA KRAJA AVTOMOBILOV
ob 20. uri.

4. novembra nem. barvni kavb.
film VODJA APAČEV ob 20. uri.

7. novembra hongk. barvni pust.
film MOČNI PEKINSKI CLOVEK
ob 20. uri.

KINO DOVJE

31. oktobra amer. barvni pust.
film MOJSTRI NEBA ob 19. uri.

1. novembra amer. barvna kom.
VELIKA KRAJA AVTOMOBILOV
ob 19. uri.

7. novembra nem. barvni kavb.
film VODJA APAČEV ob 19. uri.

8. novembra hongk. barvni pust.
film MOČNI PEKINSKI CLOVEK
ob 19. uri.

GLEDALIŠČE

PETEK, 6. novembra, ob
19.30 Ivan Cankar: JAKOB
RUDA – gostovanje v Ra-
dovljici.

SOBOTA, 7. novembra,
ob 19.30 Ivan Cankar: JA-
KOB RUDA – gostovanje v
Podnartu.

SOBOTA, 7. novembra,
ob 17. uri in 19.30 S. Mro-
žek: EMIGRANTA – goso-
vanje Prešernovega gleda-
lišča iz Kranja.

PRODAJA IMV KOMBIJA IN KLAVIRJA

TOZD Osnovna šola Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela
proda po sklepu sveta šole

IMV KOMBI 1600 in klavir.

Leto izdelave kombija je 1976, je v voznem stanju, cena
30.000.– din, prometni davek plača kupec. Klavir je ocenjen na
2.000.– din.

Prodaja bo v torek, 3. novembra, ob 10. uri na dvorišču šole.

Vse ostale informacije lahko zainteresirani dobijo v tajništvu šole
ali po telefonu 81-994.

PROGRAM PRIREDITVE V ŠPORTNEM PARKU V PODMEŽAKLJI DO 4. NOVEMBRA

REKREACIJSKO DRSANJE:

– petek, 30. oktobra, ob 20. uri za železarno Jesenice,
– sobota, 31. oktobra, ob 14. uri – splošno.

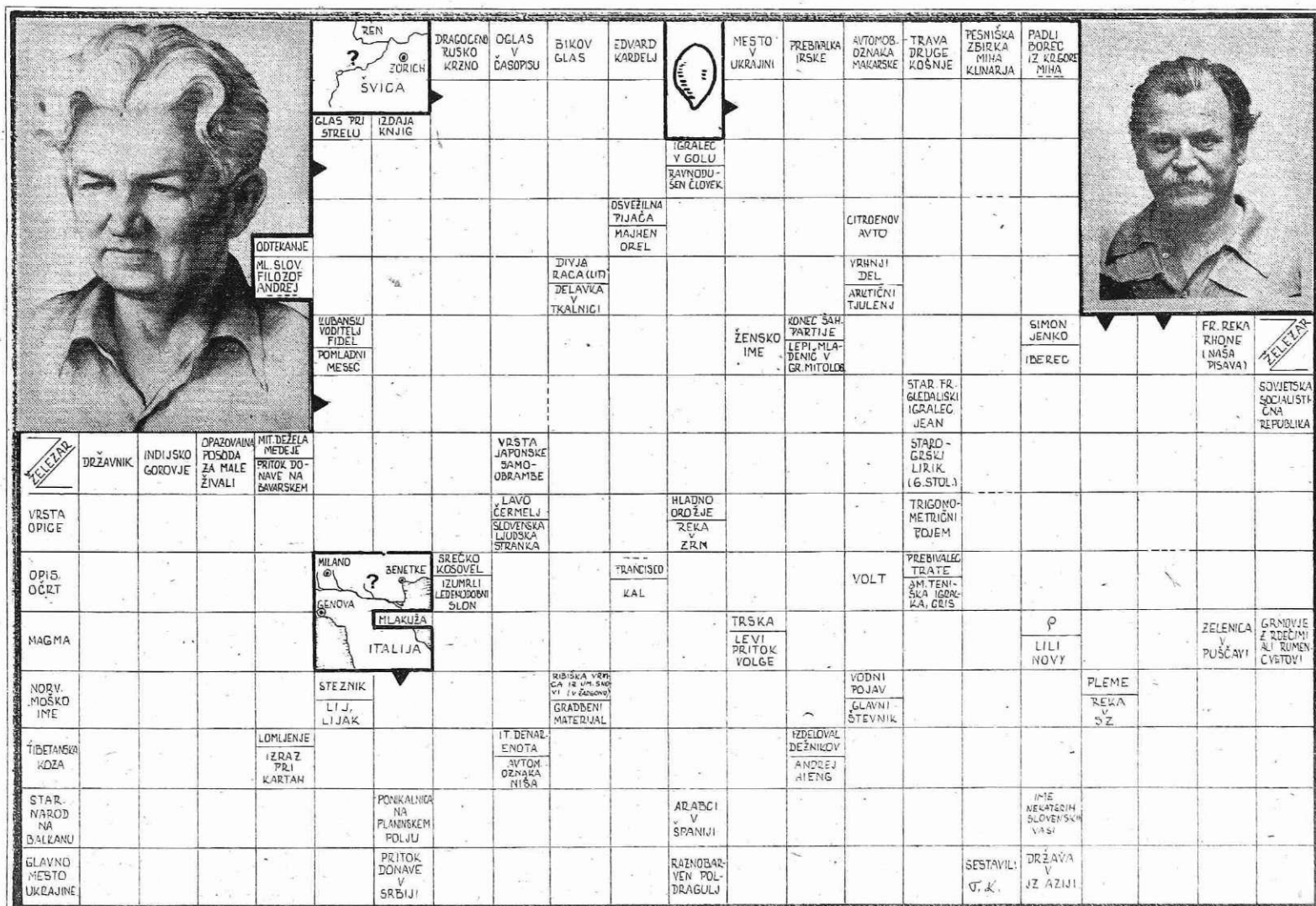
HOKEJ NA LEDU:

– sobota, 31. oktobra, ob 9.15 slov. prvenstvo pionirji: HK Kranjska gora :
HK Tivoli – vstopnine ni;
– ob 11.30 slov. prvenstvo mladinci – vstopnine ni;
– ob 18.30 državno prvenstvo člani: HK Kranjska gora : HK Spartak Subo-
tica – vstopnina: odrasli 30,00 din, ostali prosto.

KEGLIŠČE: obratuje po dogovorjenem programu osnovnih organizacij
sindikata.

OSTALO: ob torkih in četrtek ob 17. uri je stalna akcija »NA TEKU SE
DOBIMO«. Zbor udeležencev pred športno-kulturno dvorano v Podmežaklji.

Iz pisarne ŠD Jesenice

DOSTOJNO SLOVO

Jesenjski hokejisti so se v četrtak, 22. oktobra, v prekrasni beli dvorani, kjer je doma prvak Švice, častno poslovili od letošnjega pokala evropskih prvakov, saj so povratno srečanje izgubili z rezultatom 2:6 (0:0, 2:2, 0:4).

Ker so naši tudi tokrat morali igrati le z dvema napadalnima trojčkoma in ker smo se že na prvem srečanju med švicarskim in jugoslovanskim prvakom prepirali, da je Biel, v čigar vrstah nastopa kar sedem švicarskih reprezentantov in dva kanadska profesionalca, zelo dobro moštvo, je izid povratnega srečanja resnično ugoden.

Celo več, jesenjski hokejisti se lahko pohvalijo, da so tudi v Bielu v prvih dveh tretjinah igrali zelo dobro, v drugi tretjini pa so bili celo boljše od domačinov, ki so nastopili v vsami najboljimi, na šelu s Kanadčanoma Martelom in Gosselinom.

Po prvih dvajsetih minutah je bil rezultat neodločen 0:0 in se je na ledeni plošči odvijal trd boj dveh enakoverdnih ekip.

V drugem delu so Jeseničani zaigrali še bolj in uspešneje. Najprej so domačini sicer povedli z 1:0, nato pa so naši prvaki izdatno premeli v igri kronali tudi z vodstvom. Z zadetkom Hafnerja in Bešića so povedli z 2:1, v nadaljevanju pa so imeli nekaj izrednih priložnosti, da bi vodstvo tudi povišali. Toda tudi tokrat je odlični avaristični reprezentančni vratar Anken delal čudeže. Tako, kot se ponavadi zgodi v hokeju, v obdobju največje premoči nasprotnik izkoristi nepazljivost v obrambi in doseže zadetek, se je zgodilo tudi Jeseničanom, rezultat pa je bil po štiridesetih minutah neodločen - 2:2.

Cepprav je tudi druga zmaga prvaka Švice povsem zaslužena, je potrebno vseeno poudariti, da so k tej zmagi precej pripomogli tudi sodniki. Najprej so dosodili kazenski strel za Biel, odlični vratar Petrar pa se ni pustil premagati. Nato so domačini dosegli kar dva zadetka iz nedovoljenega položaja, domača sodnika pa sta jim pri tem izdatno pomagala. Da sta bila zadetka neveljavna je potrdil tudi veliki strokovnjak in nekdanji trener jesenjskih hokejistov Čehoslovak Jirž Plešić, ki sedaj živi v Švici in si je ta dvoboj tudi ogledal.

Po takšnem razpletu in dejstvu, da je hud tempo izpral okrnjeno jesenjsko moštvo, so domačini dosegli še dva gola in si zagotovili končno zmago - 6:2.

Jesenjski so se torej z dvema porazoma poslovili od nadaljnjega tekmovalnega v pokalu evropskih prvakov, vendar z nastopoma ne moremo biti nezadovoljni. Tako na Jeseničah, kot prej v četrtlet v Bielu, so bili večji del enakovredni, nekaj časa pa celo boljši nasprotniki. Toda pomanjkanje igralcev, ki so v JLA ali pa so poškodovani, je naredilo svoje. Hudega tempa pač niso mogli držati do konca.

Da so Jeseničani zapustili dober vtis v Bielu, so potrdile tudi laskave ocene tamkajšnjih hokejskih strokovnjakov, ki so pohvalili igro jugoslovanskih prvakov. Ko so zvedeli, da so Jeseničani nastopili brez vrste odličnih igralcev, so se čudili, kako je mogoče, da ekipa, ki ji manjka kar sedem igralcev, lahko igra tako dobro.

V. KOLO DRŽAVNEGA PRVENSTVA

JESENICE - SPARTAK

11:2 (1:1, 5:1, 5:0)

Dvorana v Podmežaklju, gledalcev 250, sodniki: Gerc (Beograd), Dremelj in Rozman (Jesenice).

Streli za Jesenice so bili: Šuvak 3, Ščap, Raspet in M. Horvat po 2 ter Hafner in Berlišk po 1. Za Spartak: Čizmadija in Zidarjevič.

Že to, da je bil rezultat med kandidatom za prvo mesto in dalet najslabšim moštvom v prvi zvezni ligi po prvih dvajsetih minutah neodločen 1:1, dovolj pove o neresnosti večkratnih prvakov. Sicer so v nadaljevanju kar dobro napolnili mrežo Subotičanov, vendar bo potrebno do srečanja čimprej pozabiti.

CRVENA ZVEZDA - KRANJSKA GORA 9:2 (2:0, 2:0, 5:2)

Dvorana Pionir, gledalcev 400, sodniki: Djokic, Djulovski in Šišić, vsi trije Beograd.

Streli za Crveno zvezdo: Saliji in Janković po 3 ter Mison, Nikolić in Ladoćki po 1, za Kranjsko goro pa Krevselj in Kopitar.

V prvih štiridesetih minutah je moštvo Kranjske gore igralo precej dobro, njeni igralci pa so imeli nekaj lepih priložnosti, da bi dosegli zadetek. Toda vratar Tomić je bil zelo zanesljiv, pa tudi Kranjskogorci niso bili najbolj učinkoviti. Domačini so si tako ustvarili precejšnjo prednost, ki pa so jo v zadnji tretjini, ko so bili precej boljši, še povečali.

VI. KOLO DRŽAVNEGA PRVENSTVA

KRANJSKA GORA - JESENICE

2:14 (1:3, 0:3, 1:8)

Dvorana v Podmežaklju, gledalcev 600, sodniki: Dremelj, Rozman in Petrić, vsi z Jesenice.

Streli za Kranjsko goro: D. Razinger 2, za Jesenice pa Š. Ščap 3, Šuvak, Raspet, D. Horvat po 2 ter Hafner, M. Horvat, Pačič, Berlišk in Bešić po 1.

Po dveh zelo dobrih igrah jesenjskih hokejistov v pokalu evropskih prvakov proti prvaku Švice Bielu smo pričakovali veliko boljše, predvsem pa bolj angažirano igro večkratnih prvakov v nadaljevanju državnega prvenstva. Gre namreč za to, da dobre igre proti Bielu obvezujejo jesenjsko moštvo tudi do gledalcev, da igrajo bolj učinkovito. Šal jesenjski hokejisti v srečanju s Kranjsko goro niso pokazali niti približno tistega, kar so od njih gledalci tudi pričakovali.

Preveč so podcenjevali objektivno precej slabšo ekipo, ki pa se je izkazala z veliko borbenostjo, ki jo je Jeseničanom primanjlovalo. Prvaki so slavili visoko zmago, vendar se morajo v nadaljevanju državnega prvenstva zavedati, da so dolžni v vsako srečanje vložiti maksimum prizadevanosti, saj gledalci prihajajo zato, da bi videli dobro in angažirano igro ter veliko zadetkov. Le na ta način bodo lahko še naprej enakoverdno konkurirali ljubljanski Olimpiji za naslov državnega prvaka.

Preveč so podcenjevali objektivno precej slabšo ekipo, ki pa se je izkazala z veliko borbenostjo, ki jo je Jeseničanom primanjlovalo. Prvaki so slavili visoko zmago, vendar se morajo v nadaljevanju državnega prvenstva zavedati, da so dolžni v vsako srečanje vložiti maksimum prizadevanosti, saj gledalci prihajajo zato, da bi videli dobro in angažirano igro ter veliko zadetkov. Le na ta način bodo lahko še naprej enakoverdno konkurirali ljubljanski Olimpiji za naslov državnega prvaka.

1. Olimpija	6	5	1	0	57:11	11
2. Jesenice	6	5	1	0	58:17	11
3. Cinkarna	6	4	0	2	45:31	8
4. Partizan	6	4	0	2	26:33	8
5. Crvena zvezda	6	3	0	3	37:27	6
6. Medveščak	6	1	1	4	20:40	3
7. Kranjska gora	6	0	1	5	18:54	1
8. Spartak	6	0	0	6	14:62	0

V nadaljevanju državnega prvenstva bo v soboto, 31. oktobra, na sporedu sedmo kolo. Kranjska gora bo gostila Spartak (18.30), moštvo Jesenic pa bo gostovalo v Zagrebu, kjer se bodo pomerili z Medveščakom. V sredo, 4. novembra, bo na sporedu osmo kolo, v katerem se bosta v Ljubljani pomerili moštvi Olimpije in Jesenic, na Jeseničah bo Kranjska gora in Medveščak.

11

ZA KONEC DVE ZMAGI

S tekmarjem mladincev in članov se je zaključilo tekmovalje v gorenjskih ligah v košarki.

MLADINCI: JESENICE: LOKAJINVEST ŠKOFJA LOKA 62:49 (30:22)

Jesenjsko mladinsko moštvo, sestavljeno v glavnem iz kadetov, je z zmago proti ekipi Lokajinvest ponovno v krogu moštev, ki lahko osvojijo naslov gorenjskega prvaka.

V vrhu so se znašle tri moštva z enakim številom točk in tekmovalna komisija pri medobinski košarkarski zvezi Gorenjske bo prejelo odločilo, da morajo ta moštva odigrati po turnirskem sistemu vsako z vsakim in na ta način odločiti o prvaku.

Sicer je bilo srečanje med Jeseničani in Škofjelotani zanimivo, igra pa na dokaj visoki kakovostni ravni kljub hladnemu vremenu.

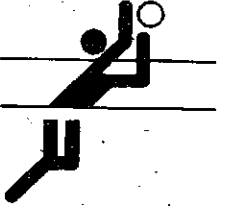
ČLANI: TRIGLAV KRANJ: JESENICE 70:77 (31:47)

V zadnji ponovljeni tekmi prve gorenjske članske lige so Jeseničani v Kranju presenetljivo premagali moštvo Triglava, ki nastopa v I. SKL.

Cepprav so gosti nastopili brez nekaterih igralcev, so prikazali dobro igro. Vodili so od prve do zadnje minute klub poskusom Kranjčanov, da bi z razširjenimi obrambami našli vrzel v vrstah jesenjskih košarkarjev. Jeseničani veljajo pohvaliti predvsem za dobro igro v obrambi.

Koše so dosegli: Novak 16, Rizvanović 10, Jelovčan 17, Grzetić 12, Matučec 6, Božić 16.

11

IZOLA: ŽELEZAR (ŽIROVNICA) 3:1 (11, 11, -12, 10)

Izola: Telovadnica osnovne šole v Izoli, sodnik: Gruđen (Ljubljana), gledalcev 150; prva slovenska odbojkarjska liga.

Izola: Mitrošević, Lesjak, Kapelj 1, Kapelj II, Jakopič, Franković.

Železar: Strnad, Pogacar, Rajgelj, Kovac, Langus, Jenac, Mežek.

Tudi v drugi tekmi je ekipa Železarja doživela poraz. Domačini so si v začetku vsakega niza prigrabili po več točk prednosti in šele potem so se igralci Železarja zbrali in pričeli loviti nasprotnika. Proti koncu pa je gostom zmanjkalo moči. Sodnik Gruđen ni bil dozorel srečanju. Najbolj domoljubne odločitve je sprejemal vedno proti koncu vsakega niza. Gledalci, katerih se je zbralo kar precej, so navdušeno pozdravili drugo zmago domačinov.

M. 1.

VZDRŽEVALCI TEKMOVALI V NAMIZNEM TENISU

V torek, 20. oktobra, smo se zbrali ljubitelji bele žogice v zgornjih prostorih TVD Partizan Jesenice, da odigramo turnir za najboljšega posameznika TOZD Vzdrževalcev za leto 1981. Nastopilo je sedem tekmovalcev, ki so se pomerili vsak z vsakim.

Rezultati - PRVO KOLO: Fon: Seferagić 1:2; Filipović: Kržišnik 0:2; Kovac: Daksakofler 0:2; DRUGO KOLO: Morić: Filipović 2:0; Kržišnik: Kovac 2:0; Daksakofler: Seferagić 2:0; TRETJE KOLO: Morić: Fon 2:0; Kovac: Seferagić 0:2; Kržišnik: Daksakofler 2:0; ČETIRTO KOLO: Morić: Daksakofler 2:0; Filipović: Seferagić 1:2; Kržišnik: Fon 2:1; PETO KOLO: Morić: Seferagić 2:0; Fon: Filipović 2:1; Daksakofler: Kržišnik 0:2; ŠESTO KOLO: Morić: Kovac 2:0; Fon: Seferagić 1:2; Filipović: Daksakofler 1:2; SEDMO KOLO: Morić: Kržišnik 2:0.

Končni vrstni red: 1. Kržišnik 6 točk, 2. Morić 5, 3. Seferagić 4, 4. Fon 3 (slabši količnik), 5. Filipović 2, 6. Daksakofler 2 (slabši količnik) in 7. Kovac brez točk.

Izvajalci tega tekmovalja - namiznotekmovalni klub Jesenice in predsednik Lojzeta Štrumblija se zahvaljujemo za dobro izvedbo tekmovalja.

M. 1.

RAZPORED PRVENSTVA ŽELEZARNE V NAMIZNEM TENISU

Prvenstvo Železarne v namiznem tenisu bo v zgornjih prostorih TVD Partizan Jesenice po naslednjem razporedu:

I. SKUPINA - v ponedeljek, 2. novembra: TOZD Remontne delavnice, TOZD Hladna valjalna Bela, Del. skup. KSI in TOZD Družbena prehrana.

II. SKUPINA - v torek, 3. novembra: TOZD Vzdrževanje, TOZD Livarna, TOZD Strojne delavnice in TOZD Žitarna.

III. SKUPINA - v sredo, 4. novembra: Del. skup. SEO-TKR-NG, TOZD Jeklarina, TOZD Jeklovnik, TOZD Valjalna bluming-stekel.

IV. SKUPINA - v četrtek, 5. novembra: TOZD Energetika, TOZD Hladna valjalna Jesenice, TOZD Transport, TOZD Plavž. Pričetek tekmovalja je vsak dan ob 15.30.

V KOŠARKI PRVAK DELOVNA SKUPNOST ETKRN

V prvenstvu Železarne v košarki je nastopilo deset ekip TOZD in delovnih skupnosti. Tekmovalje je potekalo v telovadnici ŽIC, ekipe pa so bile razdeljene v štiri skupine, iz katerih sta se po dve uvrstili v polfinale, iz polfinala pa po dve v finale. Tako je prvak Železarne v košarki za leto 1981 postala ekipa delovne skupnosti za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje.

REZULTATI: I. skupina: TOZD Remontne delavnice: del. skupnost KSI 70:38.

II. skupina: del. skupnost ETKRN: TOZD Vzdrževanje 38:17, TOZD VBS: ETKRN 32:30; TOZD VBS: TOZD Vzdrževanje 17:26.

VRSTNI RED: 1. Del. sk. ETKRN, 2. TOZD VBS, 3. TOZD Vzdrževanje.

III. skupina: TOZD SD: TOZD HVB 19:34; TOZD Livarna: TOZD HVB 14:25; TOZD SD: TOZD Livarna 29:14.

VRSTNI RED: 1. TOZD HVB, 2. TOZD SD, 3. TOZD Livarna.

IV. skupina: TOZD Energetika: TOZD HVB 23:21.

PRVO POLFINALE: TOZD RD: TOZD HVB 31:21; TOZD VBS: TOZD HVB 23:12; TOZD RD: TOZD VBS 21:38; TOZD VBS: TOZD HVB 24:34; TOZD RD: TOZD HVB 10:0; O TOZD HVB: TOZD HVB 10:0.

11

VRSTNI RED: 1. TOZD VBS, 2. TOZD HVB, 3. TOZD RD, 4. TOZD HVB. DRUGO POLFINALE: Del. sk. ETKRN: TOZD Energetika 28:21; Del. sk. KSI: TOZD SD 20:26; Del. sk. KSI: Del. sk. ETKRN 27:32; TOZD SD: TOZD Energetika 31:36; Del. sk. KSI: TOZD Energetika 35:38; Del. sk. ETKRN: TOZD SD 23:24.

VRSTNI RED: 1. Del. sk. ETKRN, 2. TOZD Energetika, 3. TOZD SD in 4. Del. sk. KSI.

FINALE: TOZD VBS: TOZD Energetika 18:34; TOZD VBS: Del. sk. ETKRN 35:39; TOZD Energetika: TOZD HVB 37:31; Del. sk. ETKRN: TOZD HVB 24:26; Del. sk. ETKRN: TOZD Energetika 35:21; TOZD VBS: TOZD HVB 31:30.

KONČNA UVRSTITEV: 1. Del. sk. ETKRN, 2. TOZD Energetika, 3. TOZD VBS, 4. TOZD HVB, 5. TOZD RD, 6. TOZD SD, 7. Del. sk. KSI, 8. TOZD HVB, 9. TOZD Vzdrževanje in 10. TOZD Livarna.

Rezultati točkovanja po desetih panogah: 1. Del. sk. ETKRN 210 točk, 2. TOZD Vzdrževanje 200, 3. TOZD RD 184, 4. TOZD Energetika 143, 5. TOZD HVB 143, 6. TOZD Jeklarina 142, 7. TOZD HVB 137, 8. TOZD VBS 136, 9. TOZD Livarna 128, 10. TOZD SD 121 točk itd.

11

V ŠAHU TOZD REMONTNE DELAVNICE

V petek, 23. oktobra, se je končalo prvenstvo Železarne v šahu. Nastopilo je deset ekip, v finalu pa sedem. Ekipa je igrala po sistemu vsak z vsakim. Največ uspeha so imeli šahisti TOZD Remontne delavnice in zasluženo zmago. Za zmagovalno ekipo so nastopili: Janko Korošec, Marjan Lužnik, Miroslav Noč in Novica Petrovič.

UVRSTITEV: 1. TOZD RD 19 točk, 2. Del. skup. E-TKR-NG 18, 3. Del. skup. KSI 15, 4. TOZD Jeklarina 13, 5. TOZD HVB 10, 6. TOZD Žičarna 8, 7. TOZD Elektrode 0,5, 8. TOZD Vzdrževanje, 9. TOZD HVB, 10. TOZD VBS.

Končni vrstni red letnega dela tekmovalja:

1. Del. skup. E-TKR-NG 167 točk, 2. TOZD RD 166, 3. TOZD Vzdrževanje 148, 4. TOZD Jeklarina 136, 5. TOZD HVB 113, 6.

11

REKREACIJA: PRIPRAVE V OKTOBRU (3)

Tako atleti, kot smučarji in vsi športniki, ki se kondicijsko pripravljajo, imajo radi hladne jesenske mesece. Tek je najbolj prijeten taktak, ko je toliko hladno, da moraš teči, sicer bi ti v trenerki zeblo. Sicer pa lahko vidimo tudi vrhunske tekmarje smučarje, da so pozimi na tekmarizmaš slabše oblečeni, ker jih bo tek ogreje.

Pri tem velja pravilo: obleci se toliko, da se ob svojem tempu ne boš preveč znojil. To naj bi veljalo za rekreativce. Za mlade moštre pa velja drugo pravilo: teči tako hitro, da te ne bo zeblo.

Znani prevojni tekač Josko Janša je vedno rekel: «Danes ne bom prida uvrščen, nič se nisem znojil.»

Za rekreativca naj bi bil tempo v jeseni in v pozni jeseni tak, da se ne bo preveč znojil, da se ne bi prehladil. To velja predvsem za starejše. Ko začutim, da se bom prišel znojiti, preneham teči in samo hodim, hitro ali počasneje in ko se nekoliko ohladim, zopet pospešim tempo. Pri počasnem tempu me ne sme stresti mraz.

V jeseni imamo tudi pri nas že vrsto maratonskih prireditelj, ki zajemajo poleg teka na 42 km tudi teke na 21 km in trimeski teka na 10 km. Ali lahko vzamem tako prireditev za kondicijsko vadbo? Če nisem še dovolj kondicijsko pripravljen, si izberem kratko, ali najkrajšo progo; in grem lahko mirno na tekmo. Težava je samo ena: množica tekačev ima to slabo stran, da te potegne za seboj - nehoti se poženet z njimi v tek. To se ne sme zgoditi, če si vzel tekmo za vadbo in zato je potrebna trdna odločnost; tekel bom po svoje, za vadbo, ko bom imel dovolj, bom tudi hodil, ali počival. Tako se lahko udeležiš vsake prireditve in te misli, da ti je od določenem kilometru dovolj, mirne vesti odhaja. Vadi in tekmuje kot rekreativca samo za zdravje!

M. 1.

SMUČARSKI TEK IN ZDRAVJE

Nobena novost ni, da je komaj še kaj bolj koristnega za zdravje kot smučarski tek. Če hočemo nekoliko raziskovati, kaj tiči za tem slovesom, pridemo do zanimivih odkritij.

Predvsem sledi: smučarski tek je mnogo več kot poslednica zdravja; je športna zvrst, ki nudi lepa doživetja, ki se lahko tudi zelo različno izvaja in katere sad je velik zdravstveni učinek.

Za zdravje je relativno nevažno, ali ima ali nima človek močno mišice, ali je hiter v odzivnosti (refleksibil), spreten in gibčen, ali je sposoben izvesti komplicirane gibalne izvedbe tekoče in harmonično. Toda vztrajnost igra za zdravje zelo veliko vlogo.

Odločilno za vztrajnostni storitev je (ta se pravi biti sposoben izvesti pri majhni obremenitvi mišic ponavljajoči gibalni potek v trajanju vsaj 15 minut), koliko kisla lahko dovemo mišicju na časovno enoto (npr.: eni minuti). To delo opravi srčno-otbočni in dihalni sistem.

Zrakom vdihavamo kisik. V telo pride toliko več kisika, kolikor več zraka z enim vdihom lahko napolnimo v pljuča. Trenirani tekači izkazujejo večjo zmogljivost pljučne plovitve kakor netrenirani. V ekstremnih primerih ima športnik dvakrat večjo pljučno kapaciteto kot nešportnik. V pljučih pride kisik v kri, ki ga odnese v telesu tja, kjer je potreben za delo mišic. V rdečih krvničkih je vsebovana dolotena snov, železo vsebujoči hemoglobin, na katerega se vežejo atomi kisika med transportom. Vztrajnostna storilnost, ali na kratko vztrajnost, je odvisna torej tudi od krvne slike, krvne sestave: čim več je rdečih krvničkih, toliko več kisika se lahko transportira. Človek lahko svojo vztrajnostno storilnost stopnjuje samo počasi, postopoma in na splošno, kajti za to potrebne telesne spremembe ne nastopijo od danes na jutri.

Vrhunski športniki izkoriščajo ta postopek tako, da vadijo pred važnimi nastopi na velikih višinah, bolj natančno povedano med 2000 in 3000 m nadmorske višine, zadostuje že tudi višina med 1600 in 2000 metrov.

V višinah je zrak redkejši in vsebuje temu primerno manj kisika. Organizem izravnava to s povečanjem izdelovanjem rdečih krvničk. Na tekmi je potem tekaču na nižji nadmorski višini omogočeno transportirati mišicam več kisika, kot bi bilo sicer možno brez višinske vadbe. Vsekakor traja ta učinek le nekaj dni, ker se potem zmanjša število rdečih krvničk glede na nadmorsko višino.

11

Zanimiv je vpliv železo vsebujočega hemoglobina. Če ga je v krvi premalo, se človek hitro utruja. Pri teku postanejo noge težke, ker trpijo mišice zaradi pomanjkanja kisika. Navadno je z dnevno prehrano pokrta potreba po železu. Lahko pa se zgodi, da nastopijo znaki pomanjkanja, predvsem na primer, če človek na dopustu spremeni svoj stalni jedilnik. V tem primeru si pomagamo s tabletami, ki vsebujejo železo in ki se dobe v vsaki lekarni. Te tablete nekateri športniki jemljejo redno.

Pri vztrajnosti ima določeno vlogo tudi količina krvi v organizmu. Trenirani ljudje sicer nimajo dosti večje količine krvi od netreniranih, toda organizem treniranih zmora dosti bolj mobilizirati preostalo količino krvi, ki je v telesu vključena za perimer šale (predvsem v drobovju).

Nekdo mora biti poganjati po ožilju, jo črpati: to delo opravlja srčna mišica, ki je podrejena podzvestnemu nevremnemu sistemu, toda trenira se, zaradi svoje sestave, lahko ravno tako, kot, na primer nadkolenne mišice nog. Čim bolj je srčna mišica trenirana, več krvi lahko potisne v kroženje z enim utripom, stiskom, ki ga imenujemo pulz. Maksimalni volumen utripa srca je pri treniranem atletu do 50 % višji kot pri netreniranem človeku. Srce vrhunskega športnika počne na minuto do 36 litrov krvi po ožilju, nasproti 16 litrom nešportnika. Vrednostni kazalci rekreativcev so v sredini omenjenih količin.

Športno srce je izraz za dobro trenirano srce, ki je zaradi obsega močne srčne mišice nekaj večja in težje kot navadno srce.

Pljučna kapaciteta, sestava krvi ali krvna slika in delovanje srčne mišice, vplivajo na vztrajnostno storilnost. Pogledimo se, kako sprejema mišicju kisik. To je odvisno od razvojenega krvno-žilne preskrbovalne mreže. Najmanjše žilice ožilja imenujemo kapilare in skozi stene kapilar odaja kri kisik mišicnim celicam. Športniki imajo bolj bogato kapilarizirano mišicju od drugih. Pri tekačih smučarjih se to ugotovi na iztežnih mišicah nog in rok. To sposobnost določenih mišičnih skupin imenujemo »specialno ali lokalno mišično vztrajnost« v nasprotju s splošno vztrajnostjo, ki je odvisna od storilnosti srčno-otbočnega in dihalnega sistema.

Veselači, kolezarji in tekači imajo isto splošno vztrajnost, vzdržljivost, različna pa je njihova specialna ali lokalna mišična vzdržljivost, (tako tudi trdnost stenojnosti - stehvrmogom).

Poleg raznih drugih pojavov je ugotovljeno, da izkazuje športnik nižji krvni pritisk od nešportnika. Čim nižji je krvni pritisk (seveda so tudi tu meje), toliko bolj je srce razbremenjeno.

Bolj zanimivo kot to, kako se obnaša organizem treniranega športnika pri maksimalnem naporu, je to, kako reagira pri mirovanju ali pri normalni obremenitvi. Trenirano srce utripa počajveje v primerjavi z netreniranim. Nešportnik je podoban avtomobilu, ki vozi neprestano z nekoliko zategnjenim zavoro in mora zato več potrošiti. To je vzrok, da se dvigne utrip nešportnika pri vzpenjanju po stopnicah tudi do 180 udarcev na minuto medtem ko pri teku utripa komaj malno razliko. Lahko rečemo da leži stopnja izkoristka pri športnikih veliko višje kot pri nešportnikih. Če izvaja dvojica isto naporno vajo, se utrjuje nešportnik neprimerno bolj. V številnih pomeni to, da opravi netrenirano srce dnevno 15.000 do 20.000 MKG, kar ustreza dvigu 15 do 20 ton en meter visoko, trenirano srce pa doseže isti efekt z veliko manjšim naporom, od 7000 do 10.000 MKG.

Pri rekreativcih se izkaže, da ne leži prednost vadbe v prostem času samo v izboljšanju sposobnosti za množične tekme, temveč tudi v zdravju. Popolnoma jasno je, da se srce, ki utripa samo 40 do 50 krat na minuto izabi veliko manj, kot srce, ki takorekoč v prostem času utripa z 80 in tudi več udarci na minuto. Obremenitvena rezerva srca z 80 utripi je veliko manjša kot srca, ki je